

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Düzenlenen

ŞİRKET BİRLEŞMELERİ, BÖLÜNMELEİ

VE TÜR DEĞİŞTİRMELERİ

(Vergisel Boyutlarıyla Karşılaştırmalı Olarak)

Ahmet ARSLAN

MBA, CPA, Muhasebat Başkontrolörü

TÜRMOB YAYINLARI- 410

Sirküler Rapor Serisi

Seri No: 2011 - 8

TÜRMOB Adına Sahibi
Nail SANLI

Sorumlu Yazışleri Müdürü
Ali E. DOĞANOĞLU

Dizgi - Düzenleme

Tuncay TEKYILDIZ

Yayın Türü

Yaygın Süreli

Baskı

Ziraat Gurup Matbaacılık A.Ş.

İstanbul Yolu Trafo Karşısı Varlık/ANKARA

Tel: (0.312) 384 73 44

Baskı Tarihi

29 Temmuz 2011

Sirküler Rapor kitaplarında yer alan yazılarda ileri sürülen görüşler yalnızca yazarlarına aittir. Yayıncı kuruluş TÜRMOB'u bağlamaz.

ÖNSÖZ

Bilginin büyük öneme sahip olduğu bir çağı yaşıyoruz. Bu çağda tek başına bilgiye sahip olmakta yetmiyor. Elde edilen bilginin raporlanması ve amaca uygun olarak kullanılması da ayrı bir öneme sahip. Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik mesleği güncel bilgiye ve bu bilginin bir sonucu olarak üretilen raporlara dayanmaktadır.

Meslek mensuplarımızın teknik muhasebe bilgisine sahip olmanın yanında; gerektiğinde işletme danışmanı, finansal analist, iletişimci, müzakereci ve yönetici olmalarını sağlayan becerilerde gerekmektedir. Mesleki değerler, etik kurallar, dürüstlük, tarafsızlık ve mesleki anlamda sağlam bir duruş meslek mensuplarının önemli özelliklerindedir. Mensuplarının, mesleklerini yerine getirirken gerekli donanıma sahip olmalarını sağlamak ise meslek örgütünün temel görevidir.

TÜRMOB olarak bugüne kadar meslektaşlarımızın ihtiyaç duyacakları bilgiye kolay erişmelerini sağlamak için bir çok çalışma yürüttük ve yürütmeye devam edeceğiz.

Bu çalışmalarımızdan en önemlilerinden biri de yayın faaliyetleridir. Yayıncılığımızın bir parçası olan **Sirküler Rapor** kitaplarımız bir plan doğrultusunda hazırlanarak, sizlere ulaştırılmaktadır. Kitaplarımız bir okuma komisyonu tarafından incelendikten sonra basılarak sizlerin istifadesine sunulmaktadır.

Siz değerli meslektaşlarımızın ve stajyerlerimizin beğeni ve takdirini toplayacağına inandığımız 2011-8 Seri Numaralı bu kitabı; MBA, CPA, Muhasebat Başkontrolörü Ahmet Arslan tarafından hazırlanan “**Şirket Birleşmeleri, Bölünmeleri ve Tür Değiştirmeleri**” isimli eser oluşturuyor.

Kitabın, meslek camiamıza ve uygulamacılara faydalı olmasını diliyorum.

Yücel AKDEMİR
Genel Sekreter

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
I. BİRLEŞME, BÖLÜNME VE TÜR DEĞİŞTİRME İLİŞKİN TÜRK TİCARET KANUNU HÜKÜMLERİN UYGULAMA ALANI VE KAVRAMLAR	2
1. Uygulama Alanı	2
2. Kavramlar	3
II. BİRLEŞME	4
1. Genel Olarak	4
2. İzin Verilen Birleşmeler	5
3. Tasfiye Hâlindeki Bir Şirketin Birleşmeye Katılması	6
4. Sermayenin Kaybı veya Borca Batıklık Hâlinde Birleşmeye Katılma ..	6
5. Birleşmede Ortaklık Payları ve Hakları	7
5.1. Ortaklık payının ve haklarının korunması	7
5.2. Ayrılma akçesi	8
6. Birleşmede Sermaye Artırımı, Yeni Kuruluş ve Ara Bilanço	8
6.1. Sermaye artırımı	8
6.2. Yeni kuruluş yolu ile birleşme	9
6.3. Ara bilanço	9
7. Birleşmenin Uygulanması	10
7.1. Birleşme sözleşmesi	10
7.2. Birleşme raporu	11
7.3. Birleşme sözleşmesinin ve birleşme raporunun denetlenmesi ..	12
8. Birleşmede İnceleme Hakkı ve Malvarlığında Değişiklikler	13
8.1. İnceleme hakkı	13
8.2. Malvarlığındaki değişikliklerle ilgili bilgiler	14
9. Birleşme Kararı	15

10. Birleşmenin Kesinleşmesi	16
10.1. Ticaret siciline tescil	16
10.2. Hukuki sonuçlar	17
10.3. İlan	18
11. Sermaye Şirketlerinin Kolaylaştırılmış Şekilde Birleşmesi	19
12. Birleşmede Alacaklıların ve Çalışanların Korunması	21
12.1. Alacakların teminat altına alınması	21
12.2. Ortakların kişisel sorumlulukları ve iş ilişkilerinin geçmesi	22
III. BÖLÜNME	23
1. Genel Olarak	23
2. Geçerli Bölünmeler	25
3. Bölünmede Şirket Paylarının ve Haklarının Korunması	26
4. Bölünmenin Uygulanması	26
4.1. Sermayenin azaltılması halinde	26
4.2. Sermaye artırımı halinde	27
4.3. Yeni kuruluş halinde	27
4.4. Ara Bilanço	27
5. Bölünme Belgelerini Denetleme ve İnceleme Hakkı	28
5.1. Bölünme sözleşmesi ve bölünme planı	28
5.2. Bölünmenin dışında kalan malvarlığı	30
5.3. Bölünme raporu ve bölünme planının içeriği	31
5.4. İnceleme hakkı	32
5.5. Malvarlığındaki değişikliklerle ilgili bilgiler	33
5.6. Bölünme kararı	33
6. Alacaklıların Korunması	33
6.1. Çağrı	33
6.2. Alacakların teminat altına alınması	34
7. Bölünmeden Doğan Sorumluluk	34

7.1. Bölünmeye katılan şirketlerin ikinci derecede sorumluluğu . . .	34
7.2. Ortakların kişisel sorumluluğu	35
7.3. İş ilişkilerinin geçmesi	35
8. Ticaret Siciline Tescil ve Geçerlilik	36
IV. TÜR DEĞİŞTİRME	37
1. Genel Olarak	37
1.1. İlke	37
1.2. Geçerli tür değiştirmeleri	37
1.3. Kollektif ve komandit şirketlerin tür değiştirmelerine ilişkin özel düzenleme	38
2. Şirket Payının ve Haklarının Korunması	39
3. Tür Değiştirmenin Uygulanması	39
3.1. Kuruluş ve ara bilanço	39
3.2. Tür değiştirme planı	40
3.3. Tür değiştirme raporu	40
3.4. Tür değiştirme planının ve tür değiştirme raporunun denetlenmesi	41
3.5. İnceleme hakkının kullanılması	41
3.6. Tür değiştirme kararı ve tescil	42
4. Alacaklıların ve çalışanların korunması	43
V. BİRLEŞMEYE, BÖLÜNMEYE VE TÜR DEĞİŞTİRMEYE İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER	43
1. Ortaklık Paylarının ve Ortaklık Haklarının İncelenmesi	43
2. Birleşmenin, Bölünmenin ve Tür Değiştirmenin İptali ve Eksikliklerin Sonuçları	44
3. Sorumluluk	45
VI. TİCARİ İŞLETME İLE İLGİLİ BİRLEŞME VE TÜR DEĞİŞTİRME	46
1. Ticaret Şirketi Tarafından Devralınma	46

2. Ticaret Şirketine Dönüşme	46
3. Ticaret Şirketinin Bir Ticari İşletmeye Dönüştürülebilmesi	46
VII. ŞİRKET BİRLEŞME VE BÖLÜNMELERİ AÇISINDAN YENİ TÜRK TİCARET KANUNU İLE VERGİ MEVZUATININ KARŞILAŞTIRILMASI	47
1. Şirket Birleşmelerine İlişkin Vergi Mevzuatı Hükümleri	47
2. Şirket Bölünmeleri Açısından Yeni Türk Ticaret Kanunu İle Vergi Mevzuatının Karşılaştırılması	50
2.1. Uygulama Alanı ve Geçerli Bölünmeler	52
2.2. Bölünmenin Tanımı ve Bölünme Şekilleri	53
2.3. Değerleme Ölçüleri	56
2.4. Üretim ve Hizmet İşletmelerinin Aynı Sermaye Olarak Konulması	57
2.5. Bölünmede Şirket Paylarının ve Haklarının Korunması	60
2.6. Muhasebeleştirme	61
2.7. Malvarlığında Meydana Gelen Değişiklikler	61
2.8. Bölünmeden Doğan Sorumluluk	62
2.9. Bölünmeyle İlgili Yükümlülükler	64
SONUÇ	65
KAYNAKÇA	67
6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU'NUN BİRLEŞME, BÖLÜNME VE TÜR DEĞİŞTİRMEYE İLİŞKİN HÜKÜMLERİ	68
KURUMLAR VERGİSİ KANUNU'NUN BİRLEŞME VE BÖLÜNMEYE İLİŞKİN HÜKÜMLERİ	104

GİRİŞ

Ticari hayatta işletmelerin faaliyetlerinin kapsam ve içeriğinin değişmesi ve baş döndürücü global rekabet ortamında şirketlerin hayatta kalabilmeleri, ticari faaliyetlerini rasyonel bir şekilde sevk ve idare etmeleri ve böylece pay sahiplerinin menfaatlerini maksimize edebilmeleri bazen birleşme, bölünme ve tür değiştirme gibi bir takım yapısal değişikliklere gitmeleri gerekebilmektedir. Bu tür yapısal değişikliklerde işletmelerin faaliyetleri devam etmekle birlikte organizasyon yapıları değişmektedir.

Yapısal değişiklikler, bir bilanço bağlamında gerçekleşir. Yani yapısal değişiklik gösteren şirketlerin aktifleri ve pasifleri birleştirilir veya ayrıştırılır. Bazen yapısal değişiklik sürecinde, örneğin sinerjiden kaynaklanan nedenlerle, aktif ve pasif varlıklarda değişiklikler, sonucu etkileyen değişiklikler olursa hesaplamalar değişir.

Türkiye’de de gerek AB’ye uyum sürecinin gerekse uluslararası arenada ticari hayatın kolaylaştırılmasının bir gereği olarak benimsenip 14.02.2011 tarih ve 27846 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan ve 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmesi öngörülen 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, şirket birleşmeleri, devralmaları, bölünmeleri ve tür değiştirmeleri konusunda önemli düzenlemeler getirmektedir.

Kanunun birleşme, devralma, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin hükümler İsviçre’nin 30/10/2003 tarihli, “Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme ve Malvarlığı Devrine İlişkin Federal Kanun”dan yararlanılarak düzenlenmiştir. Kanunda şekillenme serbestisi, ortakların korunması, ortaklığın (üyeliğin) sürekliliği ve ortaklar ile intifa senedi sahipleri gibi diğer hak sahiplerinin korunması temelleri üzerine inşa edilmiştir. Bölünmede kısmî küllî halefiyet Kanunda yeni

vurgulanan bir ilkedir; ayrılma akçesi, denkleştirme, alacaklıların korunması, birleşmeye, bölünmeye ve tür değiştirmeye katılanların özel sorumlulukları ile iş ilişkilerinin geçmesi yeni bir anlayışla ele alınmıştır. Tüm hak sahiplerine inceleme hakkı verilmiş, yapısal değişiklik işlemlerinin işlem denetçisi aracılığıyla denetlenmesi kabul edilmiş, yapısal değişiklikten işçiler korunmuş ve yapısal değişikliklere ilişkin özel bir iptal davası ve sorumluluk öngörülmüştür.

Bu çalışmamızda, söz konusu düzenlemeler ele alınarak irdelenecektir.

Çalışmamızda, getirilen düzenlemelerin yorumlanmasında TBMM'nin Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu'ndan da sıkça yararlanılmıştır.

I. BİRLEŞME, BÖLÜNME VE TÜR DEĞİŞTİRME İLİŞKİN TÜRK TİCARET KANUNU HÜKÜMLERİN UYGULAMA ALANI VE KAVRAMLAR

1. Uygulama Alanı

Kanun sadece ticaret şirketleri ve kooperatiflerin birleşme, bölünme ve tür değiştirmelerine uygulanır. Dernek, vakıf ve tek kişi işletmelerinin birleşme, bölünme ve tür değiştirmelerine ve mal devrine ilişkin işlemler kanun kapsamı dışındadır.

Diğer kanunların, Türk Ticaret Kanununun birleşme, bölünme ve tür değiştirmelerine ilişkin hükümlerine aykırı olmayan hükümleri saklıdır.

2. Kavramlar

Kanunun şirket birleşmeleri, devralmaları, bölünmeleri ve tür değiştirmelerine ilişkin hükümlerinin uygulanmasında;

Şirket: Ticaret şirketleri ve kooperatifleri;

Ortak: Anonim şirketlerin pay sahiplerini, limited şirketler ile şahıs şirketlerinin ve kooperatiflerin ortaklarını;

Ortaklık payı: Şahıs şirketlerindeki ortaklık payını, anonim şirketteki payı, limited şirketteki esas sermaye payını, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketteki ortaklık payını;

Genel kurul: Anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerle kooperatiflerdeki genel kurulu, şahıs şirketlerindeki ortaklar kurulunu ve gereğinde ortakların tümünü;

Yönetim organı: Anonim şirketler ve kooperatiflerde yönetim kurulunu, limited şirketlerde müdürü veya müdürleri, şahıs şirketleriyle sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde yöneticiyi;

Şirket sözleşmesi: Anonim şirketlerde esas sözleşmeyi, şahıs şirketleriyle limited şirketlerde şirket sözleşmesini ve kooperatifte ana sözleşmeyi;

ifade eder.

Küçük ve orta ölçekli şirketler: Küçük ve orta ölçekli şirketler belirlenirken, şahıs şirketleri için Kanunun 1522 (Küçük ve orta büyüklükteki işletmeleri tanımlayan ölçütler) sermaye şirketleri hakkında ise Kanunun 1523'üncü (Ölçeklerine göre sermaye şirketleri) maddelerde öngörülen ölçütler uygulanır.

II. BİRLEŞME

1. Genel Olarak

Kanunda şirketlerin ilke olarak iki şekilde birleşmesi öngörülmüştür:

- 1) Devralma şeklinde birleşme: Bir şirketin diğerini devralması veya,
- 2) Yeni kuruluş şeklinde birleşme: Şirketlerin yeni bir şirket içinde bir araya gelmeleri,

Kanun hükümlerinin uygulamasında, kabul eden şirket “devralan”, katılan şirket “devrolunan” diye adlandırılır.

Şirket payının ve malvarlığının devamlılığı ilkesi gereğince, ortak sıfatı birleşme, devrolunan şirketin malvarlığı karşılığında, bir değişim oranına göre devralan şirketin paylarının, devrolunan şirketin ortaklarınca kendiliğinden iktisap edilmesiyle gerçekleşir.

Külli halefiyet ilkesinin bir istisnası olarak, birleşme sözleşmesi ayrılma akçesini de öngörebilir. Ayrılma akçesi birleşmeye katılan şirketlerin, birleşme sözleşmesinde, ortaklara seçim yapma hakkı tanıyarak ortaklıktan ayrılma karşılığında şirket paylarının gerçek değerine denk olarak tevdi ettikleri değerdir.

Birleşmeyle, devralan şirket devrolunan şirketin malvarlığını bir bütün hâlinde devralır. Birleşmeyle devrolunan şirket sona erer ve ticaret sicilinden silinir.

2. İzin Verilen Birleşmeler

Kanunda, Eski Türk Ticaret Kanunu'ndaki "türlerin aynı olması" şartı terk edilerek türler arası birleşme serbestisi ilkesi bağlamında geniş bir birleşme yelpazesi oluşturulmuştur.

Kanunda üç sınıf halinde; (1) sermaye şirketlerinin, (2) şahıs şirketlerinin ve (3) kooperatiflerin hangi şirketlerle hangi şartlar altında birleşebilecekleri ayrı ayrı gösterilmiştir.

Kanunen izin verilen birleşmeleri aşağıdaki tablolar şeklinde gösterebiliriz:

Sermaye şirketleri	Sermaye şirketleriyle
	Kooperatiflerle
Devralan şirket olmaları şartıyla	Kollektif ve komandit şirketlerle

Şahıs şirketleri	Şahıs şirketleriyle
Devrolunan şirket olmaları şartıyla	Sermaye şirketleriyle
Devrolunan şirket olmaları şartıyla	Kooperatiflerle

Kooperatifler	Kooperatiflerle
	Sermaye şirketleriyle
Devralan şirket olmaları şartıyla	Şahıs şirketleriyle

Kanundaki düzenlemelerden hareketle Şu birleŐmelere kanunen izin verilemeyeceği sonucu çıkmaktadır:

(1) Bir sermaye Şirketi, kendisi devrolunan Şirket olarak, kollektif ve komandit Şirketlerle birleŐmez. Bir sınırsız sorumlu Şirketin sınırlı sorumlu Şirketi devralması kanunca uygun görülmemiştir. Yani sermaye Şirketi muhakkak devralan Şirket olmalıdır.

(2) Kooperatifler de devrolunan Şirket olmaları hâlinde Şahıs Şirketleri ile birleŐemezler.

3. Tasfiye Hâlindeki Bir Şirketin Birleşmeye Katılması

Kanun, tasfiye halinde bulunan bir Şirketin birleşmeye katılabilmesine olanak vermekte fakat bunun için iki Şart aramaktadır. Bunlar: (1) Tasfiye hâlindeki bir Şirketin malvarlığının, yani tasfiye paylarının dağıtılmaya baŐlanmamıŐ olması (2) Tasfiye halindeki Şirketin devrolunan (katılan) Şirket olması.

Bu iki Şartın varlığı, bir işlem denetçisinin, bu hususu doğrulayan raporunun, devralan Şirketin merkezinin bulunduğu yerin ticaret sicili müdürlüğüne sunulmasıyla ispatlanır.

4. Sermayenin Kaybı veya Borca Batıklık Hâlinde Birleşmeye Katılma

Sermayesiyle kanuni yedek akceleri toplamının yarısı zararlarla kaybolan veya borca batık durumda bulunan bir Şirket, kaybolan sermayeyi veya gerekiyorsa borca batıklık durumunu karşılayabilecek tutarda serbestçe, tasarruf edilebilen özvarlığa sahip bulunan bir Şirket ile birleşebilir. Batık Şirket devralan ve ya devrolunan olabi-

lir. “Serbestçe tasarruf edilebilir özvarlık” ile, sermaye + belli bir harcanma amacına bağlanmamış yedek akçeler anlaşılır.¹

Şirketin sermaye açığını kapatabilecek tutarda serbestçe tasarruf edebileceği özvarlığa sahip olduğunu ispatlayan bir işlem denetçisi tarafından hazırlanan raporun, devralan şirketin merkezinin bulunduğu yerin ticaret sicili müdürlüğüne sunulması şarttır.

5. Birleşmede Ortaklık Payları ve Hakları

5.1. Ortaklık payının ve haklarının korunması

Ortak olma durumunun devamlılığı, yani şirket payının devamlılığı (korunması) ilkesi gereğince, devrolunan şirketin ortaklarının, mevcut ortaklık paylarını ve haklarını karşılayacak değerde, devralan şirketin payları ve hakları üzerinde istemde bulunma hakları vardır. Bu istem hakkı, birleşmeye katılan şirketlerin malvarlıklarının değeri, oy haklarının dağılımı ve önem taşıyan diğer hususlar dikkate alınarak hesaplanır.

Ortaklık paylarının değişim oranları belirlenirken kanunda denkleştirme akçesine de yer verilmiştir. Denkleştirme akçesi birleşmenin uygulanmasını kolaylaştırmak için ortaklara verilen nakdi parayı ifade etmektedir. Denkleştirme akçesi devrolunan şirketin ortaklarına tahsis olunan ortaklık paylarının gerçek değerlerinin onda birini aşamaz.

Devrolunan şirketin oydan yoksun paylarına sahip ortaklarına aynı değerde, oydan yoksun veya oy hakkını haiz paylar verilir.

¹ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324), TBMM, (www.tbmm.gov.tr)

Devrolunan şirkette mevcut bulunan paylara bağılı imtiyaz hakları karşılığında, devralan şirkette eş değerde haklar veya uygun bir karşılık verilir.

Devralan şirket, devrolunan şirketin intifa senedi sahiplerine, eş değerli haklar tanımak veya intifa senetlerini, birleşme sözleşmesinin yapıldığı tarihteki gerçek değeriyle satın almak zorundadır.

5.2. Ayrılma akçesi

Ayrılma akçesi birleşmeye muhalif olan ortağın devredilen şirketten ayrılması hakkını ona vermektedir.

Birleşmeye katılan şirketler, birleşme sözleşmesinde, ortaklara, devralan şirkette, pay ve ortaklık haklarının iktisabı ile iktisap olunan şirket paylarının gerçek değerine denk gelen bir ayrılma akçesi arasında seçim yapma hakkı tanıyabilirler.

Diğer taraftan, birleşmeye katılan şirketler birleşme sözleşmesinde, sadece ayrılma akçesinin verilmesini öngörebilirler. Bu hüküm ile birleşme sözleşmesinin belirli ortakların devralan şirkette paysahibi olmalarına engel olup onların ayrılma akçesi almalarını zorunlu olarak öngörebilmesine imkân verilmektedir.

6. Birleşmede Sermaye Artırımı, Yeni Kuruluş ve Ara Bilanço

6.1. Sermaye artırımı

“Ortaklığın ve ortaklık oranının devamı”nın gereği olarak, devralma yoluyla birleşmede, devralan şirket, sermayesini, devrolunan şirketin ortaklarının haklarının korunabilmesi için gerekli olan düzeyde, artırmak zorundadır. Devralan şirkette sermaye artırımının yapılması bir zorunluluktur; emredici niteliktedir.

Birleşmede, aynı sermaye konulmasına ilişkin düzenlemelerle, halka açık anonim şirketlerde, yeni payların halka arzına dair hükümler, Sermaye Piyasası Kurulu kaydına alınmasına ilişkin olanlar müstesna, uygulanmaz. Böylece birleşmede, sermaye artırımını yapıldığı takdirde yeni payların halka arz edilmesine ilişkin hükümler uygulanmaksızın bu paylar Kurul kaydına alınır.

6.2. Yeni kuruluş yolu ile birleşme

Yeni kuruluş yolu ile birleşmede, Türk Ticaret Kanunu ile Kooperatifler Kanununun, aynı sermaye konulmasına dair düzenlemeleri ve asgari ortak sayısına ilişkin hükümleri dışındaki maddeleri yeni şirketin kuruluşuna uygulanır. Örneğin yeni kurulan şirketin türü ne ise o türün kurulmasına ilişkin hükümler uygulanır.

6.3. Ara bilanço

Kanunda öngörülen sebeplerden birinin varlığında ara bilançonun çıkarılması zorunludur. Buna göre,

1) Birleşme sözleşmesinin imzalandığı tarih ile bilanço günü arasında altı aydan fazla zaman geçmişse veya,

2) Son bilançonun çıkarılmasından sonra, birleşmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişiklikler meydana gelmişse,

birleşmeye katılan şirketler bir ara bilanço çıkarmak zorundadır.

Ara bilançooya yıllık bilançooya ilişkin hüküm ve ilkeler uygulanır. Fakat ara bilanço için;

a) Fizikî envanter çıkarılması gerekli değildir;

b) Son bilançoda kabul edilen değerlemeler, sadece ticari defterdeki hareketler ölçüsünde değiştirilir; amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınır.

7. Birleşmenin Uygulanması

7.1 Birleşme sözleşmesi

7.1.1. Birleşme sözleşmesinin yapılması

Birleşme sözleşmesi yazılı şekilde yapılır. Sözleşme, birleşmeye katılan şirketlerin, yönetim organlarınınca imzalanır ve genel kurulları tarafından onaylanır.

7.1.2. Birleşme sözleşmesinin içeriği

Birleşme sözleşmesinin asgari olarak aşağıdaki kayıtları içermesi zorunludur:

- a) Birleşmeye katılan şirketlerin ticaret unvanları, hukuki türleri, merkezleri; yeni kuruluş yolu ile birleşme hâlinde, yeni şirketin türü, ticaret unvanı ve merkezi,
- b) Şirket paylarının değişim oranı, öngörülmüşse denkleştirme tutarı; devrolunan şirketin ortaklarının, devralan şirketteki paylarına ve haklarına ilişkin açıklamalar,
- c) Devralan şirketin, imtiyazlı ve oydan yoksun payların sahipleriyle intifa senedi sahiplerine tanıdığı haklar,
- d) Şirket paylarının değiştirilmesi şekli,
- e) Birleşmeyle iktisap edilen payların, devralan veya yeni kurulan şirketin bilanço kârına hak kazandığı tarih ve bu isteme ilişkin bütün özellikler,

- f) Gereğinde ayrılma akçesi,
- g) Devrolunan şirketin işlem ve eylemlerinin devralan şirketin hesabına yapılmış sayılacağı tarih,
- h) Yönetim organlarına ve yönetici ortaklara tanınan özel yararlar,
- i) Gereğinde sınırsız sorumlu ortakların isimleri.

7.2. Birleşme raporu

Birleşmeye katılan şirketlerin yönetim organları, ayrı ayrı veya birlikte, birleşme hakkında bir rapor hazırlarlar.

Raporda aşağıda sıralanan konular hukuki ve ekonomik yönden açıklanır ve gerekçeleri belirtilir.

- a) Birleşmenin amacı ve sonuçları,
- b) Birleşme sözleşmesi,
- c) Şirket paylarının değişim oranı ve öngörülümüşse denkleştirme akçesi; devrolunan şirketlerin ortaklarına devralan şirket nezdinde tanınan ortaklık hakları,
- d) Gereğinde ayrılma akçesinin tutarı ve şirket pay ve ortaklık hakları yerine ayrılma akçesi verilmesinin sebepleri,
- e) Değişim oranının belirlenmesi yönünden payların değerlemesine ilişkin özellikler,
- f) Gereğinde devralan şirket tarafından yapılacak artırımın miktarı,
- g) Öngörülümüşse, devrolunan şirketin ortaklarına, birleşme dolayısıyla yüklenecek olan, ek ödeme ve diğer kişisel edim yükümlülükleri ile kişisel sorumluluklar hakkında bilgi,

h) Değişik türdeki şirketlerin birleşmelerinde, yeni tür dolayısıyla ortaklara düşen yükümlülükler,

i) Birleşmenin, birleşmeye katılan şirketlerin işçileri üzerindeki etkileri ile mümkünse bir sosyal planın içeriği,

j) Birleşmenin, birleşmeye katılan şirketlerin alacaklıları üzerindeki etkileri,

k) Gerekiyorsa, ilgili makamlardan alınan onaylar.

Yeni kuruluş yoluyla birleşmede birleşme raporuna yeni şirketin sözleşmesinin de eklenmesi şarttır.

Kanunda küçük ölçekli şirketlerde bir kolaylığa yer verilmiştir. Buna göre; tüm ortakların onaylaması hâlinde, küçük ölçekli şirketler birleşme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler.

7.3. Birleşme sözleşmesinin ve birleşme raporunun denetlenmesi

Birleşmeye katılan şirketlerin birleşme sözleşmesini, birleşme raporunu ve birleşmeye esas oluşturan bilançoğu, bu konuda uzman olan bir işlem denetçisine denetlettirmeleri gerekmektedir.

İşlem denetçisi denetleme raporunda aşağıdaki hususlarda inceleme yapıp görüş açıklamakla yükümlüdür.

a) Devralan şirket tarafından yapılması öngörülen sermaye artırımının, devrolunan şirketin ortaklarının haklarını korumaya yeterli bulunup bulunmadığı,

b) Değişim oranının ve ayrılma akçesinin adil olup olmadığı,

- c) Değişim oranının hangi yöntemle hesaplandığı; en az üç farklı genel kabul gören yöntem ile karşılaştırma yapılarak, uygulanan yöntemin adil olduğu,
- d) Diğer genel kabul gören yöntemlere göre hangi değerlerin ortaya çıkabileceği,
- e) Denkleştirme varsa, bunun uygun olup olmadığı,
- f) Değişim oranının hesaplanması yönünden payların değerlendirilmesinde dikkate alınan özellikler,
- Küçük ölçekli şirketler, tüm ortakların onaylaması hâlinde, denetlemeden vazgeçebilirler.

8. Birleşmede İnceleme Hakkı ve Malvarlığında Değişiklikler

8.1. İnceleme hakkı

Birleşmeye katılan şirketlerden her biri, merkezleriyle şubelerinde ve halka açık anonim şirketler ise Sermaye Piyasası Kurulunun öngöreceği yerlerde, genel kurul kararından önceki otuz gün içinde aşağıdaki hususları ortakların, intifa senedi sahipleriyle şirket tarafından ihraç edilmiş bulunan menkul kıymet hamillerinin, menfaati bulunan kişilerin ve diğer ilgililerin incelemesine sunmakla yükümlüdür:

- a) Birleşme sözleşmesi,
- b) Birleşme raporu,
- c) Denetleme raporu,
- d) Son üç yılın yılsonu finansal tablolarıyla yıllık faaliyet raporlarını, gereğinde ara bilançoları,

Bu belgeler ilgili sermaye şirketlerinin internet sitelerinde de yayımlanır.

Ortaklar ve yukarıda sayılan diğer ilgililer, yukarıdaki anılan belgelerin suretlerinin ve varsa basılı şekillerinin kendilerine verilmesini isteyebilirler. Bunlar için, herhangi bir bedel veya gider karşılığı istenilemez.

Birleşmeye katılan şirketlerden her biri, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanan ve internet sitelerine de konulan ilanda, inceleme yapma hakkına işaret eder.

Birleşmeye katılan her şirket, birinci fıkrada anılan belgelerin nereye tevdi edildiklerini ve nerelerde incelemeye hazır tutulduklarını, tevdiden en az üç iş günü önce, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile şirket sözleşmesinde öngörülen gazetelerde ve sermaye şirketleri de internet sitelerinde ilan eder.

Küçük ölçekli şirketler, tüm ortakların onaylaması hâlinde, inceleme hakkının kullanılmasından vazgeçebilirler.

8.2. Malvarlığındaki değişikliklerle ilgili bilgiler

Kanun, birleşme sözleşmesinin imzalanmasından sonra, ancak genel kurul kararından önce malvarlığın da önemli değişiklik meydana gelen şirketin yönetim organına bir bildirim borcu yüklemektedir.

Buna göre; birleşmeye katılan şirketlerden birinin aktif veya pasif varlıklarında, birleşme sözleşmesinin imzası tarihiyle, bu sözleşmenin genel kurulda onaya sunulacağı tarih arasında, önemli değişiklik meydana gelmişse, yönetim organı, bu durumu kendi genel kuruluna ve birleşmeye katılan diğer şirketlerin yönetim organlarına yazılı olarak bildirir.

Birleşmeye katılan tüm şirketlerin yönetim organları, bu durumda birleşme sözleşmesinin değiştirilmesine veya birleşmeden vazgeçmeye gerek olup olmadığını incelerler; böyle bir sonuca vardıkları takdirde, onaya sunma önerisi geri çekilir. Diğer hâlde, yönetim organı genel kurulda, birleşme sözleşmesinde uyarlamaya gerek bulunmadığının gerekçesini açıklar.

9. Birleşme Kararı

Yönetim organı, genel kurula birleşme sözleşmesini sunar. Birleşme sözleşmesi genel kurulda aşağıda belirtilen toplantı ve karar nisaplarıyla onaylanmalıdır;

- a) Anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde, esas veya çıkarılmış sermayenin çoğunluğunu temsil etmesi şartıyla, genel kurulda mevcut bulunan oyların dörtte üçü,
- b) Pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketler sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin toplantıda varlığı ve toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu,
- c) Bir kooperatif tarafından devralınacak sermaye şirketlerinde, sermayenin çoğunluğunu temsil etmesi şartıyla, genel kurulda mevcut bulunan oyların dörtte üçü,
- d) Limited şirketlerde, sermayenin en az dörtte üçünü temsil eden paylara sahip bulunmaları şartıyla, tüm ortakların dörtte üçü,
- e) Kooperatiflerde, verilen oyların üçte ikisinin çoğunluğuyla; ana sözleşmede ek ödeme ve başka edim yükümlülükleri ya da sınırsız sorumluluk kabul edilmiş veya bunlar mevcut olup da genişletilmişse kooperatife kayıtlı tüm ortakların dörtte üçü,

Kollektif ve komandit şirketlerde birleşme sözleşmesinin oybirliğiyle onaylanması gerekir. Ancak, şirket sözleşmesinde birleşme sözleşmesinin bütün ortakların dörtte üçünün kararıyla onaylanması öngörülebilir.

Bir sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketin, başka bir şirketi devralması hâlinde, esas veya çıkarılmış sermayenin çoğunluğunu temsil etmesi şartıyla, genel kurulda mevcut bulunan oyların dörtte üçüne ek olarak, komanditelerin tamamının birleşmeyi yazılı olarak onaylamaları gereklidir.

Bir limited şirket tarafından devralınan anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkette, devralma ile ek yükümlülük ve kişisel edim yükümlülükleri de öngörülüyorsa veya bunlar mevcut olup da genişletiliyorsa, bütün ortakların oybirliğine gerek vardır.

Birleşme sözleşmesi bir ayrılma akçesini öngörüyorsa bunun, devreden şirket şahıs şirketiye oy hakkını haiz ortaklarının, sermaye şirketiye şirkette mevcut oy haklarının yüzde doksanınin olumlu oylarıyla onaylanması şarttır.

Birleşme sözleşmesinde devrolunan şirketin işletme konusunda değişiklik öngörülmüşse, birleşme sözleşmesinin ayrıca, şirket sözleşmesinin değiştirilmesi için gerekli nisapla onaylanmış olması zorunludur.

10. Birleşmenin Kesinleşmesi

10.1. Ticaret siciline tescil

Birleşmeye katılan şirketlerin genel kurulları tarafından birleşme sözleşmesi onaylanır onaylanmaz, yönetim organları, birleşmenin tescili için ticaret siciline başvurur.

Devralan şirket, birleşmenin gereği olarak sermayesini artırmışsa, ek olarak esas sözleşme değişiklikleri de ticaret siciline sunulur.

Devrolunan şirket, birleşmenin ticaret siciline tescili ile infisah eder.

10.2. Hukuki sonuçlar

Birleşme ancak birleşmenin ticaret siciline tescili ile geçerlilik kazanır. Tescil anında (ile birlikte), devrolunan şirketin bütün aktif ve pasifi kendiliğinden devralan şirkete geçer.

Devrolunan şirketin ortakları devralan şirketin ortağı olur. Ancak bu sonuç, devralan şirketin kendi adına fakat bu şirket hesabına hareket eden kişinin elinde bulunan paylar ile devrolunan şirketin kendi adına fakat bu şirket hesabına hareket eden kişinin elinde bulunan paylar için doğmaz.

Bununlar birlikte, tescilin yapılması, birleşmenin hâkim durum yaratması veya güçlendirmesi hallerinde bunun sonuçları bakımından Rekabetin Korunması Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanmasına engel teşkil etmez.

10.3. İlan

Birleşme kararı, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunur.

Yeni Türk Ticaret Kanununun şirket birleşmelerine getirmiş olduğu sistematik süreç aşağıdaki şekilde özetlenebilir:²

1. Birleşmeye taraf şirketlerin yetkili organlarınca birleşme sözleş-

² 100 Soruda Yeni Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme, Anonim ve Limited Şirketler Hukuku, Ernst & Young Türkiye, (www.ey.com/TR)

mesi hazırlanıp imzalanır. Birleşme sözleşmesinin içeriğinde bulunması gereken ve Kanun'da belirlenen zorunlu unsurlara dikkat edilmelidir.

2. Birleşme bilançoları hazırlanır.

3. Bilançonun tarihi ile birleşme sözleşmesinin yapıldığı tarih arasında 6 aylık bir farklılığın bulunması halinde ara bilançonun hazırlanması zorunludur. Çıkarılan ara bilançoya göre; esas bilanço ve ticari defterlerde gerekli değişiklikler yapılır.

4. Devrolunan şirketin intifa hakkı sahiplerine, imtiyaz hakkı sahipleri ile oydan yoksun paylarına sahip ortaklarına eş değerde karşılıklar ayrılır.

5. Birleşme sözleşmesi ile ilgili olarak tarafların birleşme raporu hazırlaması ve bu raporun hukuki ve ekonomik yönden bir takım çıkarımlarda bulunması aranır.

6. Yeni kuruluş yoluyla birleşmede birleşme raporuna yeni şirketin esas sözleşmesinin konulması gerekir.

7. Birleşme sözleşmesi ve raporu işlem denetçisi tarafından denetlenir.

8. Birleşmeye katılan şirketlerden her biri birleşme sözleşmesini, birleşme raporunu, denetleme raporunu, son üç yılın yılsonu finansal tablolarını ve yıllık faaliyet raporlarını şirket menfaati bulunan diğer ilgililere sunmakla mükelleftirler. Bu raporlar ayrıca ilgili sermaye şirketlerinin internet sitesinde de yayınlanmalıdır.

9. Birleşmeye katılacak şirketler ilgili belgelerin nereye tevdi edildiğini ticaret sicilinde ve internet sitelerinde ilan ederler.

10. Birleşmeye katılan şirketler yönetim organlarında birleşme sözleşmesinin değiştirilmesini talep edebilirler.

11. Yönetim Organı Genel Kurula birleşme sözleşmesini sunar. Genel Kurul; yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 151'inci maddesinde öngörülen nisaplara bağlı olmak üzere sözleşmeyi onaylar.

12. Devralan şirket birleşme sonucu oluşan yeni sermayesi ile paralel olarak sermaye artırımı kararı alır.

13. Sermaye artırımı: devralma yoluyla birleşmede devralan şirketin, devrolunan şirket ortalarına haklarını koruyabilmek için sermayesini arttırmak zorundadır.

14. Birleşmeye katılan şirketler birleşme kararı aldıkları anda yönetim organlarının bu konuyu ticaret siciline bildirmeleri gerekmektedir.

15. Devrolunan şirket, birleşme ile ticaret sicilinde infisah olur.

11. Sermaye Şirketlerinin Kolaylaştırılmış Şekilde Birleşmesi

Kanun öngörülen şartların varlığında sermaye şirketlerinin birleşmesine uygulanan kolaylaştırılmış birleşmeye imkân vermektedir. Birleşme, özellikle alacaklıların haklarının zarara uğraması olasılığı yoksa kolaylaştırılmaktadır.

Buna göre;

(1) a) Devralan sermaye şirketi devrolunan sermaye şirketinin oy hakkı veren bütün paylarına veya b) Bir şirket ya da bir gerçek kişi veya kanun yahut sözleşme dolayısıyla bağlı bulunan kişi grupları, birleşmeye katılan sermaye şirketlerinin oy hakkı veren tüm payla-

rına, sahiplerse sermaye şirketleri kolaylaştırılmış düzene göre birleşebilirler.

Birleşmeye katılan ve yukarıda öngörülen şartlara uyan sermaye şirketleri birleşme raporunu düzenlemek, birleşme sözleşmesini denetleme hakkı ile inceleme hakkını sağlamakla yükümlü olmadıkları gibi, birleşme sözleşmesini genel kurulun onayına da sunmayabilirler.

Fakat bu sermaye şirketleri birleşme sözleşmesinde, a) Birleşmeye katılan şirketlerin ticaret unvanları, hukuki türleri, merkezleri; yeni kuruluş yolu ile birleşme hâlinde, yeni şirketin türü, ticaret unvanı ve merkezine, b) Gereğinde ayrılma akçesine, c) Gereğinde sınırsız sorumlu ortakların isimlerine, yer verirler.

(2) Devralan sermaye şirketi, devrolunan sermaye şirketinin tüm paylarına değil de oy hakkı veren paylarının en az yüzde doksanına sahipse, azınlıkta kalan pay sahipleri için; a) Devralan şirkette bu payların denk karşılığı olan paylar verilmesi şirket payları yanında, ayrılma akçesi şeklinde, şirket paylarının gerçek değerinin tam dengi olan nakdî bir karşılık verilmesinin önerilmiş olması ve b) Birleşme dolayısıyla ek ödeme borcunun veya herhangi bir kişisel edim yükümlülüğünün yahut kişisel sorumluluğun doğmaması, hâlinde birleşme kolaylaştırılmış usulde gerçekleştirilebilir.

Birleşmeye katılan ve yukarıda belirtilen şartlara uyan sermaye şirketleri, birleşme sözleşmesinde sadece şu kayıtlara yer verirler: a) Birleşmenin amacı ve sonuçları, b) Gereğinde devralan şirket tarafından yapılacak artırımın miktarı, c) Birleşmenin, birleşmeye katılan şirketlerin işçileri üzerindeki etkileri ile mümkünse bir sosyal planın içeriği.

Bu şirketler birleşme raporunu düzenlemeye ve birleşme sözleşmesini genel kurula sunmaya da zorunlu değildirdir. İnceleme hakkının, birleşmenin tescili için ticaret siciline yapılan başvurudan otuz gün önce sağlanmış olması gerekir.

12. Birleşmede Alacaklıların ve Çalışanların Korunması

12.1. Alacakların teminat altına alınması

Birleşmeye katılan şirketlerin alacaklıları birleşmenin hukuken geçerlilik kazanmasından itibaren üç ay içinde istemde bulunurlarsa, devralan şirket bunların alacaklarını teminat altına alır.

Birleşmeye katılan şirketler; alacaklılarına, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, tirajı ellibinin üstünde olan yurt düzeyinde dağıtımı yapılan üç gazetede yedişer gün aralıklarla üç defa yapacakları ilanla ve ayrıca internet sitelerine konulacak ilanla haklarını bildirirler.

Fakat işlem denetçisi, birleşmeye katılan şirketlerin serbest malvarlıklarının, ödenmesine yetmeyeceği bilinen bir alacakları bulunmadığını veya böyle bir alacak istemi beklenmediğini doğruladığı takdirde ilan yükümlülüğü ortadan kalkar.

Devralan şirket alacağın birleşme dolayısıyla tehlikeye düşmediğini bir işlem denetçisi raporuyla ispat ederse, teminat verme yükümlülüğü ortadan kalkar.

Diğer alacaklıların zarara uğramayacaklarının anlaşılması hâlinde, yükümlü şirket teminat göstermek yerine borcu ödeyebilir.

12.2. Ortakların kişisel sorumlulukları ve iş ilişkilerinin geçmesi

Devrolunan şirketin borçlarından (eğer bu borçlar birleşme kararının ilanından önce doğmuş veya borçları doğuran sebepler bu tarihten önce oluşmuşsa) birleşmeden önce sorumlu olan ortakların sorumlulukları birleşmeden sonra da devam eder.

Devrolunan şirketin borçlarından doğan, ortakların kişisel sorumluluğuna ilişkin istemler, birleşme kararının ilanı tarihinden itibaren üç yıl geçince zamanaşımına uğrar. Alacak ilan tarihinden sonra muaccel olursa, zamanaşımı süresi muacceliyet tarihinden başlar. Bu sınırlama, devralan şirketin borçları dolayısıyla şahsen sorumlu olan ortakların sorumluluklarına uygulanmaz.

Eğer izahname başka bir düzenleme içermiyorsa halka arz edilmiş olan tahvil ve diğer borç senetlerinde sorumluluk itfa tarihine kadar devam eder;

İş ilişkileri hakkında Kanunun 178'inci madde hükmü uygulanır. Buna göre;

Tam veya kısmi bölünmede, işçilerle yapılan hizmet sözleşmeleri, işçi itiraz etmediği takdirde, devir gününe kadar bu sözleşmeden doğan bütün hak ve borçlarla devralana geçer.

İşçi itiraz ederse, hizmet sözleşmesi kanuni işten çıkarma süresinin sonunda sona erer; devralan ve işçi o tarihe kadar sözleşmeyi yerine getirmekle yükümlüdür.

Eski işveren ile devralan, işçinin bölünmeden evvel muaccel olmuş alacakları ile hizmet sözleşmesinin normal olarak sona ereceği ve-

ya işçinin itirazı sebebiyle sona erdiği tarihe kadar geçen sürede muaccel olacak alacaklarından müteselsilen sorumludur.

Aksi kararlaştırılmadıkça veya hâlin gereğinden anlaşılmadıkça, işveren hizmet sözleşmesinden doğan hakları üçüncü bir kişiye devredemez.

İşçiler muaccel olan ve birinci fıkrada öngörüldüğü şekilde muaccel olacak alacaklarının teminat altına alınmasını isteyebilirler.

Devreden şirketin bölünmeden önce şirket borçlarından dolayı sorumlu olan ortakları, hizmet sözleşmesinden doğan ve intikal gününe kadar muaccel olan borçlarla, hizmet sözleşmesi normal olarak sona ermiş olsaydı muaccel hâle gelecek olan veya işçinin itirazı sebebiyle hizmet sözleşmesinin sona erdiği ana kadar doğacak olan borçlardan müteselsilen sorumlu olmakta devam ederler.

III. BÖLÜNME

1. Genel Olarak

Şirketlerin gelişmesi ve faaliyet alanlarının değişmesiyle birlikte rekabet ortamı ve ekonomik konjonktürün de etkisiyle yapısal değişikliğin önemli bir şekli olarak bölünme bir ihtiyaç ve bazen de zorunluluk halini alabilmektedir.

Bölünme, çok büyüyen ve çekirdek işletme konusundan uzaklaşan şirketlerin ana konularına dönebilmelerine olanak sağlayan bir yoldur. Bölünme; aile ortaklıklarında, mirasın paylaşımında, iki veya üç gruplu ortaklıklarda sorunları (ihtilâfları) çözmek amacıyla da kullanılabilir. Son olarak, bölünme holding sistemine geçişte de bir araç olarak kullanılabilir.³

³ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324), TBMM, (www.tbmm.gov.tr)

Bölünme, sermaye şirketlerinin ve kooperatiflerin malvarlıklarını tamamen veya kısmen kendilerinden ayırarak tasfiyesiz olarak ve kısmî küllî halefiyet yoluyla başka sermaye şirketlerine veya kooperatiflere devretmeleri ve bunun karşılığında bölünen şirketin ortaklarının devralan şirketler de ortak konumunu ipso iure (kendiliğinden) elde etmeleridir.

Bölünmenin dogmatik düzeninin anlaşılabilmesi için, devrolunan malvarlığı bölümü (yani devrolunan malvarlığı) bölünen şirkete ait olduğu halde, nasıl olup da bu bölümün karşılığı olarak, devralan şirketin paylarının bölünen şirketin ortakları tarafından ipso iure iktisap edildiğinin teorik olarak açıklanması gerekir. Bir şirketin malvarlığı bölünmüş ve malvarlığının bir bölümü başka bir şirkete kanunen intikal etmişse, bölünen şirket ortaklarının payları, devredilen malvarlığının değeri kadar değer yitirmiştir. Yitirilen değer karşılanması için, devralan şirketin/şirketin paylarını, bölünen şirketin ortakları ipso iure kazanmalıdır. Servet yitiren, esasında bölünen şirket değil, ortaklardır. Bölünme onların malvarlığı durumunda değişiklik yapmıştır. Ayrıca bölünen şirket devrolunan bölümü aynı sermaye olarak koysaydı, karşılığında bir değer iktisap etmesi haklı görülebilirdi. Oysa birleşmede (kural olarak bakınız: 159'uncu madde) malvarlığı kısmî küllî halefiyet ile intikal etmektedir.⁴

Türkiye'de gerek AB'ye uyum sürecinin gerekse uluslararası arena da ticari hayatın kolaylaştırılmasının bir gereği olarak benimsenip 14.02.2011 tarih ve 27846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan ve 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmesi öngörülen 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, şirket birleşmeleri, devralmaları, bölünmeleri ve tür değiştirmeleri konusunda önemli düzenlemeler getirmektedir.

⁴ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324), TBMM, (www.tbmm.gov.tr)

Kanunda şekillenme serbestisi, ortak olma durumunun devamlılığı ve ortaklar ile diğer hak sahiplerinin korunması, hak sahiplerinin inceleme hakkı ve yapısal değişiklik işlemlerinin işlem denetçisi aracılığıyla denetlenmesine büyük önem verilmiştir. Bölünmede kısmî küllî halefiyet yeni vurgulanan bir ilkedir; ayrılma akçesi, denkleştirme, alacaklıların korunması, birleşmeye, bölünmeye ve tür değiştirmeye katılanların özel sorumlulukları ile iş ilişkilerinin geçmesi yeni bir anlayışla ele alınmıştır.⁵

Kanunda düzenlendiği şekilde, bölünme şekli “tam” veya “kısmi” olabilir.

a) Tam bölünmede, şirketin tüm malvarlığı bölümlere ayrılır ve diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler. Tam bölünüp devrolunan şirket sona erer ve unvanı ticaret sicilinden silinir.

b) Kısmi bölünmede, bir şirketin malvarlığının bir veya birden fazla bölümü diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirket ortadan kalkmaz, elinde kalan malvarlığı ile faaliyetine devam eder. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler veya bölünen şirket, devredilen malvarlığı bölümlerinin karşılığında devralan şirketlerdeki payları ve hakları elde ederek yavru şirketini oluşturur.

2. Geçerli Bölünmeler

Sermaye şirketleri ve kooperatifler sermaye şirketlerine ve kooperatiflere bölünebilirler. Dolayısıyla bir anonim şirket, bir limited şirkete, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkete ve koopera-

⁵ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, S.25 (Erişim:07/02/2011)

tife bölünebilir. Aynı şekilde, bir kooperatif şirket de bir anonim şirkete ve/veya limited şirkete bölünebilir. Buna karşılık, bir anonim şirket şahıs şirketlerine bölünemez ve şahıs şirketi anonim şirketlere de bölünemez. Bu durum şahıs şirketlerinde alacaklıların korunması amacıyla kaynaklanmaktadır.

3. Bölünmede Şirket Paylarının ve Haklarının Korunması

“Ortak olma durumunun devamlılığı” ilkesi gereğince tam ve kısmi bölünmede şirket payları ve hakları korunur. Bölünen şirketin ortaklarına, devralan şirkette pay tahsis edilmesi zorunludur. Bu nedenle, devreden şirketin ortaklarına;

a) Bölünmeye katılan tüm şirketlerde, mevcut payları oranında şirket payları (oranların korunduğu bölünme) veya

b) Bölünmeye katılan bazı veya tüm şirketlerde, mevcut paylarının oranına göre değişik oranda şirket payları (oranların korunmadığı bölünme),

tahsis edilebilir.

4. Bölünmenin Uygulanması

4.1. Sermayenin azaltılması halinde

Bölünme sebebiyle devreden şirketin sermayesinin azaltılması hâlinde kanunun anonim şirketlerde esas sermayenin azaltılmasına ilişkin 473; alacaklılara çağrıya ilişkin 474; ve limited şirketlerde esas sermayenin azaltılmasına ilişkin 592’nci maddeleri hükümleri uygulanmaz.

Kanunun 169’uncu maddesinde bölünme raporunda yönetim organlarının, özellikle bölünen şirketin yönetim organının, bölünen

şirketin devredilen malvarlığı bölümünün devrinden sonra kalan net malvarlığının bölünen şirketin alacaklılarının alacaklarını karşılayacak düzeyde olup olmadığını araştırmaları ve bunu raporlarında belirtmeleri zorunluluğu öngörüldüğünden, bölünmede kanunun sermaye azaltılması prosedürlerine ilişkin hükümlerine gerek görülmemiştir.

4.2. Sermaye artırımı halinde

Devralan şirket sermayesini, devreden şirketin ortaklarının haklarını koruyacak miktarda artırır.

Bölünmede, aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmaz. Bölünme sebebiyle, kayıtlı sermaye sisteminde müsait olmasa bile, tavan değiştirilmeden sermaye artırılabilir. Aynı sermaye hükümlerinin uygulanmamasının sebebi benzer koruyucu önlemlerin kanunun bölünme sözleşmesi ve bölünme planı prosedürlerine ilişkin 166, 169 ve 170'inci maddeler dolayısıyla uygulanmış olmasıdır.

4.3. Yeni kuruluş halinde

Bölünme çerçevesinde yeni bir şirketin kurulmasına bu Kanun ile Kooperatifler Kanununun kuruluşu ilişkin hükümleri uygulanır. Sermaye şirketlerinin kurulmasında, kurucuların asgari sayısına ve aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmaz.

4.4. Ara Bilanço

Bilanço günüyle, bölünme sözleşmesinin imzası veya bölünme planının düzenlenmesi tarihi arasında, altı aydan fazla bir zaman bulunduğu veya son bilançonun çıkarılmasından itibaren, bölünmeye ka-

tılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişiklikler meydana gelmiş olduğu takdirde, bir ara bilanço çıkarılır.

Aşağıda belirtilen iki hüküm saklı kalmak kaydıyla, ara bilançoya yıllık bilançoya ilişkin hüküm ve standartlar uygulanır. Ara bilanço için;

a) Fizikî envanter çıkarılması gerekli değildir.

b) Son bilançoda kabul edilmiş bulunan değerlemeler, sadece ticari defterlerdeki hareketler ölçüsünde değiştirilir; amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınır.

5. Bölünme Belgelerini Denetleme ve İnceleme Hakkı

5.1. Bölünme sözleşmesi ve bölünme planı

5.1.1. Genel olarak

Bir şirket, bölünme yoluyla, malvarlığının bölümlerini var olan şirketlere devredecekse, bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları tarafından bir bölünme sözleşmesi yapılır.

Bir şirket, bölünme yoluyla, malvarlığının bölümlerini yeni kurulacak şirketlere devredecekse, yönetim organı bir bölünme planı düzenler.

Hem bölünme sözleşmesinin hem de bölünme planının yazılı şekilde yapılması ve bunların genel kurul tarafından onaylanması şarttır.

Bölünme sözleşmesi, bölünmeye katılan taraflar arasında müzakere edilebilir. Her taraf, bölünme sözleşmesinde kendi menfaatinin gözetilmesini sağlamaya çabalar; sonuç tarafların iradeleriyle sağlanır.

Bu sebeple menfaat çatışması, yani menfaatler dengesinin tek taraflı olarak kurulması durumu söz konusu olmaz. Aynı sonuca, bölünme planı bakımından varılamaz. Çünkü bölünme planında menfaatlerin gözetilmesine olanak verecek müzakere yapılan bir “karşı taraf” yoktur. Yeni kurulacak şirketlerde ortak olan kişilerin “karşı taraf” olarak kabul edilebilecekleri, onlarla şartların görüşülüp müzakere edilebileceği düşünülebilir. Ancak bu çözümün halka açık anonim şirketlerde işlemeyeceği, kapalı şirketlerde de görüşmek olanacağını çoğu kez tanımayacağı şüphesizdir.⁶

5.1.2. Bölünme sözleşmesinin ve bölünme planının içeriği

Bölünme sözleşmesi ve bölünme planı özellikle;

- a) Bölünmeye katılan şirketlerin ticaret unvanlarını, merkezlerini ve türlerini,
- b) Aktif ve pasif malvarlığı konularının devir amacıyla bölümlere ayrılmasını ve tahsisini; açık tanımlamayla, bu bölümlere ilişkin envanteri; taşınmazları, kıymetli evrakı ve maddi olmayan malvarlığını teker teker gösteren listeyi,
- c) Payların değişim oranını ve gereğinde ödenecek denkleştirme tutarını ve devreden şirketin ortaklarının, devralan şirketteki ortaklık haklarına ilişkin açıklamaları,
- d) Devralan şirketin; intifa senedi, oydan yoksun pay ve özel hak sahiplerine tahsis ettiği hakları,
- e) Şirket paylarının değişim tarzlarını,

⁶ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324), TBMM, (www.tbmm.gov.tr)

- f) Şirket paylarının bilanço kârına hangi tarihten itibaren hak kazanacaklarını ve bu istem hakkının özelliklerini,
- g) Devreden şirketin işlemlerinin hangi tarihten itibaren devralan şirketin hesabına yapılmış kabul edildiğini,
- h) Yönetim organlarının üyelerine, müdürlere, yönetim hakkına sahip kişilere ve denetçilere tanınan özel menfaatleri,
- i) Bölünme sonucu devralan şirketlere geçen iş ilişkilerinin listesini,
- içerir.

5.2. Bölünmenin dışında kalan malvarlığı

Bölünme sözleşmesinde veya bölünme planında tahsisi yapılmayan malvarlığı konuları üzerinde;

a) Tam bölünmede, devralan tüm şirketlerin, bölünme sözleşmesi veya planına göre kendilerine geçen net aktif malvarlığının oranına göre, devralan tüm şirketlere paylı mülkiyet hakkı düşer. Bu hüküm kıyas yoluyla alacaklara ve maddi olmayan malvarlığı haklarına da uygulanır.

Tam bölünmeye katılan şirketler, bölünme sözleşmesi veya bölünme planına göre herhangi bir şirkete tahsis edilmeyen borçlardan müteselsilen sorumludurlar.

b) Kısmi bölünmede söz konusu malvarlığı, devreden şirkette kalır.

5.3. Bölünme raporu ve bölünme planının içeriği

5.3.1. İçerik

Bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları, bölünme hakkında ayrı rapor hazırlarlar; ortak rapor da geçerlidir. Rapor;

- a) Bölünmenin amacını ve sonuçlarını,
- b) Bölünme sözleşmesini veya bölünme planını,
- c) Payların değişim oranlarını ve gereğinde ödenecek denkleştirme tutarını, özellikle devreden şirketin ortaklarının devralan şirketteki haklarına ilişkin açıklamaları,
- d) Değişim oranının saptanmasında, payların değerlemesine ilişkin özellikleri,
- e) Gereğinde, bölünme dolayısıyla ortaklar için doğacak olan ek ödeme yükümlülüklerini, diğer kişisel edim yükümlülüklerini ve sınırsız sorumluluğu,
- f) Bölünmeye katılan şirketlerin türlerinin farklı olması hâlinde, ortakların yeni tür sebebiyle söz konusu olan yükümlülüklerini,
- g) Bölünmenin işçiler üzerindeki etkileri ile içeriğini; varsa sosyal planın içeriğini,
- h) Bölünmenin, bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları üzerindeki etkilerini,

hukuki ve ekonomik yönleri ile açıklar ve gerekçelerini gösterir.

Yeni kuruluşun varlığı hâlinde, bölünme planına yeni şirketin sözleşmesi de eklenir.

Tüm ortakların onaylaması hâlinde küçük ölçekli şirketler bölünme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler.

5.3.2. Bölünme sözleşmesinin veya bölünme planının ve bölünme raporunun denetlenmesi

Bölünme sözleşmesinin veya bölünme planının denetlenmesine birleşmeye ilişkin denetleme hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

5.4. İnceleme hakkı

Bölünmeye katılan şirketlerden her biri, genel kurulun kararından iki ay önce, merkezlerinde, halka açık anonim şirketler ayrıca Sermaye Piyasası Kurulunun uygun gördüğü yerlerde;

- a) Bölünme sözleşmesini veya bölünme planını,
- b) Bölünme raporunu,
- c) Denetleme raporunu,
- d) Son üç yılın finansal tabloları ile faaliyet raporlarını ve varsa ara bilançoları, bölünmeye katılan şirketlerin ortaklarının incelemesine sunar.

Tüm ortakların onaylaması hâlinde küçük ölçekli şirketler birinci fıkrada öngörülen inceleme hakkından vazgeçebilirler.

Ortaklar, bölünmeye katılan şirketlerden, birinci fıkrada sayılan belgelerin kopyalarının kendilerine verilmesini isteyebilirler. Suretler için bedel veya herhangi bir gider karşılığı istenemez.

Bölünmeye katılan şirketlerden her biri, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, sermaye şirketleri ayrıca internet sitesinde, inceleme yapma haklarına işaret eden bir ilan yayımlarlar.

5.5. Malvarlıındaki değişikliklerle ilgili bilgiler

Bölünmeye katılan şirketlerden birinin aktif veya pasif varlıklarında, bölünme sözleşmesinin imzası tarihiyle, bu sözleşmenin genel kurulda onaya sunulacağı tarih arasında, önemli değişiklik meydana gelmişse, yönetim organı, bu durumu kendi genel kuruluna ve bölünmeye katılan diğer şirketlerin yönetim organlarına yazılı olarak bildirir.

Bölünmeye katılan tüm şirketlerin yönetim organları, bu durumda bölünme sözleşmesinin değiştirilmesine veya bölünmeye vazgeçmeye gerek olup olmadığını incelerler; böyle bir sonuca vardıkları takdirde, onaya sunma önerisi geri çekilir. Diğer hâlde, yönetim organı genel kurulda, bölünme sözleşmesinde uyarlamaya gerek bulunmadığının gerekçesini açıklar.

5.6. Bölünme kararı

Alacaklıların alacaklarının teminat altına alınmasından sonra, bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları, bölünme sözleşmesini veya bölünme planını genel kurula sunar. Bu hükümle, alacaklıları güvence altına almadan (alamayan) bölünmeye izin verilmemesi amaçlanmıştır.

Onama kararı birleşmede öngörülen nisaplara uyularak alınır.

Oranın korunmadığı bölünmede onama kararı, devreden şirkette oy hakkını haiz ortakların en az yüzde doksaniyle alınır.

6. Alacaklıların Korunması

6.1. Çağrı

Bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, tirajı ellibinin üstünde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı

yapılan en az üç gazetede yedişer gün aralıklarla üç defa yapılacak ilanla ve sermaye şirketlerinde ayrıca internet sitesine de konulacak ilanla, alacaklarını bildirmeye ve teminat verilmesi için istemde bulunmaya çağrılırlar.

6.2. Alacakların teminat altına alınması

Bölünmeye katılan şirketler, yukarıda belirtilen ilanların yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde, istemde bulunan alacaklıların alacaklarını teminat altına almak zorundadırlar.

Bölünme ile, alacaklıların alacaklarının tehlikeye düşmediğinin, bir işlem denetçisinin raporuyla ispatı hâlinde, teminat altına almak yükümü ortadan kalkar.

Diğer alacaklıların zarara uğramayacaklarının anlaşılması hâlinde, şirket, teminat göstermek yerine borcu ödeyebilir.

7. Bölünmeden Doğan Sorumluluk

7.1. Bölünmeye katılan şirketlerin ikinci derecede sorumluluğu

Bölünme sözleşmesi veya bölünme planıyla kendisine borç tahsis edilen şirket, bu suretle birinci derecede sorumlu bulunan şirket, alacaklıların alacaklarını ifa etmezse, bölünmeye katılan diğer şirketler, ikinci derecede sorumlu şirketler, müteselsilen sorumlu olurlar. Birinci derecede sorumlu şirkete başvurmadan diğer (ikinci derecede) sorumlu şirketlere başvurulamaz.

İkinci derecede sorumlu olan şirketlerin takip edilebilmeleri için, alacağın teminat altına alınmamış ve birinci derecede sorumlu şirketin;

a) İflas etmiş,

- b) Konkordato süresi almış,
- c) Aleyhinde yapılan bir icra takibinde kesin aciz vesikası alınmasının şartları doğmuş,
- d) Merkezi yurt dışına taşınmış ve artık Türkiye’de takip edilemez duruma gelmiş veya,
- e) Yurt dışındaki merkezinin yeri değiştirilmiş ve bu sebeple hukuken takibi önemli derecede güçleşmiş,
- olması gerekir.

7.2. Ortakların kişisel sorumluluğu

Bölünen şirketin borçlarından bölünmeden önce sorumlu olan ortakların sorumlulukları birleşmeden sonra da devam eder.

7.3. İş ilişkilerinin geçmesi

Tam veya kısmi bölünmede, işçilerle yapılan hizmet sözleşmeleri, işçi itiraz etmediği takdirde, devir gününe kadar bu sözleşmeden doğan bütün hak ve borçlarla devralana geçer.

İşçi itiraz ederse, hizmet sözleşmesi kanuni işten çıkarma süresinin sonunda sona erer; devralan ve işçi o tarihe kadar sözleşmeyi yerine getirmekle yükümlüdür.

Eski işveren ile devralan, işçinin bölünmeden evvel muaccel olmuş alacakları ile hizmet sözleşmesinin normal olarak sona ereceği veya işçinin itirazı sebebiyle sona erdiği tarihe kadar geçen sürede muaccel olacak alacaklarından müteselsilen sorumludur.

Aksi kararlaştırılmadıkça veya hâlin gereğinden anlaşılmadıkça, işveren hizmet sözleşmesinden doğan hakları üçüncü bir kişiye devredemez.

İşçiler muaccel olan ve birinci fıkrada öngörüldüğü şekilde muaccel olacak alacaklarının teminat altına alınmasını isteyebilirler.

Devreden şirketin bölünmeden önce şirket borçlarından dolayı sorumlu olan ortakları, hizmet sözleşmesinden doğan ve intikal gününe kadar muaccel olan borçlarla, hizmet sözleşmesi normal olarak sona ermiş olsaydı muaccel hâle gelecek olan veya işçinin itirazı sebebiyle hizmet sözleşmesinin sona erdiği ana kadar doğacak olan borçlardan müteselsilen sorumlu olmakta devam ederler.

8. Ticaret Siciline Tescil ve Geçerlilik

Bölünme onaylanınca, yönetim organı bölünmenin tescilini ister.

Kısmi bölünme sebebiyle devreden şirketin sermayesinin azaltılması gerekiyorsa buna ilişkin esas sözleşme değişikliği de tescil ettirilir.

Tam bölünme hâlinde devreden şirket ticaret siciline tescil ile birlikte infisah eder.

Bölünme ticaret siciline tescille geçerlilik kazanır. Tescil ile tescil anında envanterde yer alan bütün aktifler ve pasifler devralan şirketlere geçer.

IV. TÜR DEĞİŞTİRME

1. Genel Olarak

1.1. İlke

Tür değiştirme ile tür değiştiren şirketin hukukî ilişkileri değişmeyeceği için bir şirket hukuki şeklini değiştirebilir. Yeni tre dönüştürülen şirket eskisinin devamıdır.

1.2. Geçerli tür değiştirmeleri

- a) Bir sermaye şirketi; 1. Başka türde bir sermaye şirketine; 2. Bir kooperatife;
- b) Bir kolektif şirket; 1. Bir sermaye şirketine; 2. Bir kooperatife; 3. Bir komandit şirkete;
- c) Bir komandit şirket; 1. Bir sermaye şirketine; 2. Bir kooperatife; 3. Bir kolektif şirkete;
- d) Bir kooperatif bir sermaye şirketine, dönüşebilir.

Bir sermaye şirketi	Başka türde bir sermaye şirketine
	Bir kooperatife

Bir kolektif şirket	Bir sermaye şirketine
	Bir kooperatife
	Bir komandit şirkete

Bir komandit şirket	Bir sermaye şirketine
	Bir kooperatife
	Bir kolektif şirkete

Bir kooperatif	Bir sermaye şirketine
-----------------------	-----------------------

dönüşebilir.

1.3. Kolektif ve komandit şirketlerin tür değiştirmelerine ilişkin özel düzenleme

Kolektif şirkete bir komanditerin girmesi, veya bir ortağın komanditer olması hâlinde bir kolektif şirket bir komandit şirkete dönüşebilir.

Tüm komanditerlerin şirketten çıkması, veya tüm komanditerlerin komandite olması suretiyle bir komandit şirket kolektif şirkete dönüşebilir.

Bir kolektif veya komandit şirketin tek kişi işletmesi olarak faaliyetine devam etmesine ilişkin 257 nci madde (iki kişilik bir kolektif şirkette, ortaklardan birinin kişiliğinde, bu ortağın şirketten çıkarılmasını gerektiren bir sebebin doğması halinde diğer ortağın, söz konusu ortağı çıkararak şirketin tek kişi işletmesi olarak kendisinin devam ettirmesine mahkemenin karar vermesini talep etmesi) hükmü saklıdır.

Bu şekilde yapılacak tür değiştirmelerine kanunun tür değiştirmelere ilişkin diğer hükümleri uygulanmaz.

2. Şirket Payının ve Haklarının Korunması

Tür değiştirmede ortakların şirket payları ve hakları korunur. Oydan yoksun paylar için sahiplerine eşit değerde paylar veya oy hakkını haiz paylar verilir.

İmtiyazlı payların karşılığında aynı değerde paylar verilir veya uygun bir tazminat ödenir.

İntifa senetleri karşılığında aynı değerde haklar verilir veya tür değiştirme planının düzenlendiği tarihte gerçek değer ödenir.

3. Tür Değiştirmenin Uygulanması

3.1. Kuruluş ve ara bilanço

Tür değiştirmede, yeni türün kuruluşuna ilişkin hükümler uygulanır; ancak, sermaye şirketlerinde ortakların asgari sayısına ve aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmaz.

Bilanço günüyle tür değiştirme raporunun düzenlendiği tarih arasında altı aydan fazla zaman geçmişse veya son bilançonun çıkarıldığı tarihten itibaren şirketin malvarlığında önemli değişiklikler meydana gelmişse ara bilanço çıkarılır.

Aşağıdaki hükümler saklı olmak kaydı ile ara bilançooya yıllık bilançooya ilişkin hüküm ve ilkeler uygulanır. Ara bilanço için;

- a) Fizikî envanter çıkarılması gerekli değildir;
- b) Son bilançoda kabul edilen değerlemeler, sadece ticari defterdeki hareketler ölçüsünde değiştirilir; amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınır.

3.2. Tür değiştirme planı

Yönetim organı bir tür değiştirme planı düzenler. Plan yazılı şekle ve genel kurulun onayına tabidir. Tür değiştirme planı;

a) şirketin tür değiştirmeden önceki ve sonraki ticaret unvanını, merkezini ve yeni türe ilişkin ibareyi,

b) Yeni türün şirket sözleşmesini,

c) Ortakların tür değiştirmeden sonra sahip olacakları payların sayısını, cinsini ve tutarını veya tür değiştirmeden sonra ortakların paylarına ilişkin açıklamaları,

içerir.

3.3. Tür değiştirme raporu

Yönetim organı tür değiştirme hakkında yazılı bir rapor hazırlar. Raporunda;

a) Tür değiştirmenin amacı ve sonuçları,

b) Yeni türe ilişkin kuruluş hükümlerinin yerine getirilmiş bulunduğu,

c) Yeni şirket sözleşmesi,

d) Tür değiştirmeden sonra ortakların sahip olacakları paylara dair değişim oranı,

e) Varsa ortaklar ile ilgili olarak tür değiştirmeden kaynaklanan ek ödeme ile diğer kişisel edim yükümlölükleri ve kişisel sorumluluklar,

f) Ortaklar için yeni tür dolayısıyla doğan yükümlölükler

hukuki ve ekonomik yönden açıklanır ve gerekçeleri gösterilir.

Tüm ortakların onaylaması hâlinde küçük ölçekli şirketler tür değiştirme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler.

3.4. Tür değiştirme planının ve tür değiştirme raporunun denetlenmesi

Şirket, tür değiştirme planını, tür değiştirme raporunu, tür değiştirmede esas alınan bilançoıyü işlem denetçisine denettirir.

Şirket işlem denetçisine, yapılacak denetlemenin amacına hizmet edebilecek bütün bilgi ve belgeleri vermek zorundadır.

İşlem denetçisi tür değiştirmeye ilişkin şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini, bilançonun gerçeğe uygun olup olmadığını ve tür değiştirmeden sonra ortakların hukuki durumlarının korunup korunmadığını incelemek ve değerlendirmek zorundadır.

Tüm ortakların onaylaması hâlinde küçük ölçekli şirketler denetlemeden vazgeçebilirler.

3.5. İnceleme hakkının kullanılması

Şirket;

- a) Tür değiştirme planını,
 - b) Tür değiştirme raporunu,
 - c) Denetleme raporunu,
 - d) Son üç yılın finansal tablolarını, varsa ara bilançoıyü,
- genel kurulda karar alınmasından otuz gün önce merkezinde ve hal-

ka açık anonim şirketlerde Sermaye Piyasası Kurulunun istediği yerlerde ortakların incelemesine sunar.

İsteyen ortaklara anılan belgelerin kopyaları bedelsiz verilir. Şirket, ortakları, uygun bir şekilde inceleme haklarının bulunduğu hususunda bilgilendirir.

3.6. Tür değiştirme kararı ve tescil

Yönetim organı tür değiştirme planını genel kurula sunar. Tür değiştirme kararı aşağıdaki nisaplarla alınır:

a) Kanununun 421'inci maddesinin beşinci fıkrasının (b) bendi hükmü (Genel kurullar, bu Kanunda veya esas sözleşmede, aksine daha ağır nisap öngörölmüş bulunan hâller hariç, sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığıyla toplanır. Bu nisabın toplantı süresince korunması şarttır. İlk toplantıda anılan nisaba ulaşılamadığı takdirde, ikinci toplantının yapılabilmesi için nisap aranmaz. Kararlar toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu ile verilir) saklı olmak şartıyla anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde, esas veya çıkarılmış sermayenin üçte ikisini karşılaması şartıyla, genel kurulda mevcut oyların üçte ikisiyle; limited şirkete dönüştürme hâlinde, ek ödeme veya kişisel edim yükümlölüğü doğacaksa tüm ortakların onayıyla;

b) Bir sermaye şirketinin bir kooperatife dönüşmesi hâlinde tüm ortakların onayıyla;

c) Limited şirketlerde, sermayenin en az dörtte üçüne sahip bulunmaları şartıyla, ortakların dörtte üçünün kararıyla;

d) Kooperatiflerde;

1. Ortakların en az üçte ikisinin temsil edilmeleri şartı ile, genel kurulda mevcut oyların çoğunluğuyla,

2. Ek ödeme, diğer kişisel edim yükümlülükleri veya kişisel sorumluluk getiriliyorsa veya bu yükümlülükler veya sorumluluklar genişletiliyorsa, kooperatifte kayıtlı ortaklarının üçte ikisinin olumlu oyuyla,

e) Kollektif ve komandit şirketlerde tür değiştirme planı bütün ortakların oybirliğiyle onanır. Ancak, şirket sözleşmesinde ortakların tümünün üçte ikisinin olumlu oyuyla bu kararın alınabileceği öngörülebilir.

Yönetim organı tür değiştirmeyi ve yeni şirketin sözleşmesini tescil ettirir. Tür değiştirme tescil ile hukuki geçerlilik kazanır. Tür değiştirme kararı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir.

4. Alacaklıların ve çalışanların korunması

Ortakların kişisel sorumlulukları hakkında kanunun birleşmeye ilişkin “Ortakların kişisel sorumlulukları ve iş ilişkilerinin geçmesi” hükümleri ve iş sözleşmelerinden doğan borçlar hakkında Kanunun bölünmeye ilişkin “İş ilişkilerinin geçmesi” hükümleri uygulanır.

V. BİRLEŞMEYE, BÖLÜNMEYE VE TÜR DEĞİŞTİRMEYE İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER

1. Ortaklık Paylarının ve Ortaklık Haklarının İncelenmesi

Birleşmede, bölünmede ve tür değiştirmede ortaklık paylarının ve ortaklık haklarının gereğince korunmamış veya ayrılma karşılığının uygun belirlenmemiş olması hâlinde, her ortak, birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren iki ay içinde, söz konusu işlemlere katılan şirketler-

den birinin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden, uygun bir denkleştirme akçesinin saptanmasını isteyebilir. Denkleştirme akçesinin belirlenmesinde 140'ıncı maddenin ikinci fıkrası (Denkleştirme talebinin iptal davasının açılması olanağının bulunmadığı hallerde kullanılacak olması) uygulanmaz.

Davacı ile aynı hukuki durumda bulunmaları hâlinde, mahkeme kararı, birleşmeye, bölünmeye veya tür değiştirmeye katılan şirketlerin tüm ortakları hakkında da hüküm doğurur.

Davanın giderleri devralan şirkete aittir. Özel durumların haklı göstermesi hâlinde, mahkeme giderleri kısmen veya tamamen davacıya yükletilebilir.

Ortaklık paylarının veya ortaklık haklarının korunmasını inceleme davası birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının geçerliliğini etkilemez.

2. Birleşmenin, Bölünmenin ve Tür Değiştirmenin İptali ve Eksikliklerin Sonuçları

Kanunun birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin hükümlerinin ihlali hâlinde, birleşme, bölünme ve tür değiştirme kararına olumlu oy vermemiş ve bunu tutanağa geçirmiş bulunan birleşmeye, bölünmeye veya tür değiştirmeye katılan şirketlerin ortakları; bu kararın Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren iki ay içinde iptal davası açabilirler. İlanın gerekmediği hâllerde süre tescil tarihinden başlar.

Kararın bir yönetim organı tarafından verilmesi hâlinde de bu dava açılabilir.

Birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin işlemlerde herhangi bir eksikliğin varlığı hâlinde, mahkeme taraflara bunun giderilmesi için süre verir. Hukuki sakatlık, verilen süre içinde giderilemiyorsa veya giderilememişe mahkeme kararı iptal eder ve gerekli önlemleri alır.

3. Sorumluluk

Birleşme, bölünme veya tür değiştirme işlemlerine herhangi bir şekilde katılmış bulunan bütün kişiler şirketlere, ortaklara ve alacaklılara karşı kusurları ile verdikleri zararlardan sorumludurlar. Kuruların sorumlulukları saklıdır.

Birleşmeyi, bölünmeyi veya tür değiştirmeyi denetlemiş kişiler şirketlere, münferit ortaklara ve alacaklılara karşı kusurları ile verdikleri zararlardan sorumludurlar.

202 (Hâkimiyetin hukuka aykırı kullanılması) ilâ 208 (Satın alma hakkı), 555 (şirketin zararı) 557 (İflas hali), 560'ıncı madde (zama-naşımı) hükümleri saklıdır. Bir sermaye şirketinin veya kooperatifin iflası hâlinde Kanunun 556 (Zarara uğrayan şirketin iflası hâlinde, tazminatın şirkete ödenmesini isteme hakkını şirket alacaklılarının da haiz olması) ve 570'inci (Anonim şirketlerin yönetim kurulunun görevleriyle sorumluluklarına ilişkin hükümlerinin yönetici olan komandite ortaklar hakkında da geçerli olması) maddeler ile Kooperatifler Kanununun 98 inci maddesi kıyas yoluyla uygulanır.

VI. TİCARİ İŞLETME İLE İLGİLİ BİRLEŞME VE TÜR DEĞİŞTİRME

1. Ticaret Şirketi Tarafından Devralınma

Bir ticari işletme, bir ticaret şirketiyle, onun tarafından devralınmak suretiyle birleşebilir. Bu hâlde devralan ticaret şirketinin türüne göre Kanununun 138 ilâ 140, 142 ilâ 158 ve ortak hükümlere ilişkin 191 ilâ 193 üncü madde hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

2. Ticaret Şirketine Dönüşme

Bir ticari işletmenin bir ticaret şirketine dönüşmesi hâlinde Kanunu 182 ilâ 193'üncü maddeleri kıyas yoluyla uygulanabilir.

3. Ticaret Şirketinin Bir Ticari İşletmeye Dönüştürülebilmesi

Bir ticaret şirketinin bir ticari işletmeye dönüştürülebilmesi için, söz konusu ticaret şirketinin paylarının tümü, ticari işletmeyi işletecek kişi veya kişiler tarafından devralınmalı ve ticari işletme bu kişi veya kişiler adına ticaret siciline tescil ve ilan edilmelidir. Bu hâlde, ticari işletmeye dönüştürülen ticaret şirketi, bir kollektif veya komandit şirket ise mezkûr ticaret şirketinin borçlarından, ticari işletmeyi işletecek kişi ve kişiler ile ticaret şirketinin eski ortakları da 264 üncü maddedeki zamanaşımı süresince sıfatlarına göre müteselsilen sorumlu olurlar. Dönüştürmeye Kanununun kolektif şirketlerin sona ermesi ile ilgili zamanaşımına dair 264 ilâ 266'ncı maddeleri de uygulanır.

Kanunun kollektif ve komandit şirketlerin tür değiştirmelerine ilişkin özel düzenleme hakkındaki 182'nci maddesi hükmü saklıdır.

VII. ŐIRKET BİRLEŞME VE BÖLÜNMELEĞİ AÇISINDAN YENİ TÜRK TİCARET KANUNU İLE VERĐİ MEVZUATININ KARŞILAŞTIRILMASI

Bölünme ve birleşmeye ilişkin temel vergi mevzuatı hükümleri 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 18, 19 ve 20'nci maddeleri ile bu kanuna istinaden yayımlanan 1 Seri No'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nde yer almaktadır.

AŞağıda daha detaylı açıklanacağı üzere, birleşmeye ilişkin olarak 6102 sayılı Kanunla vergi mevzuatı hükümleri arasında esasında önemli farklar bulunmamakla birlikte bölünmeye ilişkin olarak iki mevzuat kategorisi arasında önemli farklar bulunmaktadır. Bu farklılıklara geçmeden önce vergi mevzuatında Şirket birleşmelerine ilişkin hükümlere değinmek gerekmektedir.

1. Şirket Birleşmelerine İlişkin Vergi Mevzuatı Hükümleri

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 18'inci maddesinde birleşmeye ilişkin Şu hükümlere yer verilmiştir.

“(1) Bir veya birkaç kurumun diğer bir kurumla birleşmesi, birleşme nedeniyle infisah eden kurumlar bakımından tasfiye hükmündedir. Ancak, birleşmede tasfiye kârı yerine birleşme kârı vergiye matrah olur.

(2) Tasfiye kârının tespiti hakkındaki hükümler, birleşme kârının tespitinde de geçerlidir. Şu kadar ki, münfesihs kurumun veya kurumların ortaklarına ya da sahiplerine birleşilen kurum tarafından doğrudan doğruya veya dolaylı olarak verilen değerler, kurumun tasfiyesi halinde ortaklara dağıtılan değerler yerine geçer. Birleşilen kurumdan alınan değerler Vergi Usul Kanununda yazılı esaslara göre değerlenir.

(3) Kanunun 17 nci maddesine göre tasfiye memurlarına düşen sorumluluk ve ödevler, birleşme halinde birleşilen kuruma ait olur.”

Görüldüğü üzere sözkonusu madde hükmünde birleşmenin tanımı yapılmamış sadece birleşmenin infisah eden (ortadan kalkan) şirket açısından sonuçları ele alınmıştır. Söz konusu madde hükmünden kanunun birleşmeye ilişkin hükümlerinin sadece sermaye şirketleri için değil kanunun kapsamına giren tüm kurumlar için geçerli olduğu sonucu çıkmaktadır.

Kanunun münfesihi kurum açısından yukarıda belirtilen hükümlerinin Yeni Türk Ticaret Kanunu’ndaki “yeni kuruluş şeklinde birleşme” şekline benzetilebilir.

Kanunda Türk Ticaret Kanunu’ndaki “Devralma şeklinde birleşme” şekli ise Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 19’uncu maddesinde “devir” olarak nitelendirilmiş ve vergisel sonuç doğurmayacak bir birleşmenin “devir” şeklinde birleşme olarak nitelendirilebilmesi için birtakım şartlar aranmıştır.

Kanunun 19’uncu maddesine göre; Kanunun uygulanmasında aşağıdaki şartlar dâhilinde gerçekleşen birleşmeler devir hükmündedir:

- a) Birleşme sonucunda infisah eden kurum ile birleşilen kurumun kanunî veya iş merkezlerinin Türkiye’de bulunması.
- b) Münfesihi kurumun devir tarihindeki bilanço değerlerinin, birleşilen kurum tarafından bir bütün halinde devralınması ve aynen bilançosuna geçirilmesi.

(2) Kurumların yukarıdaki şartlar dahilinde tür değiştirmeleri de devir hükmündedir.

Görüldüğü üzere, Kanunda “devir” şeklinde birleşme tanımında Türk Ticaret Kanununda aranmayan “infisah eden kurum ile birleşilen kurumun kanunî veya iş merkezlerinin Türkiye’de bulunması” ile “münfesihi kurumun bilânço değerlerinin, birleşilen kurum tarafından bir bütün halinde devralınması ve aynen bilânçosuna geçirilmesi” şartları aranmaktadır.

1 Seri No’lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği’ne göre; Bir kurumun kendisinde iştiraki bulunan veya iştirak ettiği başka bir kurumu kül halinde devralması nedeniyle kurum bünyesinde yapacağı sermaye artışının söz konusu iştirak paylarına isabet eden tutarda daha az gerçekleşmesi Kurumlar Vergisi Kanununun 19 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen şartların ihlali anlamına gelmemektedir.

Bu şartlarda gerçekleşen birleşmelerde;

a) Şirket yetkili kurulunun devre ilişkin kararının Ticaret Sicilinde tescil edildiği tarih, devir tarihidir. Münfesihi kurum ile birleşilen kurum;

1) Devir tarihi itibarıyla hazırlayacakları ve müştereken imzalayacakları münfesihi kuruma ait kurumlar vergisi beyannamesi ile,

2) Devir işleminin hesap döneminin kapandığı aydan kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar geçen süre içerisinde yapılması halinde, münfesihi kurumun önceki hesap dönemine ilişkin olarak hazırlayacakları ve müştereken imzalayacakları münfesihi kuruma ait kurumlar vergisi beyannamesini,

birleşmenin Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde münfesihi kurumun bağlı bulunduğu vergi dairesine verdikleri takdirde münfesihi kurumun sadece devir tarihine kadar elde ettiği kazançlar vergilendirilir; birleşmeden doğan kârlar ise hesaplanmaz ve vergilendirilmez.

1 Seri No’lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği’nde yukarıda belirtilen birleşmeye ilişkin Kanunun 18’nci maddesi hükümlerine ek olarak açıklayıcı mahiyette vergilendirmenin boyutu hakkında aşağıdaki hükümler getirilmiştir.

“Birleşme tarihine kadar, birleşen kurumda ortaya çıkan faaliyet kârları ile birlikte değer artışlarının da vergilendirilmesi gerekecektir.

Birleşme kârının hesaplanması sırasında, birleşen kurumların ortaklarına birleşilen kurum tarafından verilen değerlerin, transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı hükümlerine göre belirlenmesi gerekeceği tabiidir.

Vergili birleşme olarak da ifade edilebilen bu tür birleşmelerde, tasfiye kârının tespiti hakkındaki hükümler, birleşme kârının tespitinde de geçerlidir.”

2. Şirket Bölünmeleri Açısından Yeni Türk Ticaret Kanunu İle Vergi Mevzuatının Karşılaştırılması

Şirketlerde yapısal değişikliğin önemli bir formu olarak şirketlerin bölünmesi konusunda ticaret kanunları ile vergi kanunlarında ayrı ayrı düzenlemeler bulunması mümkündür. 01/07/2012 tarihine kadar yürürlükte kalacak olan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu şirketlerin bölünmesi ile ilgili olarak herhangi bir hüküm içermezken bu konudaki ilk ve tek kanuni düzenleme 2001 yılında 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 38. ve 39. maddelerinde yapılan değişikliktir. 21/06/2006 tarihinde yürürlüğe giren 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 19. ve 20. maddeleri bu ilk kuralların yerini almıştır.

Kısmi bölünme konularındaki düzenlemelerde önemli hukuki boşluklar bulunduğundan, Maliye Bakanlığı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca ortaklaşa hazırlanan ve 16/09/2003 tarihinde yayımlanan "Anonim ve Limited Şirketlerin Kısmî Bölünme İşlemlerinin Usul ve Esaslarının Düzenlenmesi Hakkında Tebliğ" ile kısmi bölünme konularında önemli açıklamalar getirilmiştir. Fakat söz konusu Tebliğden sonra gerek eski (5422 sayılı) Kurumlar Vergisi Kanununun kaldırılarak yerine 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun uygulamaya geçmesi gerekse Yeni (6102 sayılı) Türk Ticaret Kanunu'unun uygulamaya geçecek olması nedeniyle cari mevzuatın bölünmeye ilişkin hükümlerinin analiz edilmesinin faydalı olacağı düşünülmüştür.

Bu durumda, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ve söz konusu kanuna istinaden 03/04/2007 tarihinde yayımlanan 1 Seri No'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği ile genel olarak 01/07/2012 tarihinde uygulanacak olan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulama açısından önem arz etmektedir.

Bu bölümde, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri ile vergi mevzuatının şirket bölünmesinin tanımı ve şekilleri, devredilecek varlıkların değerlendirme ve muhasebeleştirilmesi, bölünmeden doğan sorumluluk ve yükümlülükler ile bölünmeyle ilgili getirilen sınırlamalar konusundaki farklılık ve benzerlikleri ele alınacaktır.

Bölünmeye ilişkin temel vergi mevzuatı ise 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 19 ve 20'nci maddeleri ile söz konusu kanuna istinaden yayımlanan 1 Seri No'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'dir. Söz konusu tebliğ özellikle kısmi bölünmeye ilişkin ayrıntılı düzenlemeler yapmıştır.

Zikredilen vergi mevzuatı hükümlerinde belirtilen şartlara uyulduğu takdirde, bölünmeye taraf kurumların sadece bölünme tarihine

kadar elde ettiği kazançlar vergilendirilir; bölünmeden doğan kârlar ise hesaplanmaz ve vergilendirilmez:

Konular itibariyle Türk Ticaret Kanunu ile vergi mevzuatı hükümlerindeki farklılıklara geçmeden önce felsefe olarak şu temel farklılığı belirtmekte fayda bulunmaktadır:

5520 Kurumlar Vergisi Kanunu aynî sermaye konulmasına dayanan bir rejimi kabul etmiştir. Buna göre, kısmî bölünme yolu ile ya bir yavru şirket kurulmakta ya da yavru şirketin payları, bölünen şirkette sermaye azaltılması yapılarak, payları itfa edilen ortaklara itfa bedeli olarak verilmektedir. Oysa Yeni Türk Ticaret Kanunu, kısmî küllî halefiyete dayalı, aynî sermaye konulmasını ve sermaye azaltılmasını zorunlu kılmayan mal varlığı geçişi modeline göre şirketin ve ortak durumunun yeniden yapılandırılması yaklaşımını getirmektedir.⁷

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile vergi mevzuatının bölünmeyle ilgili başlıca hükümlerini; uygulama alanı ve geçerli bölünmeler, bölünmenin tanımı ve bölünme şekilleri, değerlendirme ölçüleri, üretim ve hizmet işletmelerinin aynı sermaye olarak konulması, bölünmede şirket paylarının ve haklarının korunması, muhasebeleştirme, malvarlığında meydana gelen değişiklikler, bölünmeden doğan sorumluluk, ve bölünmeyle ilgili yükümlülükler başlıkları altında ele alabiliriz.

2.1. Uygulama Alanı ve Geçerli Bölünmeler

Yeni Türk Ticaret Kanunu tüm kooperatifler ve sermaye şirketlerinin bölünmelerini düzenlerken 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanu-

⁷ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, S.123 (Erişim:07/02/2011)

nu'nun şirket bölünmelerine ilişkin hükümleri ise sadece tam mükellef sermaye şirketlerine (anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket) uygulanır.

Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre sermaye şirketleri ve kooperatifler sermaye şirketlerine ve kooperatiflere bölünebilirler. Dolayısıyla bir anonim şirket, bir limited şirkete, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkete ve kooperatife bölünebilir. Aynı şekilde, bir kooperatif şirket de bir anonim şirkete ve/veya limited şirkete bölünebilir. Buna karşılık, bir anonim şirket şahıs şirketlerine bölünemez ve şahıs şirketi anonim şirketlere de bölünemez. Söz konusu düzenlemenin alacaklıları korumak amacıyla getirildiği düşünülmektedir.⁸

Her iki mevzuat kategorisine göre, bölünme tarihi, şirket yetkili kurulunun bölünmeye ilişkin kararının Ticaret Sicilinde tescil edildiği tarihtir.

2.2. Bölünmenin Tanımı ve Bölünme Şekilleri

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 19'uncu maddesinde, bölünme tam ve kısmi bölünme olmak üzere 2 şekilde düzenlenmiştir.

a) Tam bölünme: Tam mükellef bir sermaye şirketinin tasfiyesiz olarak infisah etmek suretiyle bütün mal varlığını, alacaklarını ve borçlarını kayıtlı değerleri üzerinden mevcut veya yeni kurulacak iki veya daha fazla tam mükellef sermaye şirketine devretmesi ve karşılığında devredilen sermaye şirketinin ortaklarına devralan sermaye

⁸ 100 Soruda Yeni Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme, Anonim ve Limited Şirketler Hukuku, Ernst & Young Türkiye (Erişim: 07/02/2011)

ye şirketinin sermayesini temsil eden iştirak hisseleri verilmesi, bu Kanunun uygulanmasında tam bölünme hükmündedir.

b) Kısımî bölünme: Tam mükellef bir sermaye şirketinin veya sermaye şirketi niteliğindeki bir yabancı kurumun Türkiye'deki iş yeri veya daimî temsilcisinin bilânçosunda yer alan taşınmazlar ile en az iki tam yıl süreyle elde tutulan iştirak hisseleri ya da sahip oldukları üretim veya hizmet işletmelerinin bir veya birkaçını kayıtlı değerleri üzerinden aynî sermaye olarak mevcut veya yeni kurulacak tam mükellef bir sermaye şirketine devretmesi, bu Kanunun uygulanmasında kısımî bölünme hükmündedir. Ancak, üretim veya hizmet işletmelerinin devrinde, işletme bütünlüğü korunacak şekilde faaliyetin devamı için gerekli aktif ve pasif kalemlerin tümünün devredilmesi zorunludur. Kısımî bölünmede devredilen varlıklara karşılık edinilen devralan şirket hisseleri, devreden şirkette kalabileceği gibi doğrudan bu şirketin ortaklarına da verilebilir.

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda da bölünme şekli "tam" veya "kısmi" olarak düzenlenmiştir (6102 sayılı TTK Mad. 159)

a) Tam bölünmede, şirketin tüm malvarlığı bölümlere ayrılır ve diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler. Tam bölünüp devrolunan şirket sona erer ve unvanı ticaret sicilinden silinir.

b) Kısmi bölünmede, bir şirketin malvarlığının bir veya birden fazla bölümü diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirket ortadan kalkmaz, elinde kalan malvarlığı ile faaliyetine devam eder. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler veya bölünen şirket, devredilen malvarlığı bölümlerinin karşılığında devralan şirketlerdeki payları ve hakları elde ederek yavru şirketini oluşturur.

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 19'uncu maddesinin 3/b fıkrasında kısmî bölünme, “tam mükellef bir sermaye şirketinin veya sermaye şirketi niteliğindeki bir yabancı kurumun Türkiye'deki iş yeri veya daimî temsilcisinin bilançosunda yer alan taşınmazlar ile en az iki tam yıl süreyle elde tutulan iştirak hisseleri ya da sahip oldukları üretim veya hizmet işletmelerinin bir veya birkaçını kayıtlı değerleri üzerinden aynı sermaye olarak mevcut veya yeni kurulacak tam mükellef bir sermaye şirketine devretmesi” olarak tanımlanmıştır.

Söz konusu kanun hükmünden anlaşılacağı üzere, vergi mevzuatı açısından kısmi bölünmenin geçerli olabilmesi ve bölünme dolayısıyla vergisel yükümlülükler doğurmaması için:

1. Tam mükellef bir sermaye şirketinin
2. Bilançosunda yer alan taşınmazlar ile en az iki tam yıl süreyle elde tutulan iştirak hisseleri ya da sahip oldukları üretim veya hizmet işletmelerinin bir veya birkaçını
3. Kayıtlı değerleri üzerinden
4. Aynı sermaye olarak
5. Mevcut veya yeni kurulacak tam mükellef bir sermaye şirketine devretmesi,

şartları bulunmaktadır.

Kısmi bölünmede, taşınmaz ve iştirak hisselerinin devrinde, devralan şirketin hisselerinin devreden şirketin ortaklarına verilmesi halinde, devredilen taşınmaz ve iştirak hisselerine ilişkin borçların da devri zorunludur.

Bu sınırlamalara uyulmadan yapılan kısmi bölünmenin (Türk Ticaret Kanunu'na uygun olarak yapılırsa dahi) vergisel sonuçlar doğuracağı tabiidir.

Nitekim SPK'nın Kamuoyu Aydınlatma Platformu'ndan (KAP) öğrendiğimiz kadarıyla son dönemlerde bölünme işlemi gerçekleştiren hisse senetleri İMKB'de işlem gören şirketlerden birisine vergi idaresince çıkarılan yaklaşık 8.499.835,46 TL (uzlaşmadan sonra) tutarındaki vergi borcu; ticaret hukuku açısından geçerli olduğu anlaşılan bölünmenin yeterince riayet edilmeyen vergisel şartlarının önemi ve boyutunu göstermesi açısından önemlidir.

2.3. Değerleme Ölçüleri

Kurumlar Vergisi mevzuatına göre, devredilecek mal varlığının, alacakların ve borçların “kayıtlı değer”leri (muhasabe kayıtlarında yer alan hesap değeri) üzerinden hesaplanması ve muhasebeleştirilmesi öngörüldüğü halde Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda bunların hangi değer üzerinden hesaplanması gerektiğine ilişkin herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır. Ancak gerek muhasebe standartları gerekse kanunun gerekçesindeki; “Alman ve İsviçre öğretisinde, birleşmede bir veya birden çok şirketin müfeseh olacağına bakılmaksızın bütün şirketlerin yaşayan şirket değeri ile hesaba katılması gerektiği görüşü hâkimdir. Söz konusu olan yaşayan gerçek değerdir. Aksi halde devralan ile devrolunan şirketlerin değeri arasında (büyük haksızlıklara yol açacak) bir eşitsizlik doğar.”⁹ ifadesinden değerlemenin “gerçek değer” üzerinden yapılacağı sonucu çıkmaktadır.

Vergi mevzuatına göre bölünmeden kaynaklanan kar bölünme anında vergilendirilmeyeceği için devredilen varlıkların, devralan şirket

⁹ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324), S.114 (Erişim:07/02/2011)

tarafından kayıtlı değerleriyle kendi kayıtlarına intikal ettirilmesi oldukça makuldür. Böylece, 1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinin “19.2.1 Tam bölünme” bölümünde de belirtildiği gibi, zira varlıkları devralan şirket ileride bunları elden çıkardığında satış bedeliyle kayıtlı bedel arasındaki fark kurum kazancına dâhil edileceğinden bölünme işlemiyle gerçekte bir vergi erteleme yapılmış olmaktadır. Hâlbuki varlıklar gerçek değerleriyle kayıtlara geçirildiği takdirde gerçek değerleriyle kayıtlı (tarihi) değerleri arasındaki pozitif fark bölünme anında vergilendirilmiş olacaktır.

2.4. Üretim ve Hizmet İşletmelerinin Aynı Sermaye Olarak Konulması

1 Seri No’lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği kısmi bölünmede üretim ve hizmet işletmelerinin aynı sermaye olarak konulması husunu ayrıntılı olarak düzenlemiştir. Bu nedenle bu düzenlemelerin Türk Ticaret Kanunu’ndaki hükümlerden farklılıklarını belirtmekte fayda bulunmaktadır.

2.4.1. Zararların Mahsubu

1 Seri No’lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği hükümlerine göre; kısmi bölünmede, bölünen kurumdan devralan kuruma zarar intikali öngörülmediğinden, geçmiş yıl zararlarının hiçbir şekilde devredilmesi mümkün değildir.

Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda ise genel olarak bölünmede zararların mahsubu ile ilgili herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır.

2.4.2. Üretim ve Hizmet İşletmesiyle İlgili Aktif ve Pasiflerin Devri

1 Seri No'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'ne göre;

Üretim veya hizmet işletmelerinin devrinde, işletme bütünlüğü korunacak şekilde faaliyetin devamı için gerekli aktif ve pasif kalemlerin tümünün devredilmesi zorunludur.

Kurum bilançosunda yer alan devredilen üretim ve hizmet işletmeleri ile doğrudan ilgili olan nakit, alacaklar, menkul kıymetler ve borçların da devri zorunludur. Bu kıymetlerden nakit, alacaklar ve menkul kıymetlerin devredilen işletme ile doğrudan bağının kurulamaması halinde ise bu kıymetlerin devri ihtiyaridir.

Devredilecek söz konusu kıymetlerin tutarının mükellefçe belirlenmesi esastır. Mevcut kayıtlardan bu kıymetlerin devredilen işletme ile ilgili olanların tespit edilebilmesi halinde, bu tutar; kayıtlardan devredilen işletme ile ilgili olanların tespit edilememesi halinde ise mükellefin belirleyeceği uygun dağıtım anahtarlarına göre hesaplanan tutar dikkate alınacaktır.

Devredilen üretim ve hizmet işletmeleriyle doğrudan ilgili olan borçların mükellef tarafından tespit edilememesi halinde, devredilecek işletmenin aktif içerisindeki payı üzerinden bir dağıtım anahtarı tespit edilmesi ve buna göre devredilecek borçların tutarının hesaplanması mümkündür.

Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre ise;

Yönetim organı kendi nesnel takdirine göre hangi malvarlığı unsurlarının, yani hangi aktif ve pasifin hangi bölüme gireceğini belirler. Çeşitli aktifin ve pasifin böylece bir araya konulması suretiyle dev-

redilecek bölümler oluşturulur. Her hükmün bir envanteri çıkarılır. Bölümlere giren aktiflerin ve pasiflerin birbirleriyle ilgili olmaları mümkündür; ancak ilginin varlığı katı bir şart değildir. Envanter bölünmenin gerçekleştirilmesiyle ilgilidir. Bölünmede önemli olan, aktif ve pasifi oluşturan değerlerin nasıl bölüldüğü ve bir bütün oluşturacak şekilde tertiplenip (düzenlenip) bölünmeye tahsis edilmiştir.

Bununla birlikte, bölünme raporunda bölünmenin, bölünmeye katılan şirketlerin alacakları üzerindeki etkilerinin açıklanması öngörülmüştür. Yönetim organlarının, özellikle bölünen şirketin yönetim organının, bölünen şirketin devredilen malvarlığı bölümünün devrinden sonra kalan net malvarlığının bölünen şirketin alacaklılarının alacaklarını karşılayacak düzeyde olup olmadığını araştırmaları ve bunu raporlarında belirtmeleri zorunludur. Bu görev bağlamında, sermaye azalmasına gerek olup olmadığını ve gerekli ise, bunun miktarını ve azaltma sonucunda sermayenin asgarî tutarın altına inmeyeceğini de vurgulamaları şarttır. Aksi halde sorumlu olurlar.

2.4.3. Üretim ve hizmet işletmelerinin belli bir kısmının kısmi bölünmeye konu edilmesi

Vergi mevzuatına göre üretim ve hizmet işletmelerinin belli bir kısmının sermaye şirketlerine aynı sermaye olarak konulması mümkün olmayıp işletme bütünlüğünün korunması gerekmektedir. Tek bir üretim veya hizmet işletmesi bulunan kurumun, taşınmazlar ve iştirak hisselerini kısmi bölünmeye konu etmesi mümkün olup anılan işletmeyi ise kısmi bölünme kapsamında devretmesi mümkün değildir.

Yeni Türk Ticaret Kanununa göre ise üretim ve hizmet işletmelerinin belli bir kısmının kısmi bölünmeye konu edilmesine mani bir hal bulunmamaktadır.

2.5. Bölünmede Şirket Paylarının ve Haklarının Korunması

Türk Ticaret Kanunu'na göre "Ortak olma durumunun devamlılığı" ilkesi gereğince tam ve kısmi bölünmede şirket payları ve hakları korunur. Bölünen şirketin ortaklarına, devralan şirkette pay tahsis edilmesi zorunludur. Bu nedenle, devreden şirketin ortaklarına;

a) bölünmeye katılan tüm şirketlerde, mevcut payları oranında şirket payları (oranların korunduğu bölünme) veya

b) bölünmeye katılan bazı veya tüm şirketlerde, mevcut paylarının oranına göre değişik oranda şirket payları (oranların korunmadığı bölünme),

tahsis edilebilir (TTK Mad. 161)

Türk Ticaret Kanunu, hem oranın korunduğu ve korunmadığı bölünmeyi geniş bir tarzda düzenleyerek bölünmeye katılan şirketlere ve ortaklara, bölünmeyi şekillendirmede geniş hareket alanı ve olanağı tanımıştır.¹⁰

1 Seri No'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'ne göre ise yapılan işlemin Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yapılan devir veya bölünme işlemi sayılabilmesi için devir veya bölünmeye konu edilen varlıklara karşılık iktisap edilen hisselerin, varlıklarını devreden şirketin ortaklarına, devreden veya bölünen şirketteki hisselerine isabet eden servet değeri ile orantılı olarak dağıtılması gerekecektir.

¹⁰ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, S.126 (Erişim:07/02/2011)

2.6. Muhasebeleştirme

Vergi mevzuatına göre bölünme işlemleri Tekdüzen Hesap Planına uygun olarak, iştirakler hesabı ve geçici hesap gibi hesaplar kullanmak suretiyle muhasebeleştirilecek, yeni Türk Ticaret Kanunu açısından bölünme işlemleri- yeni Türk Ticaret Kanunu Türkiye Muhasebe Standartlarının uygulanmasını öngördüğünden- Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun "İşletme Birleşmeleri" başlıklı TFRS 3 ile "İştiraklerdeki Yatırımlar" başlıklı TMS 28'de belirtilen prensiplere göre muhasebeleştirilecektir.

2.7. Malvarlığında Meydana Gelen Değişiklikler

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 165'inci maddesine göre;

Bilanço günüyle, bölünme sözleşmesinin imzası veya bölünme planının düzenlenmesi tarihi arasında, altı aydan fazla bir zaman bulunduğu veya son bilançonun çıkarılmasından itibaren, bölünmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişiklikler meydana gelmiş olduğu takdirde, bir ara bilanço çıkarılır. Aynı şekilde, bölünmeye katılan şirketlerden birinin aktif veya pasif varlıklarında, bölünme sözleşmesinin imzası tarihiyle, bu sözleşmenin genel kurulda onaya sunulacağı tarih arasında, önemli değişiklik meydana gelmişse, yönetim organı, bu durumu kendi genel kuruluna ve bölünmeye katılan diğer şirketlerin yönetim organlarına yazılı olarak bildirir.

1 Seri No'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği hükümlerine göre ise şirket organlarınca bölünme kararının alındığı tarih ile bölünmenin Ticaret Sicilinde tescil edildiği tarih arasında, işletmelerin faaliyetlerini devam ettirmeleri neticesinde, stoklarda meydana gelecek eksilmeler, devralan şirketin kabul etmesi halinde nakit ile tamamlanabilecektir. Stoklarda fazlalık meydana gelmesi halinde ise bunla-

rın devredilebilmesi mümkün olduğu gibi işletmede bırakılması da kısmi bölünmeye engel teşkil etmeyecektir.

2.8. Bölünmeden Doğan Sorumluluk

Vergi mevzuatına (KVK. Mad.20, 2/b fıkrası) göre;

Tam bölünmede: bölünen kurumun varlıklarını devralan kurumlar, bölünen kurumun bölünme tarihine kadar tahakkuk etmiş ve edecek vergi borçlarından müteselsilen sorumlu olacaklarını ve diğer ödevlerini yerine getireceklerini, bölünen kurumun bölünme nedeniyle verilecek olan kurumlar vergisi beyannamesine ekleyecekleri bir taahhütname ile taahhüt ederler. Mahallin en büyük mal memuru, bu hususta bölünen kurum ile bu kurumun varlıklarını devralan kurumlardan teminat isteyebilir.

Kısmi bölünmede bölünen kurumun bölünme tarihine kadar tahakkuk etmiş ve edecek vergi borçlarından bölünen kurumun varlıklarını devralan kurumlar, devraldıkları varlıkların emsal bedeli ile sınırlı olarak müteselsilen sorumlu olurlar.

6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 36'ncı maddesinde; bu Kanunun tatbiki bakımından;

- a) İki veya daha ziyade hükmî şahsın birleşmesi halinde yeni kurulan hükmî şahsın,
- b) Devir halinde devir alan hükmî şahsın,
- c) Bölünme halinde bölünen hükmî şahsın varlıklarını devralan hükmî şahısların,
- d) Şekil değiştirme halinde yeni hükmî şahsın,

Birleşen, devir alınan, bölünen veya eski şekildeki hükmî şahıs ve şahısların yerine geçeceği belirtilmiştir.

Yeni Türk Ticaret Kanununa (TTK. Mad. 176) göre ise;

Bölünme sözleşmesi veya bölünme planıyla kendisine borç tahsis edilen şirket, bu suretle birinci derecede sorumlu bulunan şirket, alacaklıların alacaklarını ifa etmezse, bölünmeye katılan diğer şirketler, ikinci derecede sorumlu şirketler, müteselsilen sorumlu olurlar. Birinci derecede sorumlu şirkete başvurmadan diğer (ikinci derecede) sorumlu şirketlere başvurulamaz.

İkinci derecede sorumlu olan şirketlerin takip edilebilmeleri için, alacağın teminat altına alınmamış ve birinci derecede sorumlu şirketin;

- a) İflas etmiş,
 - b) Konkordato süresi almış,
 - c) Aleyhinde yapılan bir icra takibinde kesin aciz vesikası alınmasının şartları doğmuş,
 - d) Merkezi yurt dışına taşınmış ve artık Türkiye’de takip edilemez duruma gelmiş veya,
 - e) Yurt dışındaki merkezinin yeri değiştirilmiş ve bu sebeple hukuken takibi önemli derecede güçleşmiş,
- olması gerekir.

Bölünen şirketin borçlarından bölünmeden önce sorumlu olan ortakların sorumlulukları birleşmeden sonra da devam eder.

Tam veya kısmi bölünmede, işçilerle yapılan hizmet sözleşmeleri, işçi itiraz etmediği takdirde, devir gününe kadar bu sözleşmeden doğan bütün hak ve borçlarla devralana geçer.

İşçi itiraz ederse, hizmet sözleşmesi kanuni işten çıkarma süresinin sonunda sona erer; devralan ve işçi o tarihe kadar sözleşmeyi yerine getirmekle yükümlüdür.

Devreden şirketin bölünmeden önce şirket borçlarından dolayı sorumlu olan ortakları, hizmet sözleşmesinden doğan ve intikal gününe kadar muaccel olan borçlarla, hizmet sözleşmesi normal olarak sona ermiş olsaydı muaccel hâle gelecek olan veya işçinin itirazı sebebiyle hizmet sözleşmesinin sona erdiği ana kadar doğacak olan borçlardan müteselsilen sorumlu olmakta devam ederler.

2.9. Bölünmeyle İlgili Yükümlülükler

Vergi mevzuatına (KVK. Mad.20, 2/a fıkrası) göre; tam bölünmede, bölünen kurum ile bu kurumun varlıklarını devralan kurumlar

1) bölünme tarihi itibarıyla hazırlayacakları ve müştereken imzalayacakları bölünen kuruma ait kurumlar vergisi beyannamesi ile,

2) bölünme işleminin hesap döneminin kapandığı aydan kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar geçen süre içerisinde yapılması halinde, bölünen kurumun önceki hesap dönemine ilişkin olarak hazırlayacakları ve müştereken imzalayacakları bölünen kuruma ait kurumlar vergisi beyannamesini,

bölünmenin Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bölünen kurumun bağlı olduğu vergi dairesine verirler.

Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre ise; bölünmeye katılan şirketler bölünme sözleşmesi, bölünme planı ve bölünme raporu hazırlamak, bunları işlem denetçisine denettirmek ve ortakların inceleme haklarını kullanmalarını sağlamak için kanunda öngörülen prosedürleri gerine getirmekle yükümlüdürler.

SONUÇ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu iş ve ticaret hayatındaki kurumsal yapılarda meydana gelen büyük değişmelerin etkisiyle şirketlerin bu değişime hukuki anlamda uyum sağlamasına olanak sağlamak amacıyla şirket birleşmelerini, bölünmelerini ve tür değiştirmelerini ayrıntılı bir şekilde düzenlemiştir. Bu düzenlemede kanun mümkün olduğu kadar tarafların hukuki menfaat dengelerini gözetmeye ve bu tür şirket yapılanmalarını amacı dışında kullanılmasının önüne geçecek önlemlere yer vermiştir. Özellikle bilgi alma ve inceleme hakkı ile denetleme mekanizmalarının kurulması bunlara örnek gösterilebilir. Kanun ayrıca yeni yapılanma sürecinde ve sonrasında şirket alacaklıları ile çalışanlarının zarar görmemesini sağlayan mekanizmalara da yer vermiştir.

Diğer taraftan, Kanun, belirli şartların sağlanması halinde sermaye şirketleri için kolaylaştırılmış şekilde birleşme ve bölünme prosedürlerini öngörerek yapısal değişiklik sürecinin kısaltması imkânını sağlamıştır.

Birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye başvuran şirketlerin kanunun emredici hükümlerine uymaları hem yeni yapılanmanın hukuki sıhhati hem de şirket yöneticilerinin pahasahipleri, şirket alacaklıları ve çalışanlara karşı sorumluluğu açısından oldukça önemlidir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri esas olarak birleşme ve bölünmeye ilgili tarafların hukuki menfaat dengelerini gözetmeye,

ortaklık sıfatlarının devamlılığını sağlamaya ve bölünmeyle ilgili ilgililerin bilgi alma ve inceleme hakkı ile denetleme mekanizmalarının kurulması ve bu süreçte şirket alacaklıları ile çalışanlarının zarar görmemesini sağlayan mekanizmalara önem verdiği; vergi mevzuatı hükümleri ise özellikle kısmi bölünme mekanizmasının vergisel kayba yol açacak şekilde amacı dışında kullanılmasının önüne geçmeye yöneldiği için söz konusu mevzuat kategorilerinin farklı hükümler içermesi tabidir.

Bu nedenle, birleşme veya bölünme gibi yapısal değişiklik yoluna giden şirketlerin ticaret hukuku hükümlerine uygun olarak bölünme sürecini uygulamış olsa dahi vergisel yükümlülüklerle karşı karşıya kalmamaları için ayrıca vergi mevzuatında belirtilen sınırlama ve zorunluluklara da uyması gerekmektedir.

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun yeni yapılanmaya ilişkin hükümlerinin şirketlerimizin daha rasyonel ve efektif bir şekilde faaliyet göstermelerine yardımcı olması temennisiyle...

KAYNAKÇA

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (Resmi Gazete: 14/02/2011-27846)

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu (Resmi Gazete: 21/6/2006-26205)

Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324), TBMM, www.tbmm.gov.tr (Erişim tarihi: 07/02/2011)

Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, Geleceği Hazırlayan Bir Düzenleme, PricewaterhouseCoopers Türkiye, www.pwc.com/tr (Erişim tarihi: 07/02/2011)

100 Soruda Yeni Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme, Anonim ve Limited Şirketler Hukuku, Ernst & Young Türkiye, www.ey.com/TR (Erişim tarihi: 07/02/2011)

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU'NUN BİRLEŞME, BÖLÜNME VE TÜR DEĞİŞTİRMEYE İLİŞKİN HÜKÜMLERİ

F) Birleşme, bölünme ve tür değiştirme

I - Uygulama alanı ve kavramlar

1. Uygulama alanı

MADDE 134- (1) Ticaret şirketlerinin birleşmelerine, bölünmelerine ve tür değiştirmelerine 134 ilâ 194 üncü maddeler uygulanır.

(2) Diğer kanunların, bu Kanunun 135 ilâ 194 üncü maddelerine aykırı olmayan hükümleri saklıdır.

2. Kavramlar

MADDE 135- (1) 134 ilâ 194 üncü maddelerin uygulanmasında; “şirket”, ticaret şirketlerini; “ortak”, anonim şirketlerin pay sahiplerini, limited şirketler ile şahıs şirketlerinin ve kooperatiflerin ortaklarını; “ortaklık payı”, şahıs şirketlerindeki ortaklık payını, anonim şirketteki payı, limited şirketteki esas sermaye payını, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketteki ortaklık payını; “genel kurul”, anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerle kooperatiflerdeki genel kurulu, şahıs şirketlerindeki ortaklar kurulunu ve gereğinde ortakların tümünü; “yönetim organı”, anonim şirketler ve kooperatiflerde yönetim kurulunu, limited şirketlerde müdürü veya müdürleri, şahıs şirketleriyle sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde yöneticiyi; “şirket sözleşmesi”, anonim şirketlerde esas sözleşmeyi, şahıs şirketleriyle limited şirketlerde şirket sözleşmesini ve kooperatifte ana sözleşmeyi ifade eder.

(2) Küçük ve orta ölçekli şirketler belirlenirken, şahıs şirketleri için 1522, sermaye şirketleri hakkında ise 1523 üncü maddelerde öngörülen ölçütler uygulanır.

II - Birleşme

1. Genel hükümler

a) İlke

MADDE 136- (1) Şirketler;

a) Bir şirketin diğerini devralması, teknik terimle “devralma şeklinde birleşme” veya

b) Yeni bir şirket içinde bir araya gelmeleri, teknik terimle “yeni kuruluş şeklinde birleşme”,

yoluyla birleşebilirler.

(2) 136 ilâ 158 inci maddelerin uygulamasında, kabul eden şirket “devralan”, katılan şirket “devrolunan” diye adlandırılır.

(3) Birleşme, devrolunan şirketin malvarlığı karşılığında, bir değişim oranına göre devralan şirketin paylarının, devrolunan şirketin ortaklarınca kendiliğinden iktisap edilmesiyle gerçekleşir. Birleşme sözleşmesi 141 inci maddenin ikinci fıkrası anlamında ayrılma akçesini de öngörebilir.

(4) Birleşmeyle, devralan şirket devrolunan şirketin malvarlığını bir bütün hâlinde devralır. Birleşmeyle devrolunan şirket sona erer ve ticaret sicilinden silinir.

b) Geçerli birleşmeler

MADDE 137- (1) Sermaye şirketleri;

a) Sermaye şirketleriyle,

b) Kooperatiflerle ve

c) Devralan şirket olmaları şartıyla, kollektif ve komandit şirketlerle,

birleşebilirler.

(2) Şahıs şirketleri;

a) Şahıs şirketleriyle,

b) Devrolunan şirket olmaları şartıyla, sermaye şirketleriyle,

c) Devrolunan şirket olmaları şartıyla, kooperatiflerle,

birleşebilirler.

(3) Kooperatifler;

a) Kooperatiflerle,

b) Sermaye şirketleriyle ve

c) Devralan şirket olmaları şartıyla, şahıs şirketleriyle,

birleşebilirler.

c) Tasfiye hâlindeki bir şirketin birleşmeye katılması

MADDE 138- (1) Tasfiye hâlindeki bir şirket, malvarlığının dağıtıl-

masına başlanmamışsa ve devrolunan şirket olması şartıyla, birleşmeye katılabilir.

(2) Birinci fıkradaki şartların varlığı, bir işlem denetçisinin, bu hususu doğrulayan raporunun, devralan şirketin merkezinin bulunduğu yerin ticaret sicili müdürlüğüne sunulmasıyla ispatlanır.

d) Sermayenin kaybı veya borca batıklık hâlinde birleşmeye katılma

MADDE 139- (1) Sermayesiyle kanuni yedek akçeleri toplamının yarısı zararlarla kaybolan veya borca batık durumda bulunan bir şirket, kaybolan sermayeyi veya gerekiyorsa borca batıklık durumunu karşılayabilecek tutarda serbestçe, tasarruf edilebilen özvarlığa sahip bulunan bir şirket ile birleşebilir.

(2) Birinci fıkradaki şartın gerçekleşmiş olduğunu ispatlayan bir işlem denetçisi tarafından hazırlanan raporun, devralan şirketin merkezinin bulunduğu yerin ticaret sicili müdürlüğüne sunulması şarttır.

2. Ortaklık payları ve hakları

a) Ortaklık payının ve haklarının korunması

MADDE 140- (1) Devrolunan şirketin ortaklarının, mevcut ortaklık paylarını ve haklarını karşılayacak değerde, devralan şirketin payları ve hakları üzerinde istemde bulunma hakları vardır. Bu istem hakkı, birleşmeye katılan şirketlerin malvarlıklarının değeri, oy haklarının dağılımı ve önem taşıyan diğer hususlar dikkate alınarak hesaplanır.

(2) Ortaklık paylarının değişim oranları belirlenirken, devrolunan şirketin ortaklarına tahsis olunan ortaklık paylarının gerçek değerle-

rinin onda birini aşmaması şartıyla, bir denkleştirme ödenmesi öngörülebilir.

(3) Devrolunan şirketin oydan yoksun paylarına sahip ortaklarına aynı değerde, oydan yoksun veya oy hakkını haiz paylar verilir.

(4) Devrolunan şirkette mevcut bulunan paylara bağlı imtiyaz hakları karşılığında, devralan şirkette eş değerde haklar veya uygun bir karşılık verilir.

(5) Devralan şirket, devrolunan şirketin intifa senedi sahiplerine, eş değerli haklar tanımak veya intifa senetlerini, birleşme sözleşmesinin yapıldığı tarihteki gerçek değeriyle satın almak zorundadır.

b) Ayrılma akçesi

MADDE 141- (1) Birleşmeye katılan şirketler, birleşme sözleşmesinde, ortaklara, devralan şirkette, pay ve ortaklık haklarının iktisabı ile iktisap olunacak şirket paylarının gerçek değerine denk gelen bir ayrılma akçesi arasında seçim yapma hakkı tanıyabilirler.

(2) Birleşmeye katılan şirketler birleşme sözleşmesinde, sadece ayrılma akçesinin verilmesini öngörebilirler.

3. Sermaye artırım, yeni kuruluş ve ara bilanço

a) Sermaye artırım

MADDE 142- (1) Devralma yoluyla birleşmede, devralan şirket, sermayesini, devrolunan şirketin ortaklarının haklarının korunabilmesi için gerekli olan düzeyde, artırmak zorundadır.

(2) Birleşmede, aynı sermaye konulmasına ilişkin düzenlemelerle, halka açık anonim şirketlerde, yeni payların halka arzına dair hü-

kümler, Sermaye Piyasası Kurulu kaydına alınmasına ilişkin olanlar müstesna, uygulanmaz.

b) Yeni kuruluş

MADDE 143- (1) Yeni kuruluş yolu ile birleşmede, bu Kanun ile 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun, aynı sermaye konulmasına dair düzenlemeleri ve asgari ortak sayısına ilişkin hükümleri dışındaki maddeleri yeni şirketin kuruluşuna uygulanır.

c) Ara bilanço

MADDE 144- (1) Birleşme sözleşmesinin imzalandığı tarih ile bilanço günü arasında altı aydan fazla zaman geçmişse veya son bilançonun çıkarılmasından sonra, birleşmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişiklikler meydana gelmişse, birleşmeye katılan şirketler bir ara bilanço çıkarmak zorundadır.

(2) Aşağıdaki hükümler saklı olmak kaydı ile, ara bilançooya yıllık bilançooya ilişkin hüküm ve ilkeler uygulanır. Ara bilanço için;

a) Fizikî envanter çıkarılması gerekli değildir;

b) Son bilançoda kabul edilen değerlemeler, sadece ticari defterdeki hareketler ölçüsünde değiştirilir; amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınır.

4. Birleşme sözleşmesi, birleşme raporu ve denetleme

a) Birleşme sözleşmesi

aa) Birleşme sözleşmesinin yapılması

MADDE 145- (1) Birleşme sözleşmesi yazılı şekilde yapılır. Sözleşme, birleşmeye katılan şirketlerin, yönetim organlarıncı imzalanır ve genel kurulları tarafından onaylanır.

bb) Birleşme sözleşmesinin içeriği

MADDE 146- (1) Birleşme sözleşmesinin;

- a) Birleşmeye katılan şirketlerin ticaret unvanlarını, hukuki türlerini, merkezlerini; yeni kuruluş yolu ile birleşme hâlinde, yeni şirketin türünü, ticaret unvanını ve merkezini,
- b) Şirket paylarının değişim oranını, öngörülmüşse denkleştirme tutarını; devrolunan şirketin ortaklarının, devralan şirketteki paylarına ve haklarına ilişkin açıklamaları,
- c) Devralan şirketin, imtiyazlı ve oydan yoksun payların sahipleriyle intifa senedi sahiplerine tanıdığı hakları,
- d) Şirket paylarının değiştirilmesinin şeklini,
- e) Birleşmeyle iktisap edilen payların, devralan veya yeni kurulan şirketin bilanço kârına hak kazandığı tarihi ve bu isteme ilişkin bütün özellikleri,
- f) Gereğinde 141 inci madde uyarınca ayrılma akçesini,
- g) Devrolunan şirketin işlem ve eylemlerinin devralan şirketin hesabına yapılmış sayılacağı tarihi,

- h) Yönetim organlarına ve yönetici ortaklara tanınan özel yararları,
 - i) Gereğinde sınırsız sorumlu ortakların isimlerini,
- içermesi zorunludur.

b) Birleşme raporu

MADDE 147- (1) Birleşmeye katılan şirketlerin yönetim organları, ayrı ayrı veya birlikte, birleşme hakkında bir rapor hazırlarlar.

(2) Raporda;

- a) Birleşmenin amacı ve sonuçları,
- b) Birleşme sözleşmesi,
- c) Şirket paylarının değişim oranı ve öngörülümüşse denkleştirme akçesi; devrolunan şirketlerin ortaklarına devralan şirket nezdinde tanınan ortaklık hakları,
- d) Gereğinde ayrılma akçesinin tutarı ve şirket pay ve ortaklık hakları yerine ayrılma akçesi verilmesinin sebepleri,
- e) Değişim oranının belirlenmesi yönünden payların değerlemesine ilişkin özellikler,
- f) Gereğinde devralan şirket tarafından yapılacak artırımın miktarı,
- g) Öngörülümüşse, devrolunan şirketin ortaklarına, birleşme dolayısıyla yüklenecek olan, ek ödeme ve diğer kişisel edim yükümlülükleri ile kişisel sorumluluklar hakkında bilgi,
- h) Değişik türdeki şirketlerin birleşmelerinde, yeni tür dolayısıyla ortaklara düşen yükümlülükler,

i) Birleşmenin, birleşmeye katılan şirketlerin işçileri üzerindeki etkileri ile mümkünse bir sosyal planın içeriği,

j) Birleşmenin, birleşmeye katılan şirketlerin alacaklıları üzerindeki etkileri,

k) Gerekiyorsa, ilgili makamlardan alınan onaylar,

hukuki ve ekonomik yönden açıklanır ve gerekçeleri belirtilir.

(3) Yeni kuruluş yoluyla birleşmede birleşme raporuna yeni şirketin sözleşmesinin de eklenmesi şarttır.

(4) Tüm ortakların onaylaması hâlinde, küçük ölçekli şirketler birleşme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler.

c) Birleşme sözleşmesinin ve birleşme raporunun denetlenmesi

MADDE 148- (1) Birleşmeye katılan şirketlerin; birleşme sözleşmesini, birleşme raporunu ve birleşmeye esas oluşturan bilanço-yu, bu konuda uzman olan bir işlem denetçisine denetlettirmeleri şarttır.

(2) Birleşmeye katılan şirketler, birleşmeyi denetleyecek işlem denetçisine amaca yardımcı olacak her türlü bilgi ve belgeyi vermek zorundadır.

(3) İşlem denetçisi denetleme raporunda;

a) Devralan şirket tarafından yapılması öngörülen sermaye artırımının, devrolunan şirketin ortaklarının haklarını korumaya yeterli bulunup bulunmadığı,

b) Değişim oranının ve ayrılma akçesinin adil olup olmadığı,

- c) Değişim oranının hangi yöntemle göre hesaplandığı; en az üç farklı genel kabul gören yöntem ile karşılaştırma yapılarak, uygulanan yöntemin adil olduğu,
- d) Diğer genel kabul gören yöntemlere göre hangi değerlerin ortaya çıkabileceği,
- e) Denkleştirme varsa, bunun uygun olup olmadığı,
- f) Değişim oranının hesaplanması yönünden payların değerlendirilmesinde dikkate alınan özellikler,
- hususunda inceleme yapıp görüş açıklamakla yükümlüdür.

(4) Tüm ortakların onaylaması hâlinde, küçük ölçekli şirketler denetlemeden vazgeçebilirler.

5. İnceleme hakkı ve malvarlığında değişiklikler

a) İnceleme hakkı

MADDE 149- (1) Birleşmeye katılan şirketlerden her biri, merkezleriyle şubelerinde ve halka açık anonim şirketler ise Sermaye Piyasası Kurulunun öngöreceği yerlerde, genel kurul kararından önceki otuz gün içinde;

- a) Birleşme sözleşmesini,
- b) Birleşme raporunu,
- c) Denetleme raporunu,
- d) Son üç yılın yılsonu finansal tablolarıyla yıllık faaliyet raporlarını, gereğinde ara bilançolarını,

ortakların, intifa senedi sahipleriyle şirket tarafından ihraç edilmiş bulunan menkul kıymet hamillerinin, menfaati bulunan kişilerin ve diğer ilgililerin incelemesine sunmakla yükümlüdür. Bunlar ilgili sermaye şirketlerinin internet sitelerinde de yayımlanır.

(2) Ortaklar ile birinci fıkrada sayılan kişiler, aynı fıkrada anılan belgelerin suretlerinin ve varsa basılı şekillerinin kendilerine verilmesini isteyebilirler. Bunlar için, herhangi bir bedel veya gider karşılığı istenilemez.

(3) Birleşmeye katılan şirketlerden her biri, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanan ve internet sitelerine de konulan ilanda, inceleme yapma hakkına işaret eder.

(4) Birleşmeye katılan her şirket, birinci fıkrada anılan belgelerin nereye tevdi edildiklerini ve nerelerde incelemeye hazır tutulduklarını, teviden en az üç iş günü önce, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile şirket sözleşmesinde öngörülen gazetelerde ve sermaye şirketleri de internet sitelerinde ilan eder.

(5) Tüm ortakların onaylaması hâlinde, küçük ölçekli şirketler inceleme hakkının kullanılmasından vazgeçebilirler.

b) Malvarlığındaki değişikliklerle ilgili bilgiler

MADDE 150- (1) Birleşmeye katılan şirketlerden birinin aktif veya pasif varlıklarında, birleşme sözleşmesinin imzası tarihiyle, bu sözleşmenin genel kurulda onaya sunulacağı tarih arasında, önemli değişiklik meydana gelmişse, yönetim organı, bu durumu kendi genel kuruluna ve birleşmeye katılan diğer şirketlerin yönetim organlarına yazılı olarak bildirir.

(2) Birleşmeye katılan tüm şirketlerin yönetim organları, bu durumda birleşme sözleşmesinin değiştirilmesine veya birleşmeden vazgeçmeye gerek olup olmadığını incelerler; böyle bir sonuca vardıkları takdirde, onaya sunma önerisi geri çekilir. Diğer hâlde, yönetim organı genel kurulda, birleşme sözleşmesinde uyarlamaya gerek bulunmadığının gerekçesini açıklar.

c) Birleşme kararı

MADDE 151- (1) Yönetim organı, genel kurula birleşme sözleşmesini sunar. Birleşme sözleşmesi genel kurulda;

a) Bu Kanunun 421 inci maddesinin beşinci fıkrasının (b) bendi saklı olmak üzere, anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde, esas veya çıkarılmış sermayenin çoğunluğunu temsil etmesi şartıyla, genel kurulda mevcut bulunan oyların dörtte üçüyle,

b) Bir kooperatif tarafından devralınacak sermaye şirketlerinde, sermayenin çoğunluğunu temsil etmesi şartıyla, genel kurulda mevcut bulunan oyların dörtte üçüyle,

c) Limited şirketlerde, sermayenin en az dörtte üçünü temsil eden paylara sahip bulunmaları şartıyla, tüm ortakların dörtte üçünün oylarıyla,

d) Kooperatiflerde, verilen oyların üçte ikisinin çoğunluğuyla; ana sözleşmede ek ödeme ve başka edim yükümlülükleri ya da sınırsız sorumluluk kabul edilmiş veya bunlar mevcut olup da genişletilmişse kooperatife kayıtlı tüm ortakların dörtte üçünün kararıyla,

onaylanmalıdır.

(2) Kollektif ve komandit şirketlerde birleşme sözleşmesinin oybirliğiyle onaylanması gerekir. Ancak, şirket sözleşmesinde birleşme sözleşmesinin bütün ortakların dörtte üçünün kararıyla onaylanması öngörülebilir.

(3) Bir sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketin, başka bir şirketi devralması hâlinde, birinci fıkranın (a) bendindeki nisaba ek olarak, komanditelerin tamamının birleşmeyi yazılı olarak onaylamaları gereklidir.

(4) Bir limited şirket tarafından devralınan anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkette, devralma ile ek yükümlülük ve kişisel edim yükümlülükleri de öngörülüyorsa veya bunlar mevcut olup da genişletiliyorsa, bütün ortakların oybirliğine gerek vardır.

(5) Birleşme sözleşmesi bir ayrılma akçesini öngörüyorsa bunun, devreden şirket şahıs şirketiye oy hakkını haiz ortaklarının, sermaye şirketiye şirkette mevcut oy haklarının yüzde doksanının olumlu oylarıyla onaylanması şarttır.

(6) Birleşme sözleşmesinde devrolunan şirketin işletme konusunda değişiklik öngörülmüşse, birleşme sözleşmesinin ayrıca, şirket sözleşmesinin değiştirilmesi için gerekli nisapla onaylanmış olması zorunludur.

6. Kesinleşmeye ilişkin hükümler

a) Ticaret siciline tescil

MADDE 152- (1) Birleşmeye katılan şirketler tarafından birleşme kararı alınır alınmaz, yönetim organları, birleşmenin tescili için ticaret siciline başvurur.

(2) Devralan şirket, birleşmenin gereği olarak sermayesini artırmışsa, ek olarak esas sözleşme değişiklikleri de ticaret siciline sunulur.

(3) Devrolunan şirket, birleşmenin ticaret siciline tescili ile infisah eder.

b) Hukuki sonuçlar

MADDE 153- (1) Birleşme, birleşmenin ticaret siciline tescili ile geçerlilik kazanır. Tescil anında, devrolunan şirketin bütün aktif ve pasifi kendiliğinden devralan şirkete geçer.

(2) Devrolunan şirketin ortakları devralan şirketin ortağı olur. Ancak bu sonuç, devralan şirketin kendi adına fakat bu şirket hesabına hareket eden kişinin elinde bulunan paylar ile devrolunan şirketin kendi adına fakat bu şirket hesabına hareket eden kişinin elinde bulunan paylar için doğmaz.

(3) 7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun hükümleri saklıdır.

c) İlan

MADDE 154- (1) Birleşme kararı, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunur.

7. Sermaye şirketlerinin kolaylaştırılmış şekilde birleşmesi

a) Uygulama alanı

MADDE 155- (1) a) Devralan sermaye şirketi devrolunan sermaye şirketinin oy hakkı veren bütün paylarına veya

b) Bir şirket ya da bir gerçek kişi veya kanun yahut sözleşme dola-

yısıyla bağılı bulunan kişi grupları, birleşmeye katılan sermaye şirketlerinin oy hakkı veren tüm paylarına,

sahiplerse sermaye şirketleri kolaylaştırılmış düzene göre birleşebilirler.

(2) Devralan sermaye şirketi, devrolunan sermaye şirketinin tüm paylarına değil de oy hakkı veren paylarının en az yüzde doksanına sahipse, azınlıkta kalan pay sahipleri için;

a) Devralan şirkette bu payların denk karşılığı olan paylar verilmesi şirket payları yanında, 141 inci maddeye göre, şirket paylarının gerçek değerinin tam dengi olan nakdî bir karşılık verilmesinin önerilmiş olması ve

b) Birleşme dolayısıyla ek ödeme borcunun veya herhangi bir kişisel edim yükümlülüğünün yahut kişisel sorumluluğun doğmaması,

hâlinde birleşme kolaylaştırılmış usulde gerçekleştirilir.

b) Kolaylıklar

MADDE 156- (1) Birleşmeye katılan ve 155 inci maddenin birinci fıkrasında öngörülen şartlara uyan sermaye şirketleri, birleşme sözleşmesinde, 146 ncı maddenin birinci fıkrasının (a) ve (f) ilâ (i) bentlerinde gösterilmiş bulunan kayıtlara yer verirler. Bu sermaye şirketleri, 147 nci maddede öngörülen birleşme raporunu düzenlemeye, 148 inci maddede yer alan birleşme sözleşmesini denetleme hakkı ile 149 uncu maddede düzenlenen inceleme hakkını sağlamakla yükümlü olmadıkları gibi, birleşme sözleşmesini 151 inci madde uyarınca genel kurulun onayına da sunmayabilirler.

(2) Birleşmeye katılan ve 155 inci maddenin ikinci fıkrasında öngörülen şartlara uyan sermaye şirketleri, birleşme sözleşmesinde, sa-

dece, 147 nci maddenin ikinci fıkrasının (a), (b) ve (f) ilâ (i) bentlerinde gösterilmiş bulunan kayıtlara yer verirler. Bu şirketler 147 nci maddede öngörülen birleşme raporunu düzenlemeye ve birleşme sözleşmesini 151 inci madde gereğince genel kurula sunmaya da zorunlu değildirler. 149 uncu maddede öngörülen inceleme hakkının, birleşmenin tescili için ticaret siciline yapılan başvurudan otuz gün önce sağlanmış olması gerekir.

8. Alacaklıların ve çalışanların korunması

a) Alacakların teminat altına alınması

MADDE 157- (1) Birleşmeye katılan şirketlerin alacaklıları birleşmenin hukuken geçerlilik kazanmasından itibaren üç ay içinde istemde bulunurlarsa, devralan şirket bunların alacaklarını teminat altına alır.

(2) Birleşmeye katılan şirketler; alacaklılarına, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, tirajı ellibinin üstünde olan yurt düzeyinde dağıtımı yapılan üç gazetede yedişer gün aralıklarla üç defa yapacakları ilanla ve ayrıca internet sitelerine konulacak ilanla haklarını bildirirler. İşlem denetçisi, birleşmeye katılan şirketlerin serbest malvarlıklarının, ödenmesine yetmeyeceği bilinen bir alacakları bulunmadığını veya böyle bir alacak istemi beklenmediğini doğruladığı takdirde ilan yükümlülüğü ortadan kalkar.

(3) Devralan şirket alacağın birleşme dolayısıyla tehlikeye düşmediğini bir işlem denetçisi raporuyla ispat ederse, teminat verme yükümlülüğü ortadan kalkar.

(4) Diğer alacaklıların zarara uğramayacaklarının anlaşılması hâlinde, yükümlü şirket teminat göstermek yerine borcu ödeyebilir.

b) Ortakların kişisel sorumlulukları ve iş ilişkilerinin geçmesi

MADDE 158- (1) Devrolunan şirketin borçlarından birleşmeden önce sorumlu olan ortakların sorumlulukları birleşmeden sonra da devam eder. Şu şartla ki, bu borçlar birleşme kararının ilanından önce doğmuş olmalı veya borçları doğuran sebepler bu tarihten önce oluşmuş bulunmalıdır.

(2) Devrolunan şirketin borçlarından doğan, ortakların kişisel sorumluluğuna ilişkin istemler, birleşme kararının ilanı tarihinden itibaren üç yıl geçince zamanaşımına uğrar. Alacak ilan tarihinden sonra muaccel olursa, zamanaşımı süresi muacceliyet tarihinden başlar. Bu sınırlama, devralan şirketin borçları dolayısıyla şahsen sorumlu olan ortakların sorumluluklarına uygulanmaz.

(3) Kamuya arz edilmiş olan tahvil ve diğer borç senetlerinde sorumluluk itfa tarihine kadar devam eder; meğerki, izahname başka bir düzenleme içersin.

(4) İş ilişkileri hakkında 178 inci madde hükmü uygulanır.

III - Bölünme

1. Genel hükümler

a) İlke

MADDE 159- (1) Bir şirket tam veya kısmi bölünebilir.

a) Tam bölünmede, şirketin tüm malvarlığı bölümlere ayrılır ve diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler. Tam bölünüp devrolunan şirket sona erer ve unvanı ticaret sicilinden silinir.

b) Kısmi bölünmede, bir şirketin malvarlığının bir veya birden fazla bölümü diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler veya bölünen şirket, devredilen malvarlığı bölümlerinin karşılığında devralan şirketlerdeki payları ve hakları elde ederek yavru şirketini oluşturur.

b) Geçerli bölünmeler

MADDE 160- (1) Sermaye şirketleri ve kooperatifler sermaye şirketlerine ve kooperatiflere bölünebilirler.

c) Şirket paylarının ve haklarının korunması

MADDE 161- (1) Tam ve kısmi bölünmede şirket payları ve hakları 140 ıncı madde uyarınca korunur.

(2) Devreden şirketin ortaklarına;

a) Bölünmeye katılan tüm şirketlerde, mevcut payları oranında şirket payları veya

b) Bölünmeye katılan bazı veya tüm şirketlerde, mevcut paylarının oranına göre değişik oranda şirket payları,

tahsis edilebilir. (a) bendindeki bölünme “oranların korunduğu”, (b) bendindeki bölünme ise “oranların korunmadığı bölünme”dir.

2. Bölünmenin uygulanmasına ilişkin hükümler

a) Sermayenin azaltılması

MADDE 162- (1) Bölünme sebebiyle devreden şirketin sermayesinin azaltılması hâlinde 473, 474 ve 592 nci maddeler ile kooperatif-

lerde Kooperatifler Kanununun 98 inci maddesine dayanılarak bu Kanunun 473 ve 474 üncü maddeleri uygulanmaz.

b) Sermaye artırımı

MADDE 163- (1) Devralan şirket sermayesini, devreden şirketin ortaklarının haklarını koruyacak miktarda artırır.

(2) Bölünmede, aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmaz. Bölünme sebebiyle, kayıtlı sermaye sisteminde müsait olmasa bile, tavan değiştirilmeden sermaye artırılabilir.

c) Yeni kuruluş

MADDE 164- (1) Bölünme çerçevesinde yeni bir şirketin kurulmasına bu Kanun ile Kooperatifler Kanununun kuruluşla ilişkin hükümleri uygulanır. Sermaye şirketlerinin kurulmasında, kurucuların asgari sayısına ve aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmaz.

d) Ara bilanço

MADDE 165- (1) Bilanço günüyle, bölünme sözleşmesinin imzası veya bölünme planının düzenlenmesi tarihi arasında, altı aydan fazla bir zaman bulunduğu veya son bilançonun çıkarılmasından itibaren, bölünmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişiklikler meydana gelmiş olduğu takdirde, bir ara bilanço çıkarılır.

(2) Bu fıkranın (a) ve (b) bentlerinde öngörülen hükümler saklı kalmak kaydıyla, ara bilançoya yıllık bilançoya ilişkin hüküm ve standartlar uygulanır. Ara bilanço için;

a) Fizikî envanter çıkarılması gerekli değildir.

b) Son bilançoda kabul edilmiş bulunan değerlemeler, sadece ticari defterlerdeki hareketler ölçüsünde değiştirilir; amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınır.

3. Bölünme belgelerini denetleme ve inceleme hakkı

a) Bölünme sözleşmesi ve bölünme planı

aa) Genel olarak

MADDE 166- (1) Bir şirket, bölünme yoluyla, malvarlığının bölümlerini var olan şirketlere devredecekse, bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları tarafından bir bölünme sözleşmesi yapılır.

(2) Bir şirket, bölünme yoluyla, malvarlığının bölümlerini yeni kurulacak şirketlere devredecekse, yönetim organı bir bölünme planı düzenler.

(3) Hem bölünme sözleşmesinin hem de bölünme planının yazılı şekilde yapılması ve bunların genel kurul tarafından 173 üncü madde hükümlerine göre onaylanması şarttır.

bb) Bölünme sözleşmesinin ve bölünme planının içeriği

MADDE 167- (1) Bölünme sözleşmesi ve bölünme planı özellikle;

a) Bölünmeye katılan şirketlerin ticaret unvanlarını, merkezlerini ve türlerini,

b) Aktif ve pasif malvarlığı konularının devir amacıyla bölümlere ayrılmasını ve tahsisini; açık tanımlamayla, bu bölümlere ilişkin envanteri; taşınmazları, kıymetli evrakı ve maddi olmayan malvarlığını teker teker gösteren listeyi,

- c) Payların değişim oranını ve gereğinde ödenecek denkleştirme tutarını ve devreden şirketin ortaklarının, devralan şirketteki ortaklık haklarına ilişkin açıklamaları,
- d) Devralan şirketin; intifa senedi, oydan yoksun pay ve özel hak sahiplerine tahsis ettiği hakları,
- e) Şirket paylarının değişim tarzlarını,
- f) Şirket paylarının bilanço kârına hangi tarihten itibaren hak kazanacaklarını ve bu istem hakkının özelliklerini,
- g) Devreden şirketin işlemlerinin hangi tarihten itibaren devralan şirketin hesabına yapılmış kabul edildiğini,
- h) Yönetim organlarının üyelerine, müdürlere, yönetim hakkına sahip kişilere ve denetçilere tanınan özel menfaatleri,
- i) Bölünme sonucu devralan şirketlere geçen iş ilişkilerinin listesini,
- içerir.

b) Bölünmenin dışında kalan malvarlığı

MADDE 168- (1) Bölünme sözleşmesinde veya bölünme planında tahsisi yapılmayan malvarlığı konuları üzerinde;

a) Tam bölünmede, devralan tüm şirketlerin, bölünme sözleşmesi veya planına göre kendilerine geçen net aktif malvarlığının oranına göre, devralan tüm şirketlere paylı mülkiyet hakkı düşer.

b) Kısmi bölünmede söz konusu malvarlığı, devreden şirkette kalır.

(2) Birinci fıkra hükmü kıyas yoluyla alacaklara ve maddi olmayan malvarlığı haklarına da uygulanır.

(3) Tam bölünmeye katılan şirketler, bölünme sözleşmesi veya bölünme planına göre herhangi bir şirkete tahsis edilmeyen borçlardan müteselsilen sorumludurlar.

c) Bölünme raporu

aa) İçerik

MADDE 169- (1) Bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları, bölünme hakkında ayrı rapor hazırlarlar; ortak rapor da geçerlidir.

(2) Rapor;

a) Bölünmenin amacını ve sonuçlarını,

b) Bölünme sözleşmesini veya bölünme planını,

c) Payların değişim oranlarını ve gereğinde ödenecek denkleştirme tutarını, özellikle devreden şirketin ortaklarının devralan şirketteki haklarına ilişkin açıklamaları,

d) Değişim oranının saptanmasında, payların değerlemesine ilişkin özellikleri,

e) Gereğinde, bölünme dolayısıyla ortaklar için doğacak olan ek ödeme yükümlülüklerini, diğer kişisel edim yükümlülüklerini ve sınırsız sorumluluğu,

f) Bölünmeye katılan şirketlerin türlerinin farklı olması hâlinde, ortakların yeni tür sebebiyle söz konusu olan yükümlülüklerini,

g) Bölünmenin işçiler üzerindeki etkileri ile içeriğini; varsa sosyal planın içeriğini,

h) Bölünmenin, bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları üzerindeki etkilerini,

hukuki ve ekonomik yönleri ile açıklar ve gerekçelerini gösterir.

(3) Yeni kuruluşun varlığı hâlinde, bölünme planına yeni şirketin sözleşmesi de eklenir.

(4) Tüm ortakların onaylaması hâlinde küçük ölçekli şirketler bölünme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler.

bb) Bölünme sözleşmesinin veya bölünme planının ve bölünme raporunun denetlenmesi

MADDE 170- (1) Bölünme sözleşmesinin veya bölünme planının denetlenmesine 148 inci madde hükmü kıyas yoluyla uygulanır.

d) İnceleme hakkı

MADDE 171- (1) Bölünmeye katılan şirketlerden her biri, genel kurulun kararından iki ay önce, merkezlerinde, halka açık anonim şirketler ayrıca Sermaye Piyasası Kurulunun uygun gördüğü yerlerde;

a) Bölünme sözleşmesini veya bölünme planını,

b) Bölünme raporunu,

c) Denetleme raporunu,

d) Son üç yılın finansal tabloları ile faaliyet raporlarını ve varsa ara bilançoları,

bölünmeye katılan şirketlerin ortaklarının incelemesine sunar.

(2) Tüm ortakların onaylaması hâlinde küçük ölçekli şirketler birinci fıkrada öngörülen inceleme hakkından vazgeçebilirler.

(3) Ortaklar, bölünmeye katılan şirketlerden, birinci fıkrada sayılan belgelerin kopyalarının kendilerine verilmesini isteyebilirler. Suretler için bedel veya herhangi bir gider karşılığı istenemez.

(4) Bölünmeye katılan şirketlerden her biri, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, sermaye şirketleri ayrıca internet sitesinde, inceleme yapma haklarına işaret eden bir ilan yayımlarlar.

e) Malvarlığındaki değişikliklerle ilgili bilgiler

MADDE 172- (1) Bölünmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında meydana gelen değişikliklere 150 nci madde kıyas yoluyla uygulanır.

4. Bölünme kararı

MADDE 173- (1) 175 inci maddede öngörülen teminatın sağlanmasından sonra, bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları, bölünme sözleşmesini veya bölünme planını genel kurula sunar.

(2) Onama kararı 151 inci maddenin birinci, üçüncü, dördüncü ve altıncı fıkralarında öngörülen nisaplara uyularak alınır.

(3) Oranın korunmadığı bölünmede onama kararı, devreden şirkette oy hakkını haiz ortakların en az yüzde doksanıyla alınır.

5. Korunmaya ilişkin hükümler

a) Alacaklıların korunması

aa) Çağrı

MADDE 174- (1) Bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, tirajı ellibinin üstünde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan en az üç gazetede yedişer gün aralıklarla üç defa yapılacak ilanla ve sermaye şirketlerinde ayrıca internet sitesine de konulacak ilanla, alacaklarını bildirmeye ve teminat verilmesi için istemde bulunmaya çağrılırlar.

bb) Alacakların teminat altına alınması

MADDE 175- (1) Bölünmeye katılan şirketler, 174 üncü maddede öngörülen ilanların yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde, istemde bulunan alacaklıların alacaklarını teminat altına almak zorundadırlar.

(2) Bölünme ile, alacaklıların alacaklarının tehlikeye düşmediğinin, bir işlem denetçisinin raporuyla ispatı hâlinde, teminat altına almak yükümü ortadan kalkar.

(3) Diğer alacaklıların zarara uğramayacaklarının anlaşılması hâlinde, şirket, teminat göstermek yerine borcu ödeyebilir.

b) Sorumluluk

aa) Bölünmeye katılan şirketlerin ikinci derecede sorumluluğu

MADDE 176- (1) Bölünme sözleşmesi veya bölünme planıyla kendisine borç tahsis edilen şirket, bu suretle birinci derecede sorumlu bulunan şirket, alacaklıların alacaklarını ifa etmezse, bölünmeye ka-

tılan diğer şirketler, ikinci derecede sorumlu şirketler, müteselsilen sorumlu olurlar.

(2) İkinci derecede sorumlu olan şirketlerin takip edilebilmeleri için, alacağın teminat altına alınmamış ve birinci derecede sorumlu şirketin;

a) İflas etmiş,

b) Konkordato süresi almış,

c) Aleyhinde yapılan bir icra takibinde kesin aciz vesikası alınmasının şartları doğmuş,

d) Merkezi yurt dışına taşınmış ve artık Türkiye’de takip edilemez duruma gelmiş veya

e) Yurt dışındaki merkezinin yeri değiştirilmiş ve bu sebeple hukukun takibi önemli derecede güçleşmiş,

olması gerekir.

bb) Ortakların kişisel sorumluluğu

MADDE 177- (1) Ortakların kişisel sorumlulukları hakkında 158 inci madde hükmü uygulanır.

6. İş ilişkilerinin geçmesi

MADDE 178- (1) Tam veya kısmi bölünmede, işçilerle yapılan hizmet sözleşmeleri, işçi itiraz etmediği takdirde, devir gününe kadar bu sözleşmeden doğan bütün hak ve borçlarla devralana geçer.

(2) İşçi itiraz ederse, hizmet sözleşmesi kanuni işten çıkarma süresinin sonunda sona erer; devralan ve işçi o tarihe kadar sözleşmeyi yerine getirmekle yükümlüdür.

(3) Eski işveren ile devralan, işçinin bölünmeden evvel muaccel olmuş alacakları ile hizmet sözleşmesinin normal olarak sona ereceği veya işçinin itirazı sebebiyle sona erdiği tarihe kadar geçen sürede muaccel olacak alacaklarından müteselsilen sorumludur.

(4) Aksi kararlaştırılmadıkça veya hâlin gereğinden anlaşılmadıkça, işveren hizmet sözleşmesinden doğan hakları üçüncü bir kişiye devredemez.

(5) İşçiler muaccel olan ve birinci fıkrada öngörüldüğü şekilde muaccel olacak alacaklarının teminat altına alınmasını isteyebilirler.

(6) Devreden şirketin bölünmeden önce şirket borçlarından dolayı sorumlu olan ortakları, hizmet sözleşmesinden doğan ve intikal gününe kadar muaccel olan borçlarla, hizmet sözleşmesi normal olarak sona ermiş olsaydı muaccel hâle gelecek olan veya işçinin itirazı sebebiyle hizmet sözleşmesinin sona erdiği ana kadar doğacak olan borçlardan müteselsilen sorumlu olmakta devam ederler.

7. Ticaret siciline tescil ve geçerlilik

MADDE 179- (1) Bölünme onaylanınca, yönetim organı bölünmenin tescilini ister.

(2) Kısmi bölünme sebebiyle devreden şirketin sermayesinin azaltılması gerekiyorsa buna ilişkin esas sözleşme değişikliği de tescil ettirilir.

(3) Tam bölünme hâlinde devreden şirket ticaret siciline tescil ile birlikte infisah eder.

(4) Bölünme ticaret siciline tescille geçerlilik kazanır. Tescil ile tescil anında envanterde yer alan bütün aktifler ve pasifler devralan şirketlere geçer.

IV - Tür değiştirme

1. Genel hükümler

a) İlke

MADDE 180- (1) Bir şirket hukuki şeklini değiştirebilir. Yeni tre dönüştürülen şirket eskisinin devamıdır.

b) Geçerli tür değiştirmeler

MADDE 181- (1) a) Bir sermaye şirketi;

1. Başka türde bir sermaye şirketine;
2. Bir kooperatife;

b) Bir kollektif şirket;

1. Bir sermaye şirketine;
2. Bir kooperatife;

3. Bir komandit şirkete;

c) Bir komandit şirket;

1. Bir sermaye şirketine;
2. Bir kooperatife;

3. Bir kollektif şirkete;

d) Bir kooperatif bir sermaye şirketine,
dönüşebilir.

c) Kollektif ve komandit şirketlerin tür değiştirmelerine ilişkin özel dzenleme

MADDE 182 - (1) Bir kollektif şirket bir komandit şirkete;

- a) Kollektif şirkete bir komanditerin girmesi,
 - b) Bir ortağın komanditer olması,
- hâlinde dönüşebilir.

(2) Bir komandit şirket kollektif şirkete;

- a) Tüm komanditerlerin şirketten çıkması,
 - b) Tüm komanditerlerin komandite olması,
- suretiyle dönüşebilir.

(3) Bir kollektif veya komandit şirketin tek kişi işletmesi olarak faaliyetine devam etmesine ilişkin 257 nci madde hükmü saklıdır.

(4) Bu madde uyarınca yapılacak tür değiştirmelerine 180 ilâ 190 ıncı madde hükümleri uygulanmaz.

2. Şirket payının ve haklarının korunması

MADDE 183- (1) Tür değiştirmede ortakların şirket payları ve hakları korunur. Oydan yoksun paylar için sahiplerine eşit değerde paylar veya oy hakkını haiz paylar verilir.

(2) İmtiyazlı payların karşılığında aynı değerde paylar verilir veya uygun bir tazminat ödenir.

(3) İntifa senetleri karşılığında aynı değerde haklar verilir veya tür değiştirme planının dzenlendiği tarihte gerçek değer ödenir.

3. Kuruluş ve ara bilanço

MADDE 184- (1) Tür değiştirmede, yeni türün kuruluşuna ilişkin hükümler uygulanır; ancak, sermaye şirketlerinde ortakların asgari sayısına ve aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmaz.

(2) Bilanço günüyle tür değiştirme raporunun düzenlendiği tarih arasında altı aydan fazla zaman geçmişse veya son bilançonun çıkarıldığı tarihten itibaren şirketin malvarlığında önemli değişiklikler meydana gelmişse ara bilanço çıkarılır.

(3) Aşağıdaki hükümler saklı olmak kaydı ile ara bilançooya yıllık bilançooya ilişkin hüküm ve ilkeler uygulanır. Ara bilanço için;

a) Fizikî envanter çıkarılması gerekli değildir;

b) Son bilançoda kabul edilen değerlemeler, sadece ticari defterdeki hareketler ölçüsünde değiştirilir; amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınır.

4. Tür değiştirme planı

MADDE 185- (1) Yönetim organı bir tür değiştirme planı düzenler. Plan yazılı şekle ve 189 uncu madde uyarınca genel kurulun onayına tabidir. Tür değiştirme planı;

a) şirketin tür değiştirmeden önceki ve sonraki ticaret unvanını, merkezini ve yeni türe ilişkin ibareyi,

b) Yeni türün şirket sözleşmesini,

c) Ortakların tür değiştirmeden sonra sahip olacakları payların sayısını, cinsini ve tutarını veya tür değiştirmeden sonra ortakların paylarına ilişkin açıklamaları,

içerir.

5. Tür değiştirme raporu

MADDE 186- (1) Yönetim organı tür değiştirme hakkında yazılı bir rapor hazırlar.

(2) Raporda;

a) Tür değiştirmenin amacı ve sonuçları,

b) Yeni türe ilişkin kuruluş hükümlerinin yerine getirilmiş bulunduğu,

c) Yeni şirket sözleşmesi,

d) Tür değiştirmeden sonra ortakların sahip olacakları paylara dair değişim oranı,

e) Varsa ortaklar ile ilgili olarak tür değiştirmeden kaynaklanan ek ödeme ile diğer kişisel edim yükümlölükleri ve kişisel sorumluluklar,

f) Ortaklar için yeni tür dolayısıyla doğan yükümlölükler

hukuki ve ekonomik yönden açıklanır ve gerekçeleri gösterilir.

(3) Tüm ortakların onaylaması hâlinde küçük ölçekli şirketler tür değiştirme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler.

6. Tür değiştirme planının ve tür değiştirme raporunun denetlenmesi

MADDE 187- (1) Şirket, tür değiştirme planını, tür değiştirme raporunu, tür değiştirmede esas alınan bilançoyu işlem denetçisine denettirir.

(2) Şirket işlem denetçisine, yapılacak denetlemenin amacına hizmet edebilecek bütün bilgi ve belgeleri vermek zorundadır.

(3) İşlem denetçisi tür değiştirmeye ilişkin Şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini, bilançonun gerçeye uygun olup olmadığını ve tür değiştirmeden sonra ortakların hukuki durumlarının korunup korunmadığını incelemek ve değerlendirmek zorundadır.

(4) Tüm ortakların onaylaması hâlinde küçük ölçekli Şirketler denetlemeden vazgeçebilirler.

7. İnceleme hakkı

MADDE 188 - (1) Şirket;

a) Tür değiştirme planını,

b) Tür değiştirme raporunu,

c) Denetleme raporunu,

d) Son üç yılın finansal tablolarını, varsa ara bilançoyu,

genel kurulda karar alınmasından otuz gün önce merkezinde ve halka açık anonim Şirketlerde Sermaye Piyasası Kurulunun istediği yerlerde ortakların incelemesine sunar.

(2) İsteyen ortaklara anılan belgelerin kopyaları bedelsiz verilir. Şirket, ortakları, uygun bir şekilde inceleme haklarının bulunduğu hususunda bilgilendirir.

8. Tür değiştirme kararı ve tescil

MADDE 189- (1) Yönetim organı tür değiştirme planını genel kurula sunar. Tür değiştirme kararı aşağıdaki nisaplarla alınır:

a) Kanununun 421 inci maddesinin beşinci fıkrasının (b) bendi hükmü saklı olmak şartıyla anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde, esas veya çıkarılmış sermayenin üçte ikisini karşılması şartıyla, genel kurulda mevcut oyların üçte ikisiyle; limited şirkete dönüştirme hâlinde, ek ödeme veya kişisel edim yükümlüğü doğacaksa tüm ortakların onayıyla;

b) Bir sermaye şirketinin bir kooperatife dönüşmesi hâlinde tüm ortakların onayıyla;

c) Limited şirketlerde, sermayenin en az dörtte üçüne sahip bulunmaları şartıyla, ortakların dörtte üçünün kararıyla;

d) Kooperatiflerde;

1. Ortakların en az üçte ikisinin temsil edilmeleri şartı ile, genel kurulda mevcut oyların çoğunluğuyla,

2. Ek ödeme, diğer kişisel edim yükümlülükleri veya kişisel sorumluluk getiriliyorsa veya bu yükümlülükler veya sorumluluklar genişletiliyorsa, kooperatifte kayıtlı ortaklarının üçte ikisinin olumlu oyuyla,

e) Kollektif ve komandit şirketlerde tür değiştirme planı bütün ortakların oybirliğiyle onanır. Ancak, şirket sözleşmesinde ortakların

tümünün üçte ikisinin olumlu oyuyla bu kararın alınabileceği öngörülebilir.

(2) Yönetim organı tür değiştirmeyi ve yeni şirketin sözleşmesini tescil ettirir. Tür değiştirme tescil ile hukuki geçerlilik kazanır. Tür değiştirme kararı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir.

9. Alacaklıların ve çalışanların korunması

MADDE 190- (1) Ortakların kişisel sorumlulukları hakkında 158 inci ve iş sözleşmelerinden doğan borçlar hakkında 178 inci madde uygulanır.

V - Ortak hükümler

1. Ortaklık paylarının ve ortaklık haklarının incelenmesi

MADDE 191- (1) Birleşmede, bölünmede ve tür değiştirmede ortaklık paylarının ve ortaklık haklarının gereğince korunmamış veya ayrılma karşılığının uygun belirlenmemiş olması hâlinde, her ortak, birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren iki ay içinde, söz konusu işlemlere katılan şirketlerden birinin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden, uygun bir denkleştirme akçesinin saptanmasını isteyebilir. Denkleştirme akçesinin belirlenmesinde 140 inci maddenin ikinci fıkrası uygulanmaz.

(2) Davacı ile aynı hukuki durumda bulunmaları hâlinde, mahkeme kararı, birleşmeye, bölünmeye veya tür değiştirmeye katılan şirketlerin tüm ortakları hakkında da hüküm doğurur.

(3) Davanın giderleri devralan şirkete aittir. Özel durumların haklı göstermesi hâlinde, mahkeme giderleri kısmen veya tamamen davacıya yükletilebilir.

(4) Ortaklık paylarının veya ortaklık haklarının korunmasını inceleme davası birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının geçerliliğini etkilemez.

2. Birleşmenin, bölünmenin ve tür değiştirmenin iptali ve eksikliklerin sonuçları

MADDE 192- (1) 134 ilâ 190 ıncı maddelerin ihlali hâlinde, birleşme, bölünme ve tür değiştirme kararına olumlu oy vermemiş ve bunu tutanağa geçirmiş bulunan birleşmeye, bölünmeye veya tür değiştirmeye katılan şirketlerin ortakları; bu kararın Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren iki ay içinde iptal davası açabilirler. İlanın gerekmediği hâllerde süre tescil tarihinden başlar.

(2) Kararın bir yönetim organı tarafından verilmesi hâlinde de bu dava açılabilir.

(3) Birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin işlemlerde herhangi bir eksikliğin varlığı hâlinde, mahkeme taraflara bunun giderilmesi için süre verir. Hukuki sakatlık, verilen süre içinde giderilemiyorsa veya giderilememişse mahkeme kararı iptal eder ve gerekli önlemleri alır.

3. Sorumluluk

MADDE 193- (1) Birleşme, bölünme veya tür değiştirme işlemlerine herhangi bir şekilde katılmış bulunan bütün kişiler şirketlere, ortaklara ve alacaklılara karşı kusurları ile verdikleri zararlardan sorumludurlar. Kurucuların sorumlulukları saklıdır.

(2) Birleşmeyi, bölünmeyi veya tür değiştirmeyi denetlemiş kişiler şirketlere, münferit ortaklara ve alacaklılara karşı kusurları ile verdikleri zararlardan sorumludurlar.

(3) 202 ilâ 208, 555, 557, 560 ıncı madde hükümleri saklıdır. Bir sermaye şirketinin veya kooperatifin iflası hâlinde 556 ve 570 inci maddeler ile Kooperatifler Kanununun 98 inci maddesi kıyas yoluyla uygulanır.

VI – Ticari işletme ile ilgili birleşme ve tür değiştirme

MADDE 194- (1) Bir ticari işletme, bir ticaret şirketiyle, onun tarafından devralınmak suretiyle birleşebilir. Bu hâlde devralan ticaret şirketinin türüne göre 138 ilâ 140, 142 ilâ 158 ve ortak hükümlere ilişkin 191 ilâ 193 üncü madde hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

(2) Bir ticari işletmenin bir ticaret şirketine dönüşmesi hâlinde 182 ilâ 193 üncü maddeler kıyas yoluyla uygulanabilir.

(3) Bir ticaret şirketinin bir ticari işletmeye dönüştürülebilmesi için, söz konusu ticaret şirketinin paylarının tümü, ticari işletmeyi işletecek kişi veya kişiler tarafından devralınmalı ve ticari işletme bu kişi veya kişiler adına ticaret siciline tescil ve ilan edilmelidir. Bu hâlde, ticari işletmeye dönüştürülen ticaret şirketi, bir kollektif veya komandit şirket ise mezkûr ticaret şirketinin borçlarından, ticari işletmeyi işletecek kişi ve kişiler ile ticaret şirketinin eski ortakları da 264 üncü maddedeki zamanaşımı süresince sıfatlarına göre müteselsilen sorumlu olurlar. Dönüştürmeye bu Kanunun 264 ilâ 266 ncı maddeleri de uygulanır.

(4) 182 nci maddenin üçüncü fıkrası hükmü saklıdır.

KURUMLAR VERGİSİ KANUNU'NUN BİRLEŞME VE BÖLÜNMEYE İLİŞKİN HÜKÜMLERİ

Birleşme

Madde 18-

(1) Bir veya birkaç kurumun diğer bir kurumla birleşmesi, birleşme nedeniyle infisah eden kurumlar bakımından tasfiye hükmündedir. Ancak, birleşmede tasfiye kârı yerine birleşme kârı vergiye matrah olur.

(2) Tasfiye kârının tespiti hakkındaki hükümler, birleşme kârının tespitinde de geçerlidir. Şu kadar ki, münfesihi kurumun veya kurumların ortaklarına ya da sahiplerine birleşilen kurum tarafından doğrudan doğruya veya dolaylı olarak verilen değerler, kurumun tasfiyesi halinde ortaklara dağıtılan değerler yerine geçer. Birleşilen kurumdan alınan değerler Vergi Usul Kanununda yazılı esaslara göre değerlendirilir.

(3) Kanunun 17 nci maddesine göre tasfiye memurlarına düşen sorumluluk ve ödevler, birleşme halinde birleşilen kuruma ait olur.

Devir, bölünme ve hisse değişimi

Madde 19-

(1) Bu Kanunun uygulanmasında aşağıdaki şartlar dahilinde gerçekleşen birleşmeler devir hükmündedir:

- a) Birleşme sonucunda infisah eden kurum ile birleşilen kurumun kanunî veya iş merkezlerinin Türkiye'de bulunması.
- b) Münfesihi kurumun devir tarihindeki bilânço değerlerinin, birle-

şilen kurum tarafından bir bütün halinde devralınması ve aynen bilânçosuna geçirilmesi.

(2) Kurumların yukarıdaki şartlar dahilinde tür değiştirmeleri de devir hükmündedir.

(3) Aşağıdaki işlemler bölünme veya hisse değişimi hükmündedir:

a) Tam bölünme: Tam mükellef bir sermaye şirketinin tasfiyesiz olarak infisah etmek suretiyle bütün mal varlığını, alacaklarını ve borçlarını kayıtlı değerleri üzerinden mevcut veya yeni kurulacak iki veya daha fazla tam mükellef sermaye şirketine devretmesi ve karşılığında devredilen sermaye şirketinin ortaklarına devralan sermaye şirketinin sermayesini temsil eden iştirak hisseleri verilmesi, bu Kanunun uygulanmasında tam bölünme hükmündedir. Devredilen şirketin ortaklarına verilecek iştirak hisselerinin itibarî değerinin % 10'una kadarlık kısmının nakit olarak ödenmesi, işlemin bölünme sayılmasına engel değildir.

b) Kısmî bölünme: Tam mükellef bir sermaye şirketinin veya sermaye şirketi niteliğindeki bir yabancı kurumun Türkiye'deki iş yeri veya daimî temsilcisinin bilânçosunda yer alan taşınmazlar ile en az iki tam yıl süreyle elde tutulan iştirak hisseleri ya da sahip oldukları üretim veya hizmet işletmelerinin bir veya birkaçını kayıtlı değerleri üzerinden aynî sermaye olarak mevcut veya yeni kurulacak tam mükellef bir sermaye şirketine devretmesi, bu Kanunun uygulanmasında kısmî bölünme hükmündedir. Ancak, üretim veya hizmet işletmelerinin devrinde, işletme bütünlüğü korunacak şekilde faaliyetin devamı için gerekli aktif ve pasif kalemlerin tümünün devredilmesi zorunludur. Kısmî bölünmede devredilen varlıklara karşılık edinilen devralan şirket hisseleri, devreden şirkette kalabileceği gibi doğrudan bu şirketin ortaklarına da verilebilir. Taşınmaz

ve iştirak hisselerinin bu bent kapsamında devrinde, devralan şirketin hisselerinin devreden şirketin ortaklarına verilmesi halinde, devredilen taşınmaz ve iştirak hisselerine ilişkin borçların da devri zorunludur.

c) Hisse değişimi: Tam mükellef bir sermaye şirketinin, diğer bir sermaye şirketinin hisselerini, bu şirketin yönetimini ve hisse çoğunluğunu elde edecek şekilde devralması ve karşılığında bu şirketin hisselerini devreden ortaklarına kendi şirketinin sermayesini temsil eden iştirak hisselerini vermesi, bu Kanunun uygulanmasında hisse değişimi hükmündedir. Hisseleri devralınan şirketin ortaklarına verilecek iştirak hisselerinin itibari değerinin %10'una kadarlık kısmının nakit olarak ödenmesi, işlemin hisse değişimi sayılmasına engel değildir.

(4) Bu maddeye göre yapılacak bölünmelerde aktifi ve pasifi düzenleyici hesaplar, ilgili olduğu aktif veya pasif hesapla birlikte devrolunur.

(5) Maliye Bakanlığı devir, bölünme ve hisse değişimi işlemleri ile ilgili usûlleri belirlemeye yetkilidir.

Devir, bölünme ve hisse değişimi hallerinde vergilendirme

Madde 20-

(1) Devirlerde, aşağıdaki şartlara uyulduğu takdirde, münfesi kurumun sadece devir tarihine kadar elde ettiği kazançlar vergilendirilir; birleşmeden doğan kârlar ise hesaplanmaz ve vergilendirilmez:

a) Şirket yetkili kurulunun devre ilişkin kararının Ticaret Sicilinde tescil edildiği tarih, devir tarihidir. Münfesi kurum ile birleşilen kurum;

1) Devir tarihi itibarıyla hazırlayacakları ve müştereken imzalayacakları münfesiş kuruma ait kurumlar vergisi beyannamesi ile,

2) Devir işleminin hesap döneminin kapandığı aydan kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar geçen süre içerisinde yapılması halinde, münfesiş kurumun önceki hesap dönemine ilişkin olarak hazırlayacakları ve müştereken imzalayacakları münfesiş kuruma ait kurumlar vergisi beyannamesini,

birleşmenin Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde münfesiş kurumun bağlı bulunduğu vergi dairesine verirler.

b) Birleşilen kurum, münfesiş kurumun tahakkuk etmiş ve edecek vergi borçlarını ödeyeceğini ve diğer ödevlerini yerine getireceğini münfesiş kurumun birleşme sebebiyle verilecek olan kurumlar vergisi beyannamesinin ekinde vereceği bir taahhütname ile taahhüt eder. Mahallin en büyük mal memuru, bu hususta birleşilen kurumdandan ayrıca teminat isteyebilir.

(2) Kanunun 19 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendine göre gerçekleştirilen bölünmelerde, aşağıdaki şartlara uyulduğu takdirde bölünme suretiyle münfesiş kurumun sadece bölünme tarihine kadar elde ettiği kazançlar vergilendirilir; bölünmeden doğan kârlar ise hesaplanmaz ve vergilendirilmez:

a) Şirket yetkili kurulunun bölünmeye ilişkin kararının Ticaret Sicilinde tescil edildiği tarih, bölünme tarihidir. Bölünen kurum ile bu kurumun varlıklarını devralan kurumlar,

1) Bölünme tarihi itibarıyla hazırlayacakları ve müştereken imzalayacakları bölünen kuruma ait kurumlar vergisi beyannamesi ile,

2) Bölünme işleminin hesap döneminin kapandığı aydan kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar geçen süre içerisinde yapılması halinde, bölünen kurumun önceki hesap dönemine ilişkin olarak hazırlayacakları ve müştereken imzalayacakları bölünen kuruma ait kurumlar vergisi beyannamesini,

bölünmenin Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bölünen kurumun bağlı olduğu vergi dairesine verirler.

b) Bölünen kurumun varlıklarını devralan kurumlar, bölünen kurumun bölünme tarihine kadar tahakkuk etmiş ve edecek vergi borçlarından müteselsilen sorumlu olacaklarını ve diğer ödevlerini yerine getireceklerini, bölünen kurumun bölünme nedeniyle verilecek olan kurumlar vergisi beyannamesine ekleyecekleri bir taahhütname ile taahhüt ederler. Mahallin en büyük mal memuru, bu hususta bölünen kurum ile bu kurumun varlıklarını devralan kurumlardan teminat isteyebilir.

(3) Bu Kanunun 19 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (b) ve (c) bentlerinde belirtilen işlemlerden doğan kârlar hesaplanmaz ve vergilendirilmez. 19 uncu maddenin üçüncü fıkrasının (b) bendine göre gerçekleştirilen kısmî bölünme işlemlerinde, bölünen kurumun bölünme tarihine kadar tahakkuk etmiş ve edecek vergi borçlarından bölünen kurumun varlıklarını devralan kurumlar, devraldıkları varlıkların emsal bedeli ile sınırlı olarak müteselsilen sorumlu olurlar.

1 SERİ NO'LU KURUMLAR VERGİSİ GENEL TEBLİĞİ

Kapsam

18. Birleşme

Bir veya daha fazla kurumun diğer bir kurumla birleşmesi durumunda, birleşme sebebiyle infisah eden kurumların birleşme kârı için tasfiye hükümleri geçerli olacaktır. Ancak, birleşmede tasfiye kârı yerine birleşme kârı vergiye matrah olur. Dolayısıyla, birleşme tarihine kadar, birleşen kurumda ortaya çıkan faaliyet kârları ile birlikte değer artışlarının da vergilendirilmesi gerekecektir.

Birleşme kârının hesaplanması sırasında, birleşen kurumların ortaklarına birleşilen kurum tarafından verilen değerlerin, transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı hükümlerine göre belirlenmesi gerekeceği tabiidir.

Vergili birleşme olarak da ifade edilebilen bu tür birleşmelerde, tasfiye kârının tespiti hakkındaki hükümler, birleşme kârının tespitinde de geçerlidir. Şu kadar ki; münfesihi kurumun veya kurumların, ortaklarına ya da sahiplerine birleşilen kurum tarafından doğrudan doğruya veya dolaylı olarak verilen değerler, kurumun tasfiyesi halinde ortaklara dağıtılan değerler yerine geçecektir.

Öte yandan, birleşilen kurumdan alınan değerler Vergi Usul Kanununda yazılı esaslara göre değerlendirilecektir.

Ayrıca, tasfiye hükümlerine göre tasfiye memurlarına düşen sorumluluk ve ödevler, birleşme halinde birleşilen kuruma ait olacaktır.

Kurumlar Vergisi Kanununun 19 uncu maddesinin birinci ve ikinci fıkrası, birleşmenin özel bir türünü devir olarak tanımlamakta, tam mükellef kurumlar arasında kayıtlı değerler üzerinden ve kül halin-

de devralma suretiyle gerçekleştirilen işlemler devir olarak nitelendirilmektedir.

Buna göre, aşağıdaki şartlar dahilinde gerçekleşen birleşmeler devir hkmindedir:

- Birleşme sonucunda infisah eden kurum ile birleşilen kurumun kanuni veya iş merkezlerinin Türkiye’de bulunması,
- Mnfesih kurumun devir tarihindeki bilanço değerlerinin, birleşilen kurum tarafından bir bütün halinde devralınması ve aynen bilançosuna geçirilmesi.

Devir tarihi, şirket yetkili kurulunun devre ilişkin kararının Ticaret Sicilinde tescil edildiği tarihtir.

Kurumların yukarıdaki şartlar dahilinde tür değerştirmeleri de devir hkmindedir.

Bir kurumun kendisinde iştiraki bulunan veya iştirak ettiği başka bir kurumu kül halinde devralması nedeniyle kurum bünyesinde yapacağı sermaye artışının söz konusu iştirak paylarına isabet eden tutarda daha az gerçekleşmesi Kurumlar Vergisi Kanununun 19 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen şartların ihlali anlamına gelmemektedir.

İştirakler hesabında yer alan değerin, iştirak hisselerinin itibari değerine eşit olmaması halinde aradaki müspet veya menfi farkın kurumun vergiye tabi kazancının tespiti ile ilgilendirilmeksizin geçici hesaplarda izlenmesi mümkün olup bu geçici hesapların vergiye tabi kurum kazancının tespiti ile ilişkilendirilmeksizin kurum kayıtlarında sona erdirilmesi de mümkün bulunmaktadır.

19.2. Bölünme

19.2.1 Tam bölünme

Tam mükellef bir sermaye şirketinin tasfiyesiz olarak infisah etmek suretiyle bütün mal varlığını, alacaklarını ve borçlarını kayıtlı değerleri üzerinden mevcut veya yeni kurulacak iki veya daha fazla tam mükellef sermaye şirketine devretmesi ve karşılığında devreden sermaye şirketinin ortaklarına devralan sermaye şirketinin sermayesini temsil eden iştirak hisseleri verilmesi Kurumlar Vergisi Kanununun uygulanmasında tam bölünme olarak tanımlanmıştır.

Bu durumda, bölünen şirketin tüm mal varlığı iki veya daha fazla şirkete geçmekte ve bölünen şirketin ortakları devralan şirketlerin ortaklık paylarını iktisap etmektedir. Ayrıca, bölünme işlemi sonucu devreden şirketin ortaklarına verilecek iştirak hisselerinin itibari değerinin %10'una kadarlık kısmının nakit olarak ödenmesine imkan verilmiştir. Böylelikle hesapların kapatılması amacıyla yapılacak küçük miktarlardaki nakit ödemelerin, işlemin bölünme sayılmasını engellememesi sağlanmaktadır.

Bölünen şirketin varlıkları, kayıtlı değer üzerinden devralan şirketlere aktarılacaktır. Vergi Usul Kanununun 265 inci maddesinde bu değer, bir iktisadi kıymetin muhasebe kayıtlarında yer alan hesap değeri olarak tanımlanmıştır.

Bu varlıklar, devralan şirket tarafından da kayıtlı değerleriyle kendi kayıtlarına intikal ettirilecektir. Böylece, bölünme işlemiyle gerçekte bir vergi erteleme yapılmış olmaktadır. Zira, varlıkları devralan şirket ileride bunları elden çıkardığında satış bedeliyle kayıtlı bedel arasındaki fark kurum kazancına dahil edilecektir.

Tam bölünme işleminde, aktifi ve pasifi düzenleyici hesaplar, ilgili olduğu aktif veya pasif hesapla birlikte devrolunacaktır.

19.2.2. Kısmi bölünme

Kurumlar Vergisi Kanununun 19 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendinde, tam mükellef bir sermaye şirketi veya sermaye şirketi niteliğindeki yabancı bir kurumun Türkiye’deki işyeri ya da daimi temsilcisinin bilançosunda yer alan taşınmazlar ile bilançoda yer alan ve en az iki tam yıl süreyle elde tutulan iştirak hisseleri ya da sahip oldukları üretim veya hizmet işletmelerinin bir veya birkaçının mevcut veya yeni kurulacak tam mükellef bir sermaye şirketine kayıtlı değerleri üzerinden aynı sermaye olarak konulması kısmi bölünme olarak kabul edilmiştir.

Bu düzenleme ile iştirak hisselerinin kısmi bölünme kapsamında aynı sermaye olarak konulabilmesi için aktifte yer alan bu kıymetlerin en az iki tam yıl süreyle elde tutulması şarttır.

Kısmi bölünme işleminde, aktifi ve pasifi düzenleyici hesaplar, ilgili olduğu aktif veya pasif hesapla birlikte devrolunmak zorundadır.

19.2.2.1. Üretim ve hizmet işletmelerinin aynı sermaye olarak konulması

Üretim veya hizmet işletmelerinin devrinde, işletme bütünlüğü korunacak şekilde faaliyetin devamı için gerekli aktif ve pasif kalemlerin tümünün devredilmesi zorunludur. Kısmi bölünme sonucu hem bölünen işletmenin hem de bölünme sonucunda varlıkları devralan işletmenin faaliyetine devam etmesi esastır. Bu kapsamda, söz konusu işletmelerin devrinde, işletme bütünlüğü korunacak şekilde faaliyetin devamı için gerekli taşınmaz, her türlü tesis, makine ve teçhizat, alet, edevat, taşıtlar, gayrimaddi haklar ile hammadde, mamul, yarı mamul mallar gibi aktif kıymetler ile ilgili pasif kıymetlerin tümünün devredilmesi zorunludur.

Kurumlar Vergisi Kanununun 19 uncu maddesinde, devir ve tam bölünme işlemlerinde maddede belirlenen sınır dahilinde devralınan kurumların zararlarının indirimi kabul edilmiş ancak, kısmi bölünme işlemlerinde zarar mahsubuna ilişkin herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Bu nedenle kısmi bölünmede, bölünen kurumdan devralan kuruma zarar intikali öngörülmediğinden, geçmiş yıl zararlarının hiçbir şekilde devredilmesi mümkün değildir.

Öte yandan, kurum bilançosunda yer alan devredilen üretim ve hizmet işletmeleri ile doğrudan ilgili olan nakit, alacaklar, menkul kıymetler ve borçların da devri zorunludur. Bu kıymetlerden nakit, alacaklar ve menkul kıymetlerin devredilen işletme ile doğrudan bağının kurulamaması halinde ise bu kıymetlerin devri ihtiyaridir.

Devredilecek söz konusu kıymetlerin tutarının mükellefçe belirlenmesi esastır. Mevcut kayıtlardan bu kıymetlerin devredilen işletme ile ilgili olanların tespit edilebilmesi halinde, bu tutar; kayıtlardan devredilen işletme ile ilgili olanların tespit edilememesi halinde ise mükellefin belirleyeceği uygun dağıtım anahtarlarına göre hesaplanan tutar dikkate alınacaktır.

Devredilen üretim ve hizmet işletmeleriyle doğrudan ilgili olan borçların mükellef tarafından tespit edilememesi halinde, devredilecek işletmenin aktif içerisindeki payı üzerinden bir dağıtım anahtarı tespit edilmesi ve buna göre devredilecek borçların tutarının hesaplanması mümkündür.

Örneğin; aktif toplamı 2000 birim olan şirketin aktif içindeki payı 500 birim olan cam üretim işletmesinin kısmi bölünme kapsamında devredilmesi ancak, mevcut kayıtlardan da bu işletme ile doğrudan ilgili nakit, alacaklar, menkul kıymetler ve borçların tutarlarının gerçek durumunun tespitinin mümkün olamaması halinde, dağıtım

anahtarı %25 olarak dikkate alınacak ve buna isabet eden borç tutarı devre konu olacaktır.

Bununla birlikte, kısmi bölünmede borçların da devredilmesi halinde aynı sermaye tutarının devredilen borç tutarı kadar eksik gerçekleşeceği tabiidir.

Örnek: (A) Kurumunun cam ve porselen üretimi yapan iki üretim işletmesi bulunmaktadır. İşletmenin mevcut bilançosu aşağıdaki gibidir.

AKTİF		PASİF	
Kasa	100	Borçlar	100
Alacaklar	130	Sermaye	300
Devreden KDV	20	Yedekler	150
Cam İşletmesi	100	Geçmiş Yıl Zararları	(50)
Makine	20		
Taşınmaz	50		
Hammadde	30		
Porselen İşletmesi	150		
Makine	50		
Taşınmaz	80		
Hammaddde	20		
TOPLAM	500	TOPLAM	500

(A) Kurumu, cam işletmesini kısmi bölünme yoluyla yeni kurulacak (B) Kurumuna aynı sermaye olarak devretmek istemektedir.

a) İşletme kayıtlarından borç toplamının 50 biriminin, kasa ve alacaklardan da 20'şer birimin cam işletmesi ile doğrudan ilgili olduğunun belirlenebilmesi durumunda, cam işletmesinin kısmi bölünme suretiyle devredilmesi sonucunda $[(100+20+20)-50=]$ 90 birim aynı sermaye konulmuş olacaktır.

Kısmi bölünme sonrası (A) Kurumunun bilançosu aşağıdaki gibi olacaktır.

AKTİF		PASİF	
Kasa	80	Borçlar	50
Alacaklar	110	Sermaye	300
İştirakler	90	Yedekler	150
Devreden KDV	20	Geçmiş Yıl Zararları	(50)
Porselen İşletmesi	150		
TOPLAM	450	TOPLAM	450

b) İşletme kayıtlarından nakit ve alacaklar ile borç toplamının ne kadarının cam işletmesi ile ilgili olduğunun belirlenememesi durumunda, cam işletmesinin aktif toplamı içerisindeki %20'lik payı dikkate alınacak ve buna ilişkin $(100 \times \%20=)$ 20 birim nakit,

$(130 \times \%20 =)$ 26 birim alacak ile $(100 \times \%20 =)$ 20 birim borç tutarı devre konu olacaktır. Bu durumda $(100 + 20 + 26 - 20 =)$ 126 birim aynı sermaye konulmuş olacaktır.

c) Kurum, cam işletmesine ait taşınmaz ve hammaddenin tamamı ile makinelerin 10 birimlik kısmını devretmek istemektedir. Kısmi bölünmede, üretim ve hizmet işletmelerinin belli bir kısmının sermaye şirketlerine aynı sermaye olarak konulması mümkün olmayıp işletme bütünlüğünün korunması gerekmektedir. Bu nedenle, cam işletmesini devrederken cam işletmesine ait makine, taşınmaz ve hammadde kalemlerinin tamamının devredilmesi gerekmektedir.

19.2.2.1.1. Devredilen iktisadi kıymetlerle birlikte bunlara ait borçların da devredilmesi halinde devre konu net değer in sıfır veya negatif olması durumu

Kısmi bölünmeye konu olan iktisadi kıymetlerle birlikte bunlara bağlı borçların da devredilmesi sonucu devre konu iktisadi kıymetlerin kayıtlı değerlerinin sıfır veya negatif olması durumunda, devredilen iktisadi kıymetler defter değerleri üzerinden devredilecek, ancak devredilen iktisadi kıymetler karşılığında alınan iştirak hisselerinin bilançoda iz bedeli ile takip edilmesi gerekecektir.

Örnek 1: Bir üretim ve bir de hizmet işletmesi bulunan Kurum (A), aktifinde kayıtlı değeri 100 birim olan üretim işletmesi ile bu işletmeyle ilgili 100 birimlik borcunu kayıtlı değeri üzerinden kısmi bölünme suretiyle Kurum (B)'ye aynı sermaye olarak koymuştur. Devre konu üretim işletmesinin gerçek değeri 1000 birim olup karşılığında gerçek değeri 900 birimlik iştirak hissesi alınmış olması söz konusu iştirak hisselerinin Kurum (A)'nın aktifine bu değer üzerinden kaydedilmesini gerektirmeyecektir. Söz konusu iştirak hisseleri kayıtlarda iz bedeliyle takip edilecek, elden çıkartılması halinde kâr realize edilmiş olacaktır.

Kısmi bölünme öncesi durum :

A	Kurum (A)	P
Kasa	100	Sermaye . .150
Hizmet İşl. . . .	50	Borç100
Üretim İşl. . . .	100	

A	Kurum (B)	P
Kasa	30	Sermaye . . .50
Alicılar.....	20	

Kısmi bölünme sonrası durum :

A	Kurum (A)	P
Kasa	100	Sermaye . .150
İştirakler. . . .	0.01	
Hizmet İşl. . . .	500	

A	Kurum (B)	P
Kasa	30	Borç100
Alicılar.....	20	Sermaye . . .50
Üretim İşl.	100	

Söz konusu kısmi bölünme işlemi sonucu Kurum (B)'ye pozitif değerli bir aynı sermaye konulmaması nedeniyle Kurum (A)'nın devrettiği üretim işletmesinin rayiç değerinden kaynaklanan iştirak hisselerinin iz bedeli ile bilançoda takip edilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, devre konu net değer negatif olması durumunda ise bu negatif farkın geçici bir hesapta izlenmesi gerekmektedir. İktisadi kıymetler karşılığında alınan ve kayıtlarda iz bedeliyle takip edilecek iştirak hisselerinin, elden çıkartılması halinde ise bu geçici hesap kapatılarak vergilendirilecek kârlar hesabına aktarılacaktır.

Örnek 2: Kurum (A)'nın, aktifinde kayıtlı değeri 50 birim, gerçek değeri 500 birim olan hizmet işletmesini devrettiğini ve 100 birimlik borcun hizmet işletmesi ile ilgili olduğu varsayıldığında ise kısmi bölünme öncesi ve sonrasındaki durum aşağıdaki gibi olacaktır.

Kısmi bölünme öncesi durum :

A	Kurum (A)	P
Kasa 100	Sermaye . . .150	
Hizmet İşl. . . 50	Borç100	
Üretim İşl. . . 100		

A	Kurum (B)	P
Kasa.....30	Sermaye . . .50	
Alıcılar20		

Kısmi bölünme sonrası durum :

A	Kurum (A)	P
Kasa 100	Sermaye . . .150	
İştirakler. . . 0.01	Geçici Hsp. .50	
Üretim İşl. . . 100		

A	Kurum (B)	P
Kasa.....30	Borç100	
Alıcılar20	Sermaye . . .50	
Hizmet İşl.....50		
Geçici Hesap .50		

Söz konusu kısmi bölünme işlemi sonucu Kurum (B)'ye pozitif değerli bir aynı sermaye konulmaması nedeniyle Kurum (A)'nın dev-

rettiği hizmet işletmesinin rayiç değerinden kaynaklanan iştirak hisselerinin iz bedeli ile Kurum (A)'nın bilançosunda takip edilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, devre konu net değerin negatif olması nedeniyle de bu fark gerek Kurum (A)'nın gerekse Kurum (B)'nin bilançosunda geçici bir hesapta izlenecektir. Kurum (A)'nın kayıtlarda iz bedeliyle takip edilecek söz konusu iştirak hisselerinin elden çıkarılması halinde ise bu geçici hesap kapatılarak vergilendirilecek kârlar hesabına aktarılacaktır.

Kurum (A)'nın hizmet işletmesinin devir kaydı aşağıdaki gibidir.

_____ / _____		
BORÇLAR HS.	100,00	
İşTİRAKLER HS.	0,01- (Kurum B)	
	HİZMET İşLETMESİ	50,00
	GEÇİCİ HESAP	50,01
_____ / _____		

Kayıtlarda iz bedeliyle takip edilen iştirak hisselerinin satış kaydı ise aşağıdaki gibidir.

_____ / _____		
KASA H.	400,00	
	GEÇİCİ HESAP	50,01
	İşTİRAKLER H.	0,01 - (Kurum B)
	MENKUL KIYMET SATIş KÂRLARI	450,00
_____ / _____		

Aynı sermaye konulması sonucu elde edilen söz konusu iştirak hisselerinin Kurum (A)'nın ortaklarına verilmesi halinde de pasifte oluşan geçici hesabın vergilendirilecek kârlar hesabına aktarılarak kapatılması gerekecektir.

Kısmi bölünme sonucu elde edilen iştirak hisselerinin Kurum (A)'nın ortaklarına verilmesi durumunda muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

_____ / _____		
GEÇİCİ HESAP	50,01	
İŞTİRAKLER H.		0,01- (Kurum B)
DÖNEM K/Z		50,00
_____ / _____		

19.2.2.1.2. Üretim ve hizmet işletmelerine bağlı taşınmazların durumu

Üretim ve hizmet işletmeleri ile fiziki veya teknik bütünlük arz eden ve bu işletmelerden ayrılması mümkün olmayan binalar, arsa ve araziler de bu işletmelere dahil taşınmazlar olarak kabul edilecektir. Ancak, bir fabrika binasının içinde iki ayrı üretim işletmesi bulunması halinde üretim işletmelerinden birinin devri fabrika binasının da bölünüp devredilmesini gerektirmeyecektir.

Örneğin; sahip olduğu taşınmazda un ve yem imal eden bir şirketin, un imaline ilişkin üretim işletmesini mevcut veya yeni kurulacak bir sermaye şirketine aynı sermaye olarak koyması halinde, bu işletmeye bağlı aktif ve pasif kıymetlerin işletme bütünlüğü oluşturacak şekilde devredilmesi zorunlu olup un üretim işletmesinin bu-

lunduğu taşınmazın, üretim işletmesi ile birlikte kısmi bölünmeye konu edilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır.

19.2.2.1.3. Üretim ve hizmet işletmelerinin belli bir kısmının kısmi bölünmeye konu edilmesi

Üretim ve hizmet işletmelerinin belli bir kısmının sermaye şirketlerine aynı sermaye olarak konulması mümkün olmayıp işletme bütünlüğünün korunması gerekmektedir.

Örneğin; kısmi bölünme kapsamında bir şirketin cam işletmesini devrederken bu işletmeye ait makine, taşınmaz ve hammadde kalemlerinin tamamını devretmesi gerekmektedir. Cam işletmesine ait üç üretim bandının bulunması halinde ise bunların birbirinden bağımsız olarak ticari faaliyeti devam ettirebilecek niteliği haiz olması halinde, bu üretim bantlarının sadece ikisinin kısmi bölünme kapsamında diğer işletmeye devredilmesi, bir adet üretim bandının cam işletmesinde bırakılması mümkün olup bu üretim bantlarında kullanılan makinelerin bir kısmının devredilmesi bir kısmının ise işletmede bırakılması söz konusu olamayacaktır.

Tek bir üretim veya hizmet işletmesi bulunan kurumun, taşınmazlar ve iştirak hisselerini kısmi bölünmeye konu etmesi mümkün olup anılan işletmeyi ise kısmi bölünme kapsamında devretmesi mümkün değildir.

Birbirinden ayrı varlık ifade eden ve birbirinden ayrı olarak bir ticari faaliyeti devam ettirebilecek nitelikte olan varlıklardan oluşan işletmelerin, bu varlıkları kısmi bölünmeye konu edilebilecektir.

Örneğin; iplik ve kumaş üretiminden konfeksiyon imalatına kadar tüm aşamaları ihtiva eden üretim işletmesinin, iplik veya kumaş üretimi ya da konfeksiyon imalatına ait bölümlerinin ayrı ayrı bölü-

nebilmesi mümkünken, kumaş üretimine ilişkin kasarlaşma veya apre bölümlerinin kısmi bölünmeye konu edilmesi mümkün olmayacaktır.

19.2.2.2. Bölünmenin gerçekleştiği tarihe kadar bölünen varlıkların değerinde meydana gelecek değişikliklerin durumu

Şirket organlarınca bölünme kararının alındığı tarih ile bölünmenin Ticaret Sicilinde tescil edildiği tarih arasında, işletmelerin faaliyetlerini devam ettirmeleri neticesinde, stoklarda meydana gelecek ek-silmeler, devralan şirketin kabul etmesi halinde nakit ile tamamlanabilecektir.

Stoklarda fazlalık meydana gelmesi halinde ise bunların devredilebilmesi mümkün olduğu gibi işletmede bırakılması da kısmi bölünmeye engel teşkil etmeyecektir.

19.2.2.3. İştirak hisselerinin ortaklara verilmesi

Kısmi bölünmede devredilen varlıklara karşılık edinilen devralan şirket hisseleri, devreden şirkette kalabileceği gibi doğrudan bu şirketin ortaklarına da verilebilir. Taşınmaz ve iştirak hisselerinin Kurumlar Vergisi Kanununun 19 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendine göre devrinde, devralan şirketin hisselerinin devreden şirketin ortaklarına verilmesi halinde, devredilen taşınmaz ve iştirak hisselerine ilişkin borçların da devri zorunludur.

Örneğin; Ortakları (A) ve (B) olan (R) Limited Şirketi aktifinde kayıtlı olan ve banka kredisi kullanılarak satın alınmış olup henüz ödenmemiş 50.000.- YTL borcu bulunan taşınmazı, kayıtlı değeri olan 100.000.- YTL üzerinden (Y) A.Ş.'ye kısmi bölünme kapsamında devretmiş ve bu devir karşılığında (Y) A.Ş.'den alınan hisse senetleri Ortak (A) ve (B)'ye verilmiştir.

Buna göre, (Y) A.Ş. aynı sermaye olarak konulan taşınmaz nedeniyle 50.000.- YTL'lik sermaye artırımında bulunacak, bu sermaye artırımına ilişkin hisse senetlerinin (R) Limited Şirketinin ortaklarına verilmesi nedeniyle, (R) Limited Şirketi de 50.000.- YTL'lik sermaye azaltımında bulunacaktır.

Örnekten de anlaşılacağı üzere, devredilen kıymetlere karşılık edinilen devralan şirket hisselerinin ortaklara verilmesi halinde, bölünen şirkette sermaye azaltımına gidileceği tabiidir.

Öte yandan, devralan şirketin hisselerinin devreden şirkette kalması halinde, devredilen taşınmaz ve iştirak hisselerine ilişkin pasif kıymetlerin (borçların) devri ihtiyaridir.

19.3. Devir ve bölünmeye ilişkin ortak hususlar

19.3.1. Alınan hisse senetlerinin durumu

Devir veya bölünme işlemine konu olan varlıkların kayıtlı değerleri üzerinden diğer şirketlere intikal ettirilmesi, devrolan veya bölünen şirketin ortaklarına ya da bölünen şirkete varlıkların kayıtlı değeri kadar hisse verilmesini gerektirmemektedir. Bölünen ve devralan şirketlerin karşılıklı olarak devre konu varlıkların değerlerini belirlemek suretiyle devrolan veya bölünen şirketin ortaklarının haklarını koruyacak bir değişim oranı tespit etmeleri gerekmektedir. Değişim oranının bölünen ve devralan şirketlerin hisselerinin gerçek değeri üzerinden belirlenebilmesi mümkündür.

Ancak, yapılan işlemin Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yapılan devir veya bölünme işlemi sayılabilmesi için devir veya bölünmeye konu edilen varlıklara karşılık iktisap edilen hisselerin, varlıklarını devreden şirketin ortaklarına, devreden veya bölünen şirketteki hisselerine isabet eden servet değeri ile orantılı olarak dağıtılması gerekecektir.

Örneğin; sermayesi 1.000.000.- YTL olan ve aktifinde 200.000.- YTL ve 800.000.- YTL'lik iki adet taşınmazı bulunan (Z) Ltd. Şti.'nin %60 hissesi Ortak (A)'ya, % 20 hissesi Ortak (B)'ye, %10 hissesi Ortak (C)'ye ve %10 hissesi de Ortak (D)'ye ait bulunmaktadır. (Şirketin aktifinde yer alan taşınmazların cari değerlerinin de aynı olduğu varsayılmıştır.)

(Z) Ltd. Şti.'nin tasfiyesiz infisah etmek suretiyle bölünmesi sonucu;

200.000.- YTL'lik taşınmazı aynı sermaye olarak mevcut (Y) Ltd. Şti.'ye konulmuş ve (Y) Ltd. Şti.'den alınan iştirak hisselerinin tamamı Ortak (B)'ye verilmiştir.

800.000.- YTL'lik taşınmaz aynı sermaye olarak konularak (K) Ltd. Şti. kurulmuş ve yeni kurulan şirketin iştirak hisselerinin %75'i Ortak (A)'ya, %12,5'u Ortak (C)'ye ve %12,5'u da Ortak (D)'ye verilmiştir.

Bölünen (Z) Ltd. Şti.'nin ortaklarına verilen devralan şirketlerin hisseleri, ortakların bölünen (Z) Ltd. Şti.'deki hisselerine isabet eden değerle orantılı dağıtılmış ve ortakların servet değerlerinde bir artış meydana gelmemiştir. Bu çerçevede, söz konusu bölünme işleminin Kurumlar Vergisi Kanununun 19 uncu maddesi kapsamında değerlendirilmesi mümkün bulunmaktadır.

Anılan örnekte;

- 200.000.- YTL'lik taşınmaz aynı sermaye olarak mevcut (Y) Ltd. Şti.'ye konulmuş ve (Y) Ltd. Şti.'den alınan iştirak hisselerinin tamamının Ortak (A)'ya verilmiş olması ve/veya
- 800.000.- YTL'lik taşınmazın aynı sermaye olarak konularak (K) Ltd. Şti. kurulmuş ve yeni kurulan şirketin hisselerinin

%50'sinin Ortak (A)'ya, %45'inin Ortak (C)'ye ve %5'inin de Ortak (D)'ye verilmiş olması halinde,

bölünen (Z) Ltd. Şti.'nin ortaklarına verilen devralan şirketlerin hisseleri, ortakların bölünen (Z) Ltd. Şti.'deki hisselerine isabet eden değerle orantılı dağıtılmadığından, söz konusu bölünme işleminin Kurumlar Vergisi Kanununun 19 uncu maddesi kapsamında değerlendirilmesi mümkün bulunmamaktadır.

Öte yandan, devir ve bölünme işlemi sonucunda devre konu şirketlerin gerçek değerleri üzerinden belirlenecek bir değişim oranına göre devralan şirketin sermaye paylarının ortaklara verilmesinde, ortakların servet değerlerinde meydana gelecek ve izah edilemeyecek farkların transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı veya değer artış kazancı açısından tenkit edilebileceği tabiidir.

19.3.2. Amortisman uygulaması

Devir ve bölünme neticesinde devre konu iktisadi kıymetler, mukeyyet değerleri üzerinden; aktif ve pasifi düzenleyici hesaplar, ilgili olduğu aktif ve pasif hesaplarla birlikte devrolunacağından, söz konusu iktisadi kıymetlerin devir işleminin amortisman uygulamaları bakımından ilk iktisap olarak değerlendirilmemesi gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle devralan kurumda devir ve bölünme işlemi nedeniyle devrolan amortismana tabi iktisadi kıymetlerin bakiye değerleri üzerinden kalan amortisman süreleri dikkate alınarak amortisman ayrılmaya devam edilecektir.

19.3.3. Devir ve bölünmelerde elde edilen hisselerin iktisap tarihi

Kurumlar Vergisi Kanununun 19 ve 20 nci maddeleri kapsamında gerçekleştirilen devir ve bölünme (kısmi bölünme dahil) hallerinde, devir olan veya bölünen şirketin ortaklarına verilen hisselerin ikti-

sap tarihi olarak, bu yeni hisselerin verilmesine neden olan devralan veya bölünen şirketin hisselerinin iktisap edildiği tarihin esas alınması gerekmektedir.

19.4. Hisse değişimi

Kurumlar Vergisi Kanununun 19 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (c) bendinde, tam mükellef bir sermaye şirketinin, diğer bir sermaye şirketinin hisselerini, bu şirketin yönetimini ve hisse çoğunluğunu elde edecek şekilde devralması ve karşılığında bu şirketin hisselerini devreden ortaklarına kendi şirketinin sermayesini temsil eden iştirak hisselerini vermesi, hisse değişimi olarak tanımlanmıştır.

Hisseleri devralınan şirketin ortaklarına verilecek iştirak hisselerinin itibari değerinin %10'una kadarlık kısmının nakit olarak ödemesi, işlemin hisse değişimi sayılmasına engel teşkil etmeyecektir.

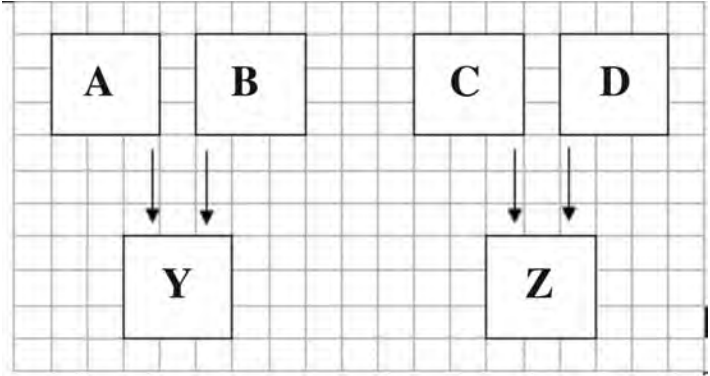
Bu hükme göre yapılan işlemin hisse değişimi olarak kabul edilebilmesi için aşağıda belirtilen koşulların yerine getirilmesi gerekmektedir:

- Devralan kurumun sermaye şirketi olması,
- İştirak hisseleri devredilen kurumun sermaye şirketi olması,
- Devralan kurumun tam mükellef olması,
- Devralan kurumun diğer şirketin hisselerini yönetim ve hisse senedi çoğunluğunu elde edecek şekilde devralması,
- İştirak hisseleri devredilen kurumun ortaklarına devralan kurumun kendi sermayesini temsil eden iştirak hisselerinin verilmesi

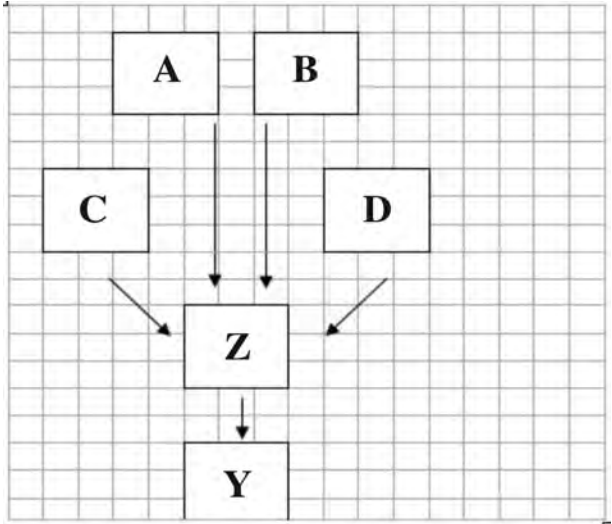
gerekmektedir.

Örnek:

Hisse değişiminden önce:

Hisse değişiminden sonra:

(Y) Şirketinin ortakları olan (A) ve (B), bu şirketteki ortaklık paylarını (Z) Şirketine bu şirketin hisse senetleri karşılığında devretmektedir. Bunun karşılığında (A) ve (B), (Z) şirketinin iştirak hisselerini alarak (C) ve (D) ile birlikte (Z) Şirketinin ortağı haline gelmektedir.

Yukarıdaki örnekte, (A) ve (B)'nin (Y) şirketindeki ortaklık paylarının tamamını (Z) Şirketine devrettikleri varsayılmıştır. Aynı işlemin, (Y) Şirketinin yönetim ve hisse çoğunluğu elde edilecek şekilde gerçekleştirilmesi de mümkündür.

Bu durumda, (Z) Şirketinin devraldığı (Y) Şirketi hisseleri karşılığında, sermaye artırımı yapması gerekecektir. Artırdığı sermayeyi temsil eden hisse senetleri ise (Y) Şirketinin ortakları olan (A) ve (B)'ye verilecektir.